

številka 8

december 2008

Intervju
Claud, Claudette
Klemen Jelinčič
Boeta

Transseksualnost
Operacija duše

Haider
Grandiozni blefer

narobe .
revija,
kjer je
vse prav.

Za Narobe ni potrebno plačati.

narobe

Na naslovnici sta Gustav Hofer in Luca Ragazzi, gosta letošnjega Festivala gejevskega in lezbičnega filma v Ljubljani. Na festivalu, ki je letos potekal že štiriindvajsetič, je bil predstavljen njun dokumentarni film *Nenadoma lansko zimo*. Intervju z njima si lahko preberete na 34. in 35. strani.

Zadnje ...

Foto: Jutrzanj.hr

S Hrvaške poročajo o novem homofobičnem incidentu. Neven Rauk se je z nickom Cooking preko interneta dogovoril za zmenek na slepo. Ko je prišel na dogovorjeno mesto, ga je ogovorilo pet mladeničev, in vprašalo, če je on Cooking. Ker so se mu zdeli sumljivi, je rekel, da ni in odhitel proti avtobusu. Mladeniči so mu očitno sledili z avtomobilom, saj so ga napadli na postaji, kjer je izstopil. Z nogo so ga brcali v glavo, in ko je začel krvaveti, so ga s fotoaparatom večkrat poslikali. Rešil ga je voznik avtobusa, ki je poklical zdravniško pomoč in policijo.

Na Hrvaškem je bila razkrita tudi grozljiva zgodba enaindvajsetletne Ane Dragičević, ki so jo starši pri šestnajstih poslali v psihiatrično bolnišnico Lopača, ker naj bi bila lezbijka. Starša sta si izmislila, da je hčerka odvisna od heroina in v bolnišnici so jo zdravili kot odvisnico. Tam je ostala tudi po svojem osemnajstem rojstnem dnevu, čeprav kot polnoletna oseba ni podpisala soglasja o hospitalizaciji. V bolnišnici so jo zato obdržali prisilno. Odpustili so jo šele, ko je bolnišnica dobila novega ravnatelja, ki je takoj opazil protipravno hospitalizacijo Ane Dragičević.

Foto: Izrok Dimic, Jana

Revija *Jana* je lezbično aktivistko, pisateljico, prevajalko, kolumnistko in našo sodelavko Suzano Tratnik uvrstila med kandidatke za Slovenko leta, pri časopisu *Dnevnik* pa so njeno zadnjo zbirko kratkih zgodb *Česa nisem nikoli razumela na vlaku* uvrstili med osmerico finalistov za Dnevnikovo fabulo. Suzana je bila zanjo nominirana že lansko leto za zbirko *Vzporednice*. Izid izbora za Slovenko leta bo znan v času, ko bo *Narobe* v tiskarni. A ne glede na to, kakšna bo odločitev, je Suzana Tratnik za nas zagotovo Lezbijka leta. Čestitamo!

Člani zavoda za kulturo pornografije 69 naj bi januarja 2009 ustanovili Slovensko pornografsko stranko. Med drugim naj bi si prizadevali tudi za istospolne poroke.

Srbski režiser Srđan Dragojević (*Lepa sela lepo gore*) naj bi posnel film o paradi ponosa v Beogradu leta 2001. Del dogajanja naj bi se odvijal tudi na ljubljanski paradi ponosa.

Da je božič ob vseh trparijah, ki jih počnejo v Vatikanu – o njih poročamo v tokratnem *Narobe* –, lahko tudi mavričen in da nikakor ni rezerviran le za heteroseksualce, pa pričajo mavrične jaslice. Glej, gejevske zvezdice migljajo lepo, široko, odprto je homo nebo ...

Od 18. do 24. januarja je na netu potekal prvi on-line GLBT pohod za enakopravnost. Udeleženci – bilo jih je več deset tisoč – so se virtualnega pohoda udeležili tako, da so v svojih profilih – na primer na Facebooku – svojo sliko zamenjali z enim od logov pohoda.

Narobe. Revija, kjer je vse prav.
Letnik II, številka 8
December 2008

ISSN 1854-8474

Urednik: Roman Kuhar

Sodelovali so: Alma M. Sedlar, Anamarija Šporčič – Janis, Andrej Zavrl, Boštjan Mlakar, Christine M. Hassenstab, Daniél Kretschmar, Dušan Rutar, Jasna Magič, Katarina Majerhold, Katarina Župevc, Lothar Orel, Luka Pieri, Matej Kralj, Mateja Petan, Mihael Topolovec, Mitja Blažič, Suzana Tratnik, Tina Štor, Vesna Lemaić, Zala Hriberšek

Lektorica: Zala Hriberšek

Urednica fotografije: Nada Žgank
Fotografija na naslovnici: iz dokumentarnega filma *Nenadoma lansko zimo*.

Oblikovanje: Irena Woelle

Izdaja: Društvo informacijski center Legebitra

Vodja projekta: Simon Maljevac

Tisk: Tiskarna Pleško

Naklada: 800 izvodov

Revija je izšla ob finančni pomoči ŠOU (Študentska organizacija Univerze v Ljubljani), Urada RS za mladino in Urada za mladino MOL.

Revija *Narobe* je objavljena pod licenco Creative Commons [priznanje avtorstva + nekomercialno]. Licenca je dostopna na www.creativecommons.si

Za *Narobe* ni potrebno plačati.

Fitbek džanki

»Imel sem štiri službe,« mi je pripovedoval kolega, ki v Kanadi končuje doktorat. Govoril mi je o svojem »burn-outu«, o izgoretju, ki ga je doživel med enim od izpitov na fakulteti. Še isti dan je po naročilu zdravnika odpovedal svoje štiri službe in začel brskati po svoji preteklosti.

Ugotovil je, da je postal zasvojen s pozitivnimi odzivi, ki jih je za svoje delo, študij in dosežke dobival od ljudi okrog sebe. Vedno znova je izzval situacije, v katerih je vedel, da bo dobil potrditev. In obratno – izogibal se je vsemu, kjer bi bila lahko njegova podoba uspešnega fanta postavljena pod vprašaj. Če odziva ni dobil, ga je izsilil z vprašanji. Odzivi so pokonci držali njegovo slabo samopodobo in njegov občutek, da mora ugajati in zadovoljevati pričakovanja drugih. Z grozo je ugotovil, da je doktorat vpisal predvsem zaradi svojega očeta. Vedel je, da mu bo to všeč. Zdaj je sklenil, da bo doktoriral, potem pa zapustil akademske vode. »To«, pravi, »ni moj svet, to ni moje življenje.«

Ob tej zgodbi je v gejevski družbi padla priložnostna psihoanalitična teza, da smo geji pogosto fitbek džankiji, nagnjeni k boleznemu zbiranju pozitivnih odzivov. Kot da bi hoteli družbi dokazati, da nismo nič slabši. Kompenzacija za manjke, ki jih čutimo zaradi svoje homoseksualnosti, so bleščeči uspehi na različnih področjih, še posebej tistih, ki so na očeh javnosti – tam je zaloga bolj ali manj instantnih »feedbackov« največja. (Zakaj se mi zdi, da lezbijke ne čutijo toliko potrebe po tem?)

Ni dvoma, da poleg slabe samopodobe vso to mašinerijo dokazovanja, da kot gej nisi nič slabši, poganja ponotranjena homofobija. Ta kot nekakšen tumor proizvaja ogromne praznine, iz katerih zeva homoseksualnost, ki jo je

potem potrebno prikriti in olupšati z bleščečimi dosežki. Druga plat iste zgodbe, ki jo hrani ista homofobija, je namreč prizadevanje, da bi gejevska in lezbična skupnost v svojih podobah delovala kar se da normalno, sprejemljivo, neproblematično.

Nikoli ne bom pozabil enega od fantov, ki sem ga intervjuval v raziskavi o vsakdanjem življenju gejev in lezbijk. Pripovedoval je, da s partnerjem v vaškem okolju gradita hišo. Ko sem ga vprašal, kako so se na to odzvali sosede, je rekel, da ne vedo, da sta geja.

Načrtovala sta najprej zgraditi hišo, potem pokazati sosedom, da sta prijetna človeka, vredna zaupanja, šele nato sta se nameravala razkriti kot gejevski par ... Tudi moji prvi vzgibi, ko sem spoznaval svojo homoseksualnost, so bili prav taki: nisem razumel, zakaj na paradah ponosa v tujini – doma jih takrat še ni bilo – paradira toliko grozljivih kreatur, v ženske preoblečenih moških, ki na našo skupnost zagotovo ne mečejo dobre luči. Mar se ljudje res ne morejo za parade obleči normalno? Moj bog, saj bodo ljudje mislili, da smo vsi taki!

Podobne popadke sem imel že kot otrok. Takrat sem ugotovil, da je Jugoslavija, v kateri sem odrasčal, nenormalna država – in to mi je šlo blazno na živce. Primerjal sem jo namreč z Nemčijo, ki jo je moj oče vedno postavljal na pediestal, sploh če je bilo govor o avtoradiih blaupunkt. Ampak mene ni motila tehnična zaostalost Juge, pač pa to, da vsi v Nemčiji govorijo isti jezik, pri nas pa skoraj v vsaki republiki drugačnega. In tako sem sanjaril o boljših časih, ko bomo tudi mi postali normalna država in vsi govorili isti jezik. Menil sem, da bi bilo najbolj praktično, če bi vsi govorili srbohrvaško ...

Roman Kuhar, urednik (roman.kuhar@gmail.com)

Kazalo

-
- 2 **Novice od tu**
 - 4 **Novice od tam**
 - Report**
 - 7 **Nova sezona kraljic in kraljev preobleke**
 - Intervju**
 - 8 **Claudette Plumey in Sylvie Cachin: Claude, Claudette**
 - 11 **Zgodilo se je pred ...**
 - Tema**
 - 12 **Transseksualnost: Operacija duše**
 - Kolumna**
 - 16 **Mitja Blažič: Ta svet ni za pedre**
 - 17 **Suzana Tratnik: Druženje na dah**
 - Haider**
 - 18 **Jörg Haider: Grandiozni blefer**
 - 19 **Dušan Rutar: Haiderjeva drugačnost in njena resnica**
 - Nemčija**
 - 22 **Berlin – liberalen, svetovljanski in homofobičen**
 - Vatikan**
 - 24 **Ženske duhovnice: zdravilo za seksizem in homofobijo v RKC?**
 - 25 **Zmaga v Združenih narodih in nad Vatikanom**
 - Komentar**
 - 26 **Alma M. Sedlar: Papežev problem**
 - Knjiga**
 - 27 **Nataša Sukič: Na sceni smo kakor nočne rože**
 - 28 **András Gerevich: Med politiko in umetnostjo**
 - Teater**
 - 30 **Moj sin pa že ne!**
 - 30 **Zaciklani!**
 - 31 **Plošča**
 - Film**
 - 32 **Otto, gejevski zombi**
 - 34 **24. festival lezbičnega in gejevskega filma**
 - 34 **Gustav Hofer in Luca Ragazzi: Italija je talka Vatikana**
 - Intervju**
 - 36 **Klemen Jelinčič Boeta: Pripoved je v vsakem jeziku drugačna**
 - 39 **5 dobrih: Gašper Malej**
 - Nasilje**
 - 40 **Nič manj homofobičnega nasilja**
 - Aids**
 - 41 **V Londonu vsak peti gej HIV pozitiven**
 - 42 **Kvaliteta življenja HIV + ne briga nikogar**
 - Zdravje**
 - 43 **Brez denarja za analno zdravje MSM**
 - Mediašit**
 - 44 **Sebastijan Ozmeč: Ljudje so spraševali, zakaj pišem o homoseksualcih, ko pa jih pri nas ni**
 - Islandija**
 - 46 **Med ognjem in ledom**
 - 48 **Fotostrip: Tečaj samoobrambe**

Ubi pedera

Konec oktobra so na *Mavričnem forumu* spet zabeležili primere sovražnega govora. Tokrat si je nekdo vzel dovolj časa, da je v posamezne vsebinske sklope foruma zapisal vsebini primerna sovražna sporočila, ki pa imajo vsi isti imenovalet: pobijmo pedre! V temo »Jörg Haider« je na primer zapisal: »Haider je biu nemškurski NS. No vsaj glede tega d je treba pedere poklat je mel prav. UBI UBI UBI PEDERA!!!«

Legebitra je ob soglasju z Mavričnim forumom primere sovražnega govora prijavila policiji. Ta je preko ponudnika internetnih storitev T2 izsledila avtorja zapisov in se z njim pogovorila, vendar zaključila, da na osnovi 300. člena starega KZ ni mogoče govoriti o sovražnem govoru. Prispevki so bili namreč objavljeni še v času, ko KZ še ni kriminaliziral spodbujanja nestrpnosti na osnovi spolne usmerjenosti. Fant tako ni bil kaznovan, v pogovoru s policijo pa je zatrdil, da stvari ni mislil tako, kot so bile zapisane. Med drugim se je spotaknil tudi ob revijo *Narobe*. Zapisal je, da revija ni dobra za nič drugega kot za »obrisat rit«. No, oprostite, ampak nam se papir v reviji vendarle zdi malce pretrd za brisanje riti. Sicer pa ... vsak ima svoje veselje.

Sodni mlini še meljejo

Skorajda v vsaki številki *Narobe* zapišemo: še vedno nič novega v zvezi z ustavno presojo *Zakona o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti*. In še vedno je tako. Novo je le to, da je zadeva dobila oznako

Roman Kuhar

roman.kuhar@gmail.com

Pet let dihanja za ovratnik

V vrsti obletnic, ki so jih letos beležila slovenska LGBT-društva – 20 let Škuc LL in deset let Legebitre – je tudi najmlajša še migetajoča skupina na sceni – Društvo za integracijo homoseksualnosti – zabeležila svojo prvo petletko. Ob tem smo se pogovarjali z nekdanjim predsednikom DIH-a Mitjem Blažičem.

Kaj je DIH v petih letih delovanja prinesel na slovensko gejevsko in lezbično sceno?

DIH je nastal zato, ker je imela Legebitra starostno omejitvev 26 let. Na sceno je zagotovo prinesel koncept inkluzivnosti. Če namreč zagovarjamo sprejemanje različnosti in drugačnosti, smo prvi poklicali, da tudi sami to počnemo. Pri DIH-u so bila vedno odprta vrata za različne iniciative posameznic in posameznikov – edina meja je bila spoštovanje meje drugega. Do DIH-a na sceni tovrstne odprtosti nisem poznal. Drugo, kar je DIH prinesel, so specifične

»absolutna prednost«, kar pomeni, da bo vloga obravnavana prednostno, vendar je še vedno nemoogoče napovedati, kdaj. Hkrati je ustavno sodišče zavrnilo presojo ustavnosti *Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*. Gejevski par je namreč na okrožnem sodišču želel doseči priznanje sodne odločbe iz tujine, po kateri sta posvojila otroka. Sodnik na okrožnem sodišču je ugotovil, da bi moral tovrstno priznanje zavrniti, ker tega ZZZDR ne predvideva. Namesto tega je dal pobudo ustavnemu sodišču, naj presodi o ustavnosti omenjenega zakona, saj je sodnik menil, da gre za diskriminacijo gejevskih parov. Ustavno sodišče pa je zadevo zavrnilo, ker ni bila

aktivnosti: športne aktivnosti – iz teh je DIH pravzaprav nastal –, skupina za starše, ki je sicer izšla iz Legebitrinega letnega srečanja s starši in podobno. No, ta skupina še ni povsem zaživela, ker je do staršev istospolno usmerjenih težko priti. DIH je rad podprl tudi projekte drugih organizacij. Pri tem ni bila v ospredju ideologija, kot pri starejših organizacijah, ki so se pogosto distancirale zaradi različnih ideoloških pogledov.

V petih letih so se stvari nekoliko spremenile. Legebitra ni več samo skupina za mlade. Je po tvojem mnenju dovolj prostora za obe organizaciji, ki sta si v določenih vidikih precej podobni?

Moja osebna želja je, da teh razlik ne bi bilo in bi obe društvi začeli delati skupaj. Med njima je toliko komunikacije, prijateljstva, skupnih projektov in podobnih pogledov, da je skupnega več kot tistega, kar nas razlikuje. Morda je razlika le v ideologiji inkluzivnosti. Če je Škuc LL na strani, ki je

ekskluzivna, DIH pa tisti, ki je inkluziven, je Legebitra nekje vmes. Morda potrebujemo še kakšno leto komuniciranja, da bomo ugotovili, da smo za skupaj.

Nekateri so se spotaknili ob samo ime društva. Integracija – čeprav pomeni nekaj drugega kot asimilacija – v praksi pogosto pomeni prav asimilacijo. Kaj ste mislili z integracijo?

Ta integracija vse bolj moti tudi mene, ker se v družbi vedno bolj izvaja kot asimilacija. Tisti trije, ki smo ustanovili DIH – Katarina Višnar, Viki Kern in jaz – smo integracijo takrat mislili kot, če uporabim metaforo skupne mize, pravico do prostora za mizo. Ta prostor nam pripada po ustavi in ga moramo dobiti. Hočemo ga in si ga bomo vzeli. Za mizo se vedemo tako, kot si mi želimo – z vso svojo subkulturno »posebnostjo«. Niti enemu elementu svoje kulturne identitete se ne odpovedujemo. Ostali, ki sedijo za mizo, morajo to sprejeti. Samo tako pri

speljana skozi celoten sodni postopek. To pomeni, da bi moralo o zadevi najprej odločiti pristojno okrožno sodišče, ki bi moralo ugotoviti, da tuja sodna odločna ni skladna z domačim pravnim redom, vlagatelja pa bi se morala nato pritožiti najprej na višje, potem vrhovno in na koncu na ustavno sodišče. No, vse to seveda še vedno lahko storita.

Artivizem

V klubih Monokel in Tiffany je bila septembra postavljena razstava *Artivizem*, ki jo je s performansom otvorila Urša Strle. Kustos

Jernej Škof je predstavil 20. letno zgodovino akcij LGBT skupnosti v Sloveniji. Razstava je dokumentirala pretekle Parade ponosa, politični manifest Lesbo, projekt Pedri na strehi ter delovanje aktivistične skupine Vstaja Lezbosov. Njihovi posegi v javni prostor so domiselno združevali politični angažma z umetniško akcijo.

DIH-u še zdaj razumemo integracijo.

Misliš, da inkluzivnost, ki jo omenjaš, deloma lahko pojasni dejstvo, da so DIH in predvsem tvoje delovanje nekateri označili za homo-konservativno?

Zagotovo je bil to razlog za nalepko, ki se je ne morem rešiti in se je proti njej tudi nesmiselno boriti. Nastala je zato, ker smo sprejeli iniciativo duhovnika Roškariča, ki je želel uvesti spoštljiv servis za geje, lezbijke in transosebe, ki so verni/e. Deloval naj bi drugače kot narekuje Vatikan. V to nas je vsaj prepričeval. Ko se je izkazalo, da na deluje tako in zagovarja ideologijo cerkve, smo z njim takoj prekinili sodelovanje.

Zdi se, kot da na LGBT sceni ni sodelovanja med različnimi organizacijami. Se ti to zdi dobro?

Zdi se mi dobro, da je homo scena heterogena in da obstajajo različne skupine z različnimi cilji in vrednotnimi sistemi, različnimi pristopi in podobno. No, pri nas manjka malo ekstremizma, kakšna

zares subverzivna skupina. Nekaj takega se rojeva v okviru Roga in aktivnosti, ki jih vodi Vesna Vrvnik. Sicer bi se mi zdelo boljše, da bi pri kakšnih vprašanjih – kot so recimo istospolna partnerstva ali HIV preventiva – stopili skupaj, nisem pa pripravljen sodelovati za vsako ceno. Če nekdo noče sodelovati – pri tem mislim na Škuc LL – potem tudi ne nameravam prositi za sodelovanje.

Letos je vodenje DIH-a prevzel Andrej Habjan. Kako te je petletno delo za DIH spremenilo?

Zame je bilo to terapevtsko delovanje, ki me je očistilo in mi še vedno čisti heteronormativne navlake. Naredilo me je ponosnega na to, kar sem, in vse bolj odprtega za raziskovanje samega sebe. Človek se ob tem počuti tudi koristnega, ker je soustvarjal projekte, ki družbo premikajo naprej. Ampak bil je čas za novo glavo, ker je bilo pet let vodenja dovolj.

Lezbična telesa in moški čopiči

Foto: Moby Dyke

Umetnica, teoretičarka in likovna kritičarka Alenka Spacal je imela v klubu

Monokel predavanje *Lezbična telesa in moški čopiči*. Predstavila je slike zahodne likovne tradicije, ki so tako žensko kot lezbično telo postavili na platno kot pasiven objekt, upodobljeni lezbični prizori pa so služili le moškemu voajerskemu užitku. Predavateljica je potegnila rdečo nit od mitoloških motivov lezbič-

nosti, ki so bili vir slikarskega navdiha, do Toulouse-Lautreca, ki je s svojimi slikami uspel izstopiti iz tipičnih moških reprezentacij lezbijk.

La Storia di Homofobia

Pred nekaj meseci je nekdo na študentski internetni strani objavil svojo izkušnjo z osebjem ljubljanske restavracije La Storia, kjer naj bi s fantom na naročeno čakala precej dlje kot tisti, ki so prišli za njima, ko pa sta na to opozorila natakara, ju je nadrl, da naj se ne pritožujeta, saj sta v La Storii za-

radi svoje homoseksualnosti nezazeleni gosta. Še bolj zanimivi so bili komentarji ljudstva, ki so pod to objavo modrovali o tem, kako oni tudi »ne bi jedli hrane zraven pedrov«. Najzlahtnejši komentar pa je seveda tisti, v katerem neke mu dekletu »misli uhajajo na njihove 'smrdljive' spolne odnose in potem ne bi mogla jest hrane«.

Nekonfekcijska osemdeseta v MGLC

Konec novembra so v Mednarodnem grafičnem likovnem centru odprli razstavo *FV – Alternativa osemdesetih*. Na ogled so bili plakati, dokumentarne fotografije in video posnetki tedanjih gledaliških predstav, performansov, pankerskih večerov, koncertov, okroglih miz in predavanj, ki so sprva potekali v disku FV 112/15 v kleti 4. bloka Študentskega naselja v Rožni dolini, potem v Domu mladih Šiškarjev (na njegovem mestu danes stoji cerkev) in slednjič v K4. To so bili nori, politični in ustvarjalni časi samoupravnega nesporezuma, imidži akterk in akterjev pa drzni in nekonfekcijski. Osemdeseta so bila tudi gojišče novih

družbenih gibanj, torej mirovnishva, feminizma ter gejevskega in slednjič lezbičnega gibanja. Na razstavi je bilo moč videti tudi nekaj posnetkov iz prvega jugoslovanskega gejevskega diska, ki je potekal ob sredah v Domu mladih Šiškarjev in potem v K4. In kaj sploh pomeni FV 112/15? Naključno izbrano geslo iz Slovarja tujk Franceta Verbinca, stran 112, vrstica 15: *C'est la guerre*. Tako je pač v vojni.

Stare cunje — nova moda

Klub Monokel je v sodelovanju s KED Smetumet izvedel delavnico predelave odvečnih oblačil. Udeleženke so s seboj prinesle obleke in jih na šivalnih strojih pod budnim očesom kreatorke predelale v nenavadne kose oblačil. Med prsti in iglo so nastajala fantazijsko obšita krila in kričeeče kravate. Recikliranje oblek je zabavno. Izid: 1:0 za varčnost.

Alma on line

Alma Karlin je dobila svoje virtualno domovanje. Poglejte na www.almakarlin.si in se sprehodite po njenem domovanju, polnem spominov in informacij o tuzemskem življenju.

Novice od tu ureja Anamarija Šporčič – Janis. Pisali so: Vesna Lemaic, Roman Kuhar, Suzana Tratnik in Janis.

Razočaranje na Madžarskem

Na Madžarskem bi moral 1. januarja v veljavo stopiti najboljši zakon o registriranem partnerstvu v vzhodni Evropi: registrirani partnerji bi pridobili vse pravice, ki izhajajo iz poroke, z izjemo pravice do posvojitve in do prevzema priimka svojega partnerja. Zakon naj bi veljal tudi za heteroseksualne pare. Cerkveni in konservativni krogi so vložili več presoj ustavnosti in Ustavno sodišče je manj kot tri tedne pred začetkom veljave zakona presodilo, da je zakon neustaven. Problem so bili tokrat heteroseksualci – sodišče je namreč menilo, da zanje poroka zadošča. Premier Ferenc Gyurcsány je dejal, da bodo pripravili nov zakon, namenjen le istospolnim parom. Vprašanja pa je, če ga bodo v parlamentu tokrat potrdili, saj je bila neustavna verzija zakona sprejeta predvsem zaradi tega, ker je vključevala tudi heteroseksualne pare.

ILGA na vseh celinah

ILGA, ena največjih mednarodnih LGBT organizacij, je na svoji dundajski konferenci lanskega novembra praznovala trideseto obletnico delovanja. Konference so se med drugim udeležili tudi predstavniki iz Afrike, Azije, Južne Amerike in Karibov. Ena izmed prioritet organizacije je prav pomoč aktivistom s teh območij. Tako je lansko leto nastala Pan Africa ILGA. ILGA danes šteje več kot 600 članic, LGBT skupin iz več kot 100 držav, in izvaja številne pomembne nacionalne in mednarodne projekte na področju LGBT pravic in zakonodaje, v zadnjem času pa

Demokracija po ameriško: Predlog 8

Z izvolitvijo predsednika Baracka Obame naj bi Združene države stopile na pot »ozdravitve« od Busheve diktature in se vrnile k lastnim koreninam ustavnega spoštovanja človekovih pravic. Vendar na dan predsedniških volitev, ko so ameriške sanje o enakih možnostih končno postale možna resničnost in ko je prizadevanje za enakopravnost končno postalo del javnega političnega govora, so prebivalci zvezne države Kalifornije sprejeli Predlog 8 (ang. Proposition 8). 4. novembra 2008 so tako z 52% za in 48% proti referendumsko sprejeli zakon, ki istospolnim partnerjem v Kaliforniji odreka pravico do poroke in zakonsko zvezo omejuje zgolj na heteroseksualni partnerski odnos.

Predlog 8 je na nek način realizacija t.i. Predloga 22, s katerim so kalifornijski volivci že leta 2000 zavrnili zakon, ki bi izenačil istospolne poroke s heteroseksualnimi, vendar je takrat Vrhovno sodišče v Kaliforniji predlog zavrnilo,

Foto: Joe and Key

saj ga je označilo za kršitev temeljnih državljskih svoboščin. Ustrezno delovanje državnih aparatov, ki se glede vprašanja o temeljnih človekovih pravicah niso zanašali na populistično javno mnenje, je pripeljalo do tega, da je kalifornijsko Vrhovno sodišče maja letos sprejelo zakon, ki je dovoljeval sklenitev homoseksualne zakonske zveze. Vendar pa je

Foto: Koppster

ta bil veljaven le slabih šest mesecev, saj je s Predlogom 8 vprašanje istospolnih porok ponovno dobilo status javnega volilnega vprašanja. Več kot 18.000 gejevskih in lezbičnih zakonskih zvez, sklenjenih v tem času, je z novembrom pristalo na nikogaršnji zemlji, saj še ni jasno, ali zakon deluje tudi retroaktivno in ali bo tako pomenil zakonsko nepriznavanje že sklenjenih zvez.

veliko pozornosti namenjajo tudi trans vprašanjem ter dekriminilizaciji homoseksualnosti v državah, kjer so odnosi med istospolnimi partnerji še vedno kaznivi – takšnih držav je kar želodecbrčajočih 86.

Vzhodnoafriške zdrahe

Burundijska narodna skupščina je imela v zadnjem času nekaj veleumnih prebliskov, med drugim so povsem na novo kriminalizirali homoseksualnost, za katero je zdaj zagrožena zaporna kazen od treh mesecev do dveh let ter pla-

čilo visoke globe. Seveda pa niso edini, saj kar dve tretjini afriških držav za (sporazumen!) homoseksualen odnos predvideva sankcije.

Mavrični Finci

Finska nacionalna LGBT organizacija SETA in Združenje finskih mavričnih družin sta posneli izobraževalni DVD o mavričnih družinah, ki je namenjen predvsem strokovnjakom, ki se ukvarjajo z otroki, ter učencem osnovnih in srednjih šol. Trenutno se ustvarjalci filma dogovarjajo o predvajanju na finski nacionalni televiziji, več o projektu pa si lahko prebe-

rete na <http://www.seta.fi/perheprojekti/english.html>.

Indonezijci in visoka tehnologija

V enem izmed predelov Indonezije je polno podporo dobil nov zakon, ki bo od nekaterih bolnikov, okuženih z virusom HIV, zahteval implantacijo mikročipa. S pomočjo teh računalniško nadzorovanih čipov naj bi lažje identificirali, spremljali in kaznovali tiste, ki z boleznijo okužijo druge in tako preprečevali širitev virusa. Za dobro naroda, jasno.

Zupan San Franciscia Gavin Newsom na protestu proti Predlogu 8
Foto: Haha169

Volilna kampanja okrog Predloga 8 se je zapisala v ameriško zgodovino kot ena izmed najdražjih kampanj, ki je predvsem temeljila na obsežnem propagandnem materialu obeh taborov, tako nasprotnikov kot zagovornikov Predloga. V tem smislu naj bi bila velika finančna podpora konzervativnih religijskih skupnosti, med katerimi naj bi imela vodilno vlogo mormonska cerkev, glavni razlog za zavrnitev pravice do homoseksualnih porok. Nasprotniki istospolnih porok so se pri zagovarjanju lastnih stališč posluževali že pregovornega argumenta o heteroseksualno-nuklearni družinski skupnosti kot temeljni družbeni vre-

dnoti in o domnevno apokaliptičnih posledicah pravnega priznanja homoseksualne družine, ki bodo imele največje razsežnosti ravno v sferi šolstva in vzgoje otrok. V kontekstu »obamovske« Amerike pa je pomenljivo, da je kar 70% Afro-Američanov, ki so na isti dan v večini glasovali za Obama in s tem za »liberalno« politiko, volilo za sprejetje Predloga 8. To neskladnost lahko razumemo kot posledico močnega konzervativnega vpliva religije na politično odločanje znotraj črnskih skupnosti in znotraj ZDA kot celote. Seveda pa je k temu pripomogla tudi premišljena politika Baracka Obame, značilnost katere ni jasno izražanje opozicijskih stališč, ki bi od posameznika zahtevalo opredelitev za ali proti, ampak kompromisna toleranca. Diskurz Baracka Obame navidezno dovoljuje združitev nazadnjaških in liberalnih načel. Tako Obama sicer nasprotuje sprejetju Predloga 8, saj se zavzema za enakopravno ureditev homoseksualnih zvez, vendar v

skladu z osebnim krščanskim pričanjem homoseksualcem zavrača pravico do poroke. Hkrati je sprožil val ogorčenja LGBT aktivistov in aktivistk, ker se je odločil, da bo na njegovi inavguraciji maševal duhovnik Rick Warren, ki je istospolno poroko primerjal z incestom, pedofilijo in poligamijo.

Kljub streznitvenemu šoku, ki so ga doživele GLBT skupnosti znotraj liberalnega mehurčka urbanih središč tipa Los Angeles in San Francisco, sta volilna kampanja in sprejetje Predloga 8 delovala kot impulz, ki je pognal v tok množično gibanje za pravice GLBT populacije. Množične proteste proti sprejetju Predloga, ki so se zgodili širom ZDA, so bili povečini organizirali posamezniki in ne aktivistične organizacije. Njihova mobilizacija je potekala povečini izključno preko interneta, še posebej prek portala Facebook.

Borba okrog Predloga 8 pa še zdaleč ni zaključena. Številni posame-

zniki, organizacije in mesto San Francisco z županom Gavinom Newsom na čelu so vložili tožbo proti kalifornijskemu Vrhovnemu sodišču, s katero zahtevajo razveljavitev Predloga 8, saj naj bi bil ta nelegitimen, ker gre za retroaktivno spremembo ustave, pri čem volilno telo ne sme imeti neposredne besede. Prav tako obtožujejo Vrhovno sodišče, da je z razglasitvijo referendumu in pravnim priznanjem njegovega rezultata zanemarilo svojo ključno vlogo pri zaščiti družbenih manjšin.

Zdi se, da je ameriški tip demokracije odpravil regulacijske mehanizme suverene države. O temeljnih človekovih pravicah odločajo subjektivna stališča večine. Vzklik »Yes, we can!« je vzklik množičnega tirana.

Iranske homo vislice

Iranske oblasti so sporočile, da nameravajo uvesti moratorij na smrtno kazen za mladoletnike. Ta odločitev zadeva tudi iranske homoseksualce, ki jih zaradi »sodomije« pogosto obsodijo na smrt. V zadnjih letih je tako več mladeničev doživelo javne usmrtitve z obešanjem, čeprav je zaradi »spolnih deliktov« v Iranu usmrčenih

precej več žensk. Otroci v Iranu sicer niso kazensko odgovorni, vendar sodniki polnoletnost pogosto interpretirajo kot 15 let pri dečkih in zgolj 9 pri deklicah, kar jim obstoječi zakoni tudi omogočajo. V iranskih zaporih je bilo tako lani po nekaterih ocenah okrog 100 otrok in mladoletnikov, ki so čakali na usmrtitev. Po novem bodo kot mladoletni obravnavani vsi tisti, ki so mlajši od 18 let. Najvišja možna kazen bo do smrtna ječa, z možnostjo znižanja na 15 let in pogojni izpust.

(Ob)rezani Brokeback Mountain

Italijanski gledalci so imeli pred nekaj meseci izjemno priložnost, da si ogledajo film Gora Brokeback, zgodbo o močnem prijateljstvu med dvema strejt kavbojema. Vsaj tako so si stvar zamislili na Rai Due, kjer so brez slabe vesti iz filma izrezali dva ljubezenska pri-

zora (ja, tudi tistega v šotoru). Pristojni so obljubili predvajanje celotnega filma in se opravičili za »napako«, ki naj bi nastala, ker so film najprej nameravali predvajati v popoldanskem času. Zakaj se niso obregnili tudi ob prav tako nazorne prizore heteroseksualnega seksa v istem filmu, pa seveda ne vedo povedati.

Izgubljena lezbična zgodovina

V zagrebškem Študentskem centru je bila do decembra na ogled zanimiva likovna razstava Helene Janečić »Snaše«. Slike so realističen, čeprav izmišljen prikaz inti-

mnih in seksualnih razmerij med ženskami, lezbijkami v Slavoniji, ki so naslikane pri opravljanju vsakdanjih kmečkih opravil. Gre za prikaz nečesa, kar je, kot pravi avtorica, izgubljeno iz kolektivnega spomina. Avtorica je s tem želela opozoriti na neraziskanost lokalne zgodovine lezbištva, z avtobiografskim pristopom – na slikah namreč pozirata avtorica in njena partnerka – pa je pokazala, da danes do te izgubljene zgodovine lahko pristopamo le preko fikcije.

Homokavst spet v zobeh

V septembru je bila v Zagrebu kot uvod v *Queer Zagreb* otvorjena razstava *Homokavst*, ki je pred leti gostovala tudi v Sloveniji. *Queer Zagreb* je pozval Ministrstvo za izobraževanje, naj srednjim šolam priporoči ogled razstave, ti pa so njihovo prošnjo zavrnil, češ da je razstava nestrokovna, ker ne upošteva dejstva, da je bila homoseksualnost v času nacizma razumljena kot bolezen in kriminalno dejanje. Hkrati so zapisali, da je razstava heterofobična, saj sporoča, da so drugi zaporniki v koncentracijskih taboriščih izolirali

homoseksualne zapornike. Ministrstvo meni, da avtorji razstave, ki so jo pripravili v Muzeju holokavsta v Washingtonu, sploh ne poznajo zgodovine holokavsta.

Kajenje bolj zdravo od homoseksualnosti

Foto: breathtaking photos

Domnevno ugledna psihologa, doktorja Paul in Kirk Cameron, sta prišla do revolucionarnega odkritja. Kajenje zmanjša vašo pričakovano starost največ do sedem let, homoseksualnost pa kar za štiriindvajset! Raziskavo sta izvedla na Danskem in Norveškem, kjer naj bi poročeni heteroseksualci v povprečju umirali med 74 in 77 letom, poročeni geji in lezbijke pa med 51 in 52. Zakaj bi torej obsojali kajenje in sprejemali cenjena doktorja, ki menita, da bi zato morali otroke v šoli še bolj kot na nevarnosti kajenja opozarjati na nevarnosti homoseksualnosti. No, po zaslugi vrlih psihologov nam je zdaj končno jasno, zakaj na sceni nikoli ni videti nikogar čez petintrideset.

Kdo služi na račun aidsa?

V zadnjem času je po elektronskih poštnih nabiralnikih tistih, ki se aktivistično ali znanstveno ukvarjajo z vprašanjem aidsa, krožilo vabilo aids fundacije Elisabeth Taylor, ki je naslovnik vabilo na deveti kongres fundacije. Malce je začelo smrdeti v tistem delu pisma, kjer je bilo zapisano, da bodo vse potne in nastanitvene stroške povrnili – vendar le največ štirim predstavnikom ene organizacije. Ti pa morajo plačati le registracijo – 350 ameriških dolarjev. Vse skupaj je seveda nateg ... in bogosigavedi koliko nedolžno-naivnih duš je plačalo registracijo za kongres, ki se nikoli ne bo zgodil. Dobrodošli v enaindvajseto stoletje: cerkev v Afriki s prepovedjo kondomov vrši genodice, na zahodu pa na račun istega problema služijo ne samo farmacevti, pač pa tudi fiktivni borci proti aidsu.

Novice od tam ureja Anamarija Šporčič – Janis. Pisali so: Mihael Topolovec, Roman Kuhar in Janis.

Anonymous Readers

Bralni krožek Anonymous Readers poteka vsako drugo sredo ob 20.00 uri v klubu Monokel na Metelkovi. Beremo kratko prozo slovenskih in tujih pisateljic. Namen krožka je spodbujati bralno kulturo in vzgajati LGBT knjižne molje. Info: www.klubmonokel.com.

Nova sezona kraljic in kraljev preobleke

Na predpraznično nedeljo v decembru se je v klubu K4 pričela druga sezona transvestitskega šova Slovenia's Next Best Drag. Že prva sezona prireditve, ki jo je vodila Salome, je postregla z odlično kombinacijo inovativnih nastopov in zvezdniške komisije. Tudi letošnji šov bo sledil tej formuli, vendar pa si z novimi tekmovalci in voditeljico Anastasio obeta še večje uspehe in predvsem še več zabave. Novo sezono je tako s poskočnimi balkanskimi ritmi otvorila lanska zmagovalka Afroditita. Sledil je nastop prvotne sestave letošnjih kar štirih drag kraljev in dveh kraljic, ki se med seboj potegujejo za 1000 evrov vredno zmagovalno lento: Josephine, Taii, Billy, Cara, Leon in Eros. Humorno interakcijo z občinstvom je ob pomoči komisije (Zvezdana Mlakar, Marta Zore in Goran) vodila samozavestna Anastasia.

Josephine

»Za nastop sem se odločila, ker sem že kot mala punčka rada pela pred ogledalom in so me vsi strici in tete spodbujali/e, naj neke nastopim (smeh). Na nastop sva se pripravljali skupaj s prijateljico ob velikih količinah popitega piva. Koreografijo in hojo sva študirali pozno v noč.«

Anastasia

Cara

Josephine

komisija

Taii

Billy

Leon

Eros

Afrodita

Taii

»Priatelj me je želel prepričati, naj se prijavim. In ker je bil res zelo vztrajen, sem poskusil in bil takoj sprejet. Najtežje pa je bilo izbrati komad, ki bi mi najbolj ustrezal. Sicer pa je bila potrebna še izbira garderobe, pripomoček za nastop (kitara), in veliko dobre volje. Dobra volja je vedno najboljši recept za dober šov.«

Cara

»Pravzaprav sem tu pristala po naključju. Josephine me je prosila, če ji lahko pomagam izpeljati prvi nastop, tako da bi prvotno morala biti le statistka in še to samo na prvem šovu. Priprave so bile dokaj lahkotne. Nekaj dni pred nastopom sem se v stanovanju sprehajala v visokih petah, si napravila rekvizite in izbrala garderobo. Edina res težavna stvar pri pripravi je bilo britje, saj sem zanj porabila kar tri ure.«

Eros

»Lani sem gledal celoten šov in sem se odločil, da tudi jaz letos poskusim. In ni mi žal, zelo mi je všeč! Zaradi zdravstvenih težav nisem imel veliko časa za pripravo na nastop. Pesem Last Christmas sem poslušal nekajkrat, kar pa ni bil velik problem, saj jo je bilo v teh dneh možno slišati vsepovsod (smeh).«

Anastasia, voditeljica šova

»Od šova pričakujem, da bo prešel pričakovanja v primerjavi z lanskim letom. Pričakujem, da bo še bolj prodril v pore slovenske družbe in tako opozoril na marsikatero nerešeno problematiko LGBT-skupnosti. Upam, da nam bo finale letošnje sezone postregel z odličnim zmagovalcem, ki bo morda s svojo medijsko izpostavljenostjo vrgel novo luč na že omenjeno problematiko.«

Afrodita, lanskoletna zmagovalka

»Od lanskega šova sem najprej pričakovala predvsem dober žur in pozitiven odziv publike, dobila pa sem veliko več. Velik krog ljudi, ki me z velikim navdušenjem spremlja in, kar je najbolj pomembno, žura z menoj. Hkrati pa sem tudi razočarana. Dejstvo je, da imam kot medijsko izpostavljena oseba možnost promocije GLBT-populacije, vendar me gejevski in lezbični aktivisti in aktivistke niso povabili k sodelovanju. Lento pa sem izkoristila predvsem za lastno promocijo in nastope izven meja Slovenije.«

Jasna Magič in Mateja Petan

Claude, Claudette

Claudette Plumey, 69-letna interseksualka, ki je bila skupaj z režiserko filma *Claudette* Sylvie Cachin osrednja gostja letošnjega 24. festivala gejevskega in lezbičnega filma, je preprosta, dobrodušna, prisrčna in iskriava sogovornica. Zaradi svoje dvojne moško/ženske identitete hote ali nehoti izziva ustaljene predstave o svetu, ki naj bi temeljil na binarnih družbenih kategorijah spola. Za prenos njenega življenja na veliko platno je bilo potrebno veliko potrpežljivosti, podpore in razumevanja. Teh lastnosti režiserki Sylvii Cachin vsekakor ne manjka. V času snemanja odličnega dokumentarca, ki je nastajal skoraj tri leta, ji je namreč uspelo prodreti skoraj v prav vse skrite koticke Claudettine osebnosti. S Sylvio smo se pogovarjali o nastajanju dokumentarnega filma, Claudette pa je za *Narobe* z veseljem spregovorila o sebi, o svojem poklicu in načrtih za prihodnost in pri tem vzbudila globoko spoštovanje vseh sodelujočih.

Kako se počutite po včerajšnji projekciji? Videti je bilo, da je občinstvo sprejelo film več kot z navdušenjem?

Claudette: Počutim se odlično. Vedno sem dobro! (smeh) Nad odzivom pa sem navdušena. Ko sva s Sylvio vstopili v dvorano, naju je pričakala neizmerna toplina, kar se zgodi zelo poredko, saj si občinstvo filma sploh še ni ogledalo. Bila sem zelo ganjena!

Že na otvoritvi festivala ste naredili neizmeren vtis na občinstvo, zato se je pričakovanje vašega filma samo še stopnjevalo ...

Claudette: Hvala! Mislita, da je to zaradi tega, kar sem?

Bolj zaradi energije, ki ste jo izžarevali (smeh).

Claudette: Hvala!

Za dober dokumentarec naj bi bilo potrebno precej več časa kot za dober lovečerec. Se to pozna tudi pri filmu Claudette? Snemanje je namreč trajalo precej dolgo, ne?

Sylvie: Samo snemanje in spremljanje Claudette pri vseh njenih aktivnostih je trajalo 2 leti in pol. Na koncu sem imela za približno 80 ur materiala, od tega 20 ur samo intervjujev. Montaža pa je trajala 5 mesecev.

Kako pa ste izbirali material za film, kaj ste hoteli najbolj izpostaviti?

Sylvie: Prikazati sem želela predvsem čustva. Kaj Claudette čuti, kako se bo odzvala, kaj želi skriti in kaj obraniti pred sabo in svetom. V filmu jo na primer v enem delu vidimo, kako je vztrajna v Evropskem parlamentu, ko želi na vsak način govoriti s španskim novinarjem. Kljub kontekstu tu sploh ni šlo za prikaz nekega političnega sporočila, želela sem, da se gledalec vpraša, kaj Claudette dela tam, zakaj je lahko ponosna na to, da je govorila v Evropskem parlamentu, vsa ta njena čustva in zagnanost okoli tega. Želela sem jo razumeti in prikazati znotraj različnih kontekstov, iz katerih izhaja, ter jih konec koncev tudi živi. Morala pa sem seveda tudi predstaviti njeno vlogo pri boju za pravice prostitutk. Želela sem prikazati argumente za priznanje njihovega dela.

V drugem delu, kjer film prikazuje Claudettino zasebnost, mi je uspelo prikazati le dobro polovico. V življenju je Claudette počela še marsikaj drugega. Veliko stvari bo ostalo skritih (smeh). V nekem trenutku sem tudi opazila, da je Claudova žena zelo tradicionalna in kljub temu je danes še vedno poročena s Claudom, ki je pravzaprav Claudette, ki je prostitutka, ki je mednarodna aktivistka za pravice prostitutk, in še kaj drugega. Vprašala sem se, kaj se je zgodilo, da je bila zmožna vse to prežvečiti? In potem sem želela to spoznanje izraziti, namreč, kako je posameznikova usoda pogojena s kontekstom in družbo, v kateri odrasča, ter kako se je možno teh spon osvoboditi in najti lastno identiteto, lastno življenje, družbene vrednote in ne nazadnje lastno vero. Claudette je pravzaprav idealen študijski objekt za prikazovanje takega sporočila.

V filmu Claudette za hip uzremo tudi zgodbo o Claudu. Kdo je pravzaprav Claude in kdo Claudette?

Claudette: O Claudu govorim le v času šolanja, dokler nisem srečala Carmen. Identiteto Clauda prevzamem tudi po vrnitvi v Švico in po poroki. Zadnjih pet let pa ohranjam resda krhko ravnovesje med obema, Claudom in Claudette.

Kako vam uspeva prehajanje, žongliranje z obema spoloma, nenazadnje z obema identitetama?

Claudette: Kadar gre za osebne dokumente ali birokratske formalnosti in družinske zadeve,

takrat nastopi Claude, sicer pa sem Claudette. Sem zelo dobra igralka in umetnica (smeh). Zadnjih pet let, predvsem kadar komuniciram s sosedi, ugotavljam, da lahko zelo hitro pridem iz Claudette v Clauda, po drugi strani pa se mi je tudi že zgodilo, da sem omenila Claudette ravno takrat, ko je bilo to najmanj primerno (smeh). Pred snemanjem tega filma sem se počutila bistveno slabše, predvsem zaradi prehajanja med spoloma in mešanja identitet, sedaj pa postajam bolj sproščena, zlasti ko vidim odzive ljudi na festivalih. Končno se dobro počutim v svoji koži. Vedno sem si namreč prizadevala, da bi se znebila tistega dela sebe, ki me je najbolj motil, in to so moški atributi. Zdaj mi je v bistvu vseeno. Zdaj se s tem igram.

Sylvie, kako pa je potekalo delo s Claudette?

Sylvie: Na začetku snemanja je bilo res vznemirljivo. Claudette sem namreč najprej spoznala kot prostitutko, sama pa nisem nič vedela o prostituciji. Šele ko sem spoznavala Claudette in njeno skupino deklet, sem se začela učiti. Takrat se mi ni niti sanjalo, kakšna presenečenja bo pozneje iz rokava stresla Claudette (smeh). Kljub temu da mi je bilo na začetku težko razumeti vse stvari, povezane s prostitucijo, kaj to delo pomeni za ženske, argumente, ki zagovarjajo prostitucijo in tako naprej, to niti ni bil problem, saj mi je to predstavljalo dejanski izziv, material, s katerim sem lahko delala. Problemi so se pojavili, ko sem želela, da Claudette spregovori o preteklosti. Najtežje je bilo na primer pridobiti fotografije iz socialnih kontekstov, kjer je Claudette pravzaprav Claude. Zelo me je izčrpalo, da sem jo morala vsakič znova nežno prepričevati, da sva naredili še en korak naprej. Na koncu snemanja sem bila popolnoma izčrpšana.

Iz pogovora po projekciji filma na 24. festivalu lezbičnega in gejevskega filma je bilo razbrati, da je bilo sodelovanje s Claudette za vas precej pomembno ...

Sylvie: Sodelovati z osebo, ki je marginelec, v tem primeru ekstremi marginelec, saj ni ne moški ne ženska, odpira vprašanja tako o spolnem izrazu, kot tudi o spolni usmerjenosti, ne nazadnje tudi o vlogah spolov v družbi. Osebnost mi je film blizu zato, ker je to predvsem film o »razkritju«. Claudette se je namreč šele v zadnjih petih letih razkrila kot hermafrodit,

tako v javnosti, kot tudi znotraj širše družine. Čudovit občutek je prisostvovati nekemu take-mu procesu, še posebej ker je Claudette stara skoraj 70 let. Mislim, da je s svojim obnašanjem dokazala, da se je vsak s pomočjo prijateljev in njihove podpore sposoben odpreti in se znebiti predsodkov in strahov.

Claudette, otroštvo ste preživel v Maroku, pozneje pa ste preselili v Švico. Kako ste se vi in vaša družina soočili z dejstvom, da ste interseksualec/-lka oziroma hermafrodit?

Claudette: Vedno bom hvaležna staršem, da so mi dopustili, da sem se razvijala po svoje. Sprejemali so me tako, kakršna sem bila, saj so bili zelo svobodomiseln. V času, ko sem odrasčala, se o operacijah spola, kakršne danes opravijo že 15 dni po rojstvu otroka, ki se rodi s spolnimi organi obeh spolov, sploh ni govorilo ali razmišljalo. Kot otrok sem se igrala tipične otroške igrice, oblačila sem se v mami na oblačila in uporabljala njeno šminke. Kljub temu da je bilo preoblačenje zame nekaj čisto naravnega, sem se zavedala, da moram to skrivati. Vendar ne zato, ker bi mislila, da je s tem kaj narobe, bolj zato, ker obleke in šminke niso bile moje. Takrat se sploh nisem spraševala o tem, da sem pravzaprav deček, ki se oblači v ženska oblačila in podobno. Navsezadnje se je tudi okolica do mene vedla, kot da sem deklica. Starši se s tem niso preveč obremenjevali, sčasoma pa mi je mama vendarle razložila, kako stvari stojijo.

Vas je družina vendarle želela vzgajati kot dečka, čeprav ste se počutili kot deklica?

Claudette: Ne, v ožji družini sem lahko bila deklica in tu nisem imela nobenih težav, med večjimi dogodki, ki so vključevali širšo družino, denimo takrat, ko sem prihajala na počitnice v Švico, pa sem bila Claude in sem nosila fantovska oblačila. Šele pozneje sem se začela oblačiti tako v ženska kot v moška oblačila. Moja družina se ni vedno strinjala s temi prehajanji med spoloma, me je pa razumela in podpirala.

Pri 14-ih letih ste se seznanili s prostitucijo in potem skoraj šest let delali kot spolna delavka v Tangerju. Ko ste se pri 20-ih z družino preselili v Švico, za vas to zagotovo ni bila samo geografska sprememba ...

Claudette: Pri štirinajstih sem spoznala Carmen in se v njo noro zaljubila. Začeli sva se videvati in sčasoma je Carmen v najin odnos pripe-ljala tudi druge ljudi. Še preden sem vedela, kaj se dogaja, sem imela spolne odnose z več moškimi in potem mi je potegnulo, da me prodaja. V celotni situaciji pa sem takrat uživala in tudi ko sva odšli v Tanger, sem dobro vedela, kaj delam. Tisto obdobje se je potem seve-

da končalo in s starši sem se preselila v Švico. V novem okolju se je od mene kaj kmalu pričakovalo, da bom prevzela moško identiteto. Takrat sem se tudi poročila. V Švici sem diplomirala in začela delati kot arhitekt.

Kako in kdaj je v tistem obdobju, ki je predvsem zaznamovano s Claudom, Claudette dobila priložnost, da se izrazi?

Claudette: Claudette je seveda neprestano vznikala na plan, vendar ne v tistem izrazito katoliško-židovskem kantonu v Švici, kjer sem živel z ženo in otroki. Redno sem odhajala v večja mesta, v Ženevo ali v Lozano, kjer sem lahko bila Claudette. Sama tedaj s tem nisem imela težav in nisem trpela, bala sem se le, da bi zato trpeli moji otroci in širša družina. Žena pa je seveda ves čas vedela, kaj se dogaja z menoj.

Na koncu pa ste se le odločili svojo družino seznaniti s Claudette. Kako je to potekalo in kakšne so bile reakcije?

Claudette: Z mojimi tremi otroki in petimi vnuki nisem nikoli spregovorila o tem, da sem fizično tudi ženska. Tega ne vedo. Zanje sem oče in dedek. Tudi za priženjeno družino sem še vedno moški. Širša družina se šele sedaj, ko se o meni pojavljajo novinarski članki, ko se tudi v javnosti pojavljam kot Claudette, seznanja s celotno zgodbo. Zato vsak festival zame pomeni nekakšno osvoboditev, neke vrste razkritje. Res pa je, da ravno zaradi družine ne želim, da bi film predvajali v francosko govorečem delu Švice ali v Franciji. Sčasoma bi se tudi to lahko zgodilo in tega ne vidim kot nevarnost, kajti tisti, ki me sprejemajo, me sprejemajo. Tisti, ki me ne, me pač ne in s takimi ne želim imeti opravka. Vendar čedalje bolj ugotavljam, da moja prava družina v resnici ni

moje krvno sorodstvo, temveč skupnost manjšin, saj se namreč ravno med geji, lezbijkami in spolnimi delavkami počutim najboljše sprejeto. Spolne manjšine so del moje družine, zelo dragocen del. To odkrivam šele sedaj, resda pozno, vendar sta mi to omogočila šele film in Sylvie.

Sylvie, glede na to, da sta s Claudette tesni prijateljici, da je med vama čutiti globoko spoštovanje, me zanima, kako vam je uspelo ostati objektivna pri prikazovanju Claudettine zgodbe?

Sylvie: Na začetku mi ni bilo težko obdržati ravnovesja med nama, saj sem se bolj kot režiserka počutila skoraj kot le opazovalka. Ko pa me je Claudette prosila, da bi nekaj stvari iz filma izpustili, pa se je med nama razvil nežen diplomatski boj (smeh). Kot so-ustvarjalki filma so se mi določene stvari le zdele pomembne. Najtežje jo je bilo na primer prepričati, da bi spregovorila o svojem življenju kot moški, o tem, da pravzaprav znotraj družine še vedno živi kot moški. Po eni strani je nisem hotela prizadeti, po drugi strani pa se mi je zdelo nemogoče predstaviti le en njen del. In tu sva se tudi največkrat sprli, njen subjektiven pristop k temi in moj analitični pogled na zgodbo. Zavedam se, da v filmu dostikrat zasledimo nekonsistentnosti skozi njeno pričevanje in izkušnje, vendar pa moja vloga ni bila Claudette spraševati o tem, predvsem sem želela, da bi bila sproščena in povedala tisto, kar želi povedati.

Do sedaj ste posneli štiri kratke filme, Claudette je vaš prvi celovečerec ...

Sylvie: Da, zanimajo me različni nivoji prikazovanja resničnosti ter percepcija identitete in spola. Posnela sem dva filma o lezbicnih raz-

merjih, kjer sem uporabila skoraj Lynchevski pristop prikazovanja resničnosti. Zadnji kratki film, ki sem ga posnela, pa je drama, kjer se prepletata razum in čustva – torej tisto, kar mislim, nasproti tistemu, kar čutim, kar si želim. Glede na to, da sem takrat šele odkrivala lastno identiteto, sem v filmu želela izraziti predvsem tisti zatiran del sebe, ki sem ga takrat lahko izživela le skozi svoje želje.

Torej vaša spolna usmerjenost vpliva na vaše delo.

Sylvie: Vse, kar delam in izražam skozi kamero, je to, kar čutim. Ko mi je postalo jasno, da me privlačijo ženske, je to postalo moj zorni kot, iz katerega sem pridobila nov pogled na svet. Skozi filme sem izražala lastne občutke, lastna vprašanja. Menim, da vsak dober režiser skozi film govori o sebi in razlaga lastna vprašanja in izkušnje.

Claudette, omenili ste, da ste do svojega petdesetega leta opravljali delo arhitekta, potem pa ste se vrnili k prostituciji. Zakaj taka odločitev?

Claudette: To pravzaprav ni bila odločitev. Bila je izbira v izbiri. Po finančnem polomu podjetja, za katerega sem delala, sem pristala v zaporu, kjer sem preživela deset mesecev. Ko sem prišla na prostost, nisem imela ničesar, vse sem izgubila. Takrat sem imela dve možnosti: sprejeti socialno podporo ali pa živeti neodvisno življenje. Odločila sem se za slednje, saj mi socialna podpora ni omogočala niti tega, da bi vzdrževala svoje otroke. Tako sem sprejela delo, ki sem ga poznala in ki ga navsezadnje opravljam še danes.

Ali pri tem svojo dvojno identiteto doživljate kot prednost ali kot breme?

Claudette: Vsekakor kot prednost. Govorim predvsem o psihosocialni prednosti, ki mi omogoča, da svoj poklic dobro opravljam. Pogovor, sočutje, poslušanje stranke in njenih težav je eden izmed ključnih dejavnikov mojega dela, kar je gotovo v nasprotju s pričakovanimi predstavami o našem poklicu.

Kljub temu da ste interseksualka, pa se znotraj skupnosti spolnih delavk opredeljujete kot transseksualka. Zakaj?

Claudette: Svojega dela ne opravljam na cesti, delam v masažnih salonih, preko oglasov. Na trgu spolnih storitev obstaja veliko različnih vrst oglasov, s katerimi se oglašujemo. Lahko si hetero, bi, lezbijka ali gej, vendar so glede na povpraševanje po spolnih storitvah takoj za ženskami najbolj zaželeni prav transseksualci. Če bi se oglaševala kot hermafrodit, bi svoj poklic lahko opravljala le preko telefona (smeh). Stara sem 69 let in še vedno dobivam ponudbe. Ravno na tem festivalu sem dobila nekaj zelo konkretnih ponudb (smeh). To, da

na oglas napišem transseksualka, zame pomeni le večjo možnost zaslužka. Ni se mi treba bati in povedati, kdo sem, res pa je, da sem vedno doživljala spolne identitete kot del zasebnega življenja. Še vedno mislim, da obstajajo situacije, v katerih je pomembno jasno izraziti svojo identiteto, in situacije, v katerih to ni potrebno. Nikakor pa se tega ne smemo sramovati. Še najmanj takrat, ko je treba izbojevati določene bitke. Takrat se je treba izpostaviti.

Kot spolna delavka ste tudi zelo politično aktivni. Kako je prišlo do tega?

Claudette: Na področju zagovarjanja pravic spolnih delavk sem začela delovati pred približno osmimi leti. Takrat sem tudi spoznala Marianne Schweizer, aktivistko pri ženevski organizaciji Aspasia, ki se bori za pravice spolnih delavk, ter žal že pokojno Grisélidis Réal, ki je bila znana prostitutka, slikarka, pisateljica in aktivistka. Na svoj politični aktivizem sem res zelo ponosna. Zdi se mi predvsem pomembno govoriti o strpnosti do spolnih delavk ter o destigmatizaciji poklica, seveda pa se borim tudi za naše pravice, za priznanje in legalizacijo našega dela. V tem okviru komuniciram z različnimi javnostmi, predavam univerzitetnim študentom, socialnim delavkam, govorila sem tudi že z raznimi politikami in nastopila v Evropskem parlamentu. Kljub temu da vsi ti dialogi in pogovori potekajo na zelo različnih ravneh, pa gre pri vsem skupaj le za boj za zagotavljanje osnovnih človekovih pravic.

Imate kakšne posebne načrte za prihodnost, glede na to, da se boste kmalu upokojili?

Claudette: Seveda. Pripravljam knjigo, v kateri bom objavila svojo zgodbo in fotografije.

Pa vi, Sylvie?

Sylvie: Sedaj se moram najprej otresti Claudettinega sveta in življenja (smeh). To ne bo lahko, saj sva zelo povezani že tako zelo dolgo. Vendar pa moram to storiti zase, da bom lahko začela ponovno ustvarjati.

[Tolmačenje iz/v francoščino: Mateja Petan]

3. filmsko-debatni cikel: Zgodovina LGBT gibanja

V klubu Monokel bodo v letu 2009 ob večerih vrteli filme, ki tematizirajo naslov cikla, in se po koncu filma pogovarjali o temah, ki jih je ta zastavil gledalcu.

Info: www.klubmonokel.com

Zgodilo se je pred ...

5

.leti

Januarja 2004 Slovenska ljudska stranka, ki je del vladne koalicije, nasprotuje vladnemu predlogu Zakona o istospolni partnerski skupnosti. V stranki menijo, da ne smemo na enak način podpirati raznospolnih in istospolnih partnerstev, saj bi bila to sicer samomorilska politika. GLBT organizacije protestirajo tako, da na sedež SLS nesejo košaro koromača, ki ga je cerkev nekoč uporabljala pri sežigu homoseksualcev na grmadah.

10

.leti

Februarja 1999 je Miha Lobnik iz Legebitre izvoljen v izvršni odbor Mednarodne gejevske in lezbične mladinske organizacije (IGLYO). Zastopa interese gejevskih in lezbičnih skupin iz vzhodne Evrope.

15

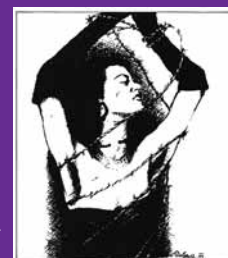
.leti

Februarja 1994 v okviru Ženskega centra na Metelkovi začne delovati Kasandrin klub, ki postane popularno shajališče lezbijk.

20

.leti

Februarja 1989 izide druga in hkrati zadnja številka lezbičnega fanzina *Lezbozine*, ki ga izda LL. Naslednje leto začne izhajati *Revolver*, revija s homoerotičnim nabojem.

Lezbozine 2

Katarina Župevc
katarina.zupevc@gmail.com

Transseksualnost Operacija duše

»Identitete morda res postajajo bolj fluidne in odprte, ampak prav transseksualci so tisti, ki so se naveličali biti fluidni. Naveličali so se prilagajati družbenemu spolu, ki ga ne sprejemajo. Če se nekdo počuti kot ženska in vsak dan, ko se pogleda v ogledalo, vidi moškega, si morda sprva reče: saj se lahko prilagodim, lahko živim s tem, lahko igram njihovo igro. Ampak ko si to govoriš dan za dnem, leto za letom, se slednjič le vprašaš: Zakaj to počnem? Zakaj se silim, da bi bil moški, če se počutim žensko? Takrat si končno rečeš: naj gre vse k vragu!«

Začenjam z izsekom iz intervjuja s Sabrino P. Ramet, ameriško profesorico politologije, ki je bil obja-

vljen v tretji številki revije *Narobe*. Sabrina je bila rojena kot biološki moški in se je odločila za operativno spremembo spola. Je torej transseksualka ali MtF. Ta kratica, ki izhaja iz angleške besedne zveze *Male to Female*, se uporablja za poimenovanje bioloških moških, ki so spol spremenili v »nasprotnega«. Za obrnjeno situacijo pa se uporablja kratica FtM ali besedna zveza *Female to Male*.

Če smo nagnjeni k posploševanju ali če enostavno ne dvomimo v »normalnost« sveta, v katerem živimo, potem se nam vprašanje spolne identitete ne zdi nič posebnega. Po možnosti še čisto dobro ne ločimo med spolno identiteto, spolno usmerjenostjo, biološkim in družbenim spolom in potem smo tam, kjer so samoumevnosti neproblematične in kjer je vse, kar za spoznanje zaniha v levo ali desno ali naprej ali nazaj ali kamorkoli pač, nenormalno in deviantno. Živimo namreč znotraj ideologije binarne heteronormativnosti, kjer enostavno obstajata le

roza ali modra barva. Poznamo oziroma priznavamo le moški ali ženski spol, moško ali žensko spolno identiteto in heteroseksualno spolno usmerjenost. Nekdo, ki se rodi z moškimi spolnimi organi, »ustrezno« kromosomsko in genetsko zasnovo, naj bi po njemu predhajajočih naravnih zakonitostih razvil moško spolno identiteto ali moški družbeni spol. Kar vključuje seveda tudi »ustrezno« spolno usmerjenost, torej naj bi ga privlačil »nasprotni« spol. Oseba z ženskimi genitalijami pa naj bi po drugi strani razvila žensko spolno identiteto, kar seveda vključuje tudi privlačnost do pripadnikov moškega spola. Ta formula naj bi bila absolutna in skorajda tako nezmotljiva kot kakšna matematična enačba. Pa vendar je človek kot bitje družbe in kulture veliko več kot skupek tkiv, kosti in celic. Med eno in drugo skrajnostjo obstajajo zagonetke, ki burijo duhove že od nekdaj, odgovori nanje pa se z vse večjim uvidom v njih vedno bolj izmikajo.

Ko je telo napačno

Znotraj naše in tudi znotraj drugih socialnih resničnosti lahko prepoznamo množstvo vmesnosti in obrobnosti. V te kategorije se umeščajo raznovrstne identitete, ki se od norme odmikajo. V kakršnem koli smislu že. To so lahko ženske s preglobokimi glasovi, moški s premalo poraščenimi lici, dečki, ki se raje igrajo z »ženskimi« igračami, in dekleta, ki odklanjajo ličenje. Skratka, vsak odklik od norme, ki sproži alarm ali v najboljšem primeru »le« posmeh. In ravno ti odmiki so tisti, ki pravzaprav vzdržujejo in reproducirajo normo in njeno normalnost, saj brez svojega nasprotja, torej odklona, ta ne more obstajati. Ali torej norma ustvarja odklon? Naj se vrnem na začetek in vzpostavim nevedni pogled, ki posplošuje in ne razlikuje. Kot primer vmesnosti in obrobnosti lahko izpostavimo koncept transseksualnosti. Ljudje ga pogosto zamenjujejo s konceptom transvestizma, čeprav je res, da sta do neke mere

povezana. Transvestizem pomeni preoblačenje v nasprotni spol, neke vrste maškarado ali kamuflažo (spola), kar pa je seveda mogoče le, če dejansko poznamo odgovor na vprašanje: kaj so ženska/ moška oblačila? Že sama beseda implicira početje, ki gre preko, *trans*, torej prestopa (kulturno določene) meje. Bojda naj bi bil pogostejši med pripadniki moškega biološkega spola, čeprav lahko to trditev postavimo pod vprašaj, saj je meja med moškimi in uniseks oblačili precej zabrisana in tako lahko ženske, ki se preoblačijo v moške, to storijo precej neopazeno. Po drugi strani pa moški, ki se obleče v krilo ali žensko obleko, si naliči obraz in uredi pričesko, precej bolj prestopa mejo med dovoljenim in nedovoljenim »moškim« početjem. Za razliko od transseksualcev transvestiti ne čutijo razkoraka med biološkim spolom in spolno identiteto. Nekateri menijo, da je transvestizem nekakšna »predstopnja« transseksualnosti, vendar pa je potrebno poudariti, da to ni edina oblika transvestizma. Med transvestizmom kot »predstopnjo« transseksualnosti, transvestizmom kot obliko šov biznisa in transvestizmom kot fetišistično prakso lahko namreč potegnemo jasne ločnice. Transvestizem, ki se pojavlja znotraj šov biznisa, predstavlja neke vrste spektakel in deluje kot zabava. Transvestizem kot fetišistična praksa pa ostaja v intimi spalnice in služi kot erotični stimulans.

Transseksualnost v najožjem smislu pomeni pojav, ko oseba (operativno) spremeni biološki spol. Vendar, kot piše zgodovinarica Joanne Meyerowitz v monografiji *How Sex Changed*, termin vključuje tudi stanja, kjer osebe upajo na spremembo spola, vendar se ta dejansko (še) ni zgodila, kot tudi stanja, ko osebe zgolj čutijo določeno diskrepanco med biološkim in družbenim spolom.

Transseksualnost kot pojav v želji po spremembi biološkega spola vzpostavlja dvojnost telesa in misli, fizisa in duše, zunanosti in notranosti človeka, kakor koli že poimenujemo biološki in družbeni spol. Čeprav se po enačbi naravnega vznika ustreznega družbenega spola na podlagi biološkega ta biologija zdi večvredna in bolj določujoča, pa v primeru transseksualnih oseb družbeni spol oziroma spolna identiteta bolj določa in se jo težje spreminja kot biologijo. Ta nesprenmenljivost identite-

te družbenega spola vpliva na upravičenost človekove intervencije v biologijo, čeprav se ta pogosto kaže kot absolutna. Lažje je spremeniti moške genitalije v ženske, kot pa spreobrniti um, samodojemanje. Transseksualci in transseksualke so »ujeti v napačnem telesu«, ki pa z napredkom znanosti postane spremenljivo tako, da ustreza občuteni identiteti družbenega spola.

Zgodba Christine Jorgensen

Kot prvo transseksualko, ki se je brezkompromisno razkrila očem

javnosti, pogosto omenjamo Christine Jorgensen, ki se je kot deček rodila v Bronxu. V 50. letih prejšnjega stoletja je spremenila svoj biološki spol in obenem sprožila burne razprave o operativnih spremembah spola. Christine je predvsem poskrbela, da se je o operacijah spola začelo razmišljati tudi kot o možnosti, ki je dostopna ne le interseksualcem, torej ljudem, ki se rodijo z neumestljivimi genitalijami, temveč tudi biološko popolnoma »običajnim« moškim in ženskam. Zdravnike, ki so bili pripravljeni njen biološki spol spremeniti v ženskega, je našla na Danskem, saj je bila Evropa takrat veliko bolj naklonjena tovrstnim

Christine leta 1951, 1952 in 1953

Evropska raziskava o transseksualnosti

Aprila 2008 je ob podpori ILGA Europe izšla raziskava z naslovom *Transgender EuroStudy: Legal Survey and Focus on the Transgender Experience of Health Care*, ki je dostopna tudi na spletu (http://www.ilga-europe.org/europe/publications/non_periodical). V raziskavi je sodelovalo 615 transmoških in 1349 transžensk iz dvaindvajsetih evropskih

držav. Med njimi ni bilo nikogar iz Slovenije, čeprav v Sloveniji opravljajo operacije spola. Razlogov za nevidnost slovenskih transseksualcev v raziskavi – in tudi širše v družbi – je več, med njimi je zagotovo tudi ta, ki ga navajajo avtorji raziskave. Ugotavljajo namreč, da naj bi se še ne tako dolgo nazaj od transseksualcev in transseksualk pričakovalo, da po spolni tranziciji preprosto »izginejo«.

operacijam. V ZDA je bil namreč prisoten močan skepticizem o etičnem vidiku operacij. Postavljalo se je vprašanje, ali je z medicinskega stališča dopustno odstranjevati popolnoma zdrave in funkcionalne organe. Na tem mestu lahko potegnemo zanimive vzporednice z vprašanjem abortusa. Ali imata posameznik in posameznica pravico odločati o lastnem telesu, pa najsi gre za pravico ženske do splava ali pravico moškega do kastracije zdravih spolnih organov? Skepticizem ameriških zdravnikov pa se je kljub nekaterim pomislekom v 60. letih 20. stoletja nekoliko umiril, saj alternativne oblike »zdravljenja« transseksualnosti (psihoterapije, psihoanalize ...) niso bile uspešne.

Christine Jorgensen je predstavljala pomembno ločnico v videnju in dojemanju transseksualnosti v ZDA in drugod po svetu. Mediji so seveda njeno revolucionarno transformacijo iz nekdanjega vojaka v seksapilno damo dobesedno pograbil in za nekaj let je postala glavna tema časopisov in revij. Pripomogla je tudi k vzpostavitvi reference – v njeni življenjski zgodbi, polni frustracij, strahov in kompleksov in končno razsrešitvi-jo tesnobe s spremembo spola, se

je prepoznalo množstvo moških in žensk. Do tedaj so živeli v brezizhodni situaciji, ko so mislili, da so psihopati, norci ali izmečki, Christine pa jim je pokazala, da so njihovi občutki legitimni in normalni. Pomembna oseba tistega časa je nedvomno tudi Harry Benjamin, endokrinolog, ki je postal zdravnik Christine Jorgensen po njeni vrnitvi v ZDA. Bil je eden prvih ameriških zdravnikov, ki ni kategorično odklanjal operacij spola in je dolgo predstavljal izhod iz življenjskih stisk mnogih transseksualnih oseb. Njegovo delo *The Transsexual Phenomenon* iz leta 1966 še danes ostaja pomembna referenca.

Poleg vpliva na dojemanje operacij spola v kontekstu medicinske znanosti pa je Christine Jorgensen na nek način postavila ogledalo tedanji družbi. Močno je pretresla temelje naturalizirane povezave med biološkim in družbenim spolom. Postalo je jasno, da ta »naravna« povezava še zdaleč ni tako naravna, kot se zdi. Vzniknili so natolcevanja in špekulacije o razlogih za diskrepanco med biolo-

škim in družbenim spolom in seveda tudi raznovrstni poskusi preprečevanja te »anomalije«. Kot je po eni strani Christine prinesla osvoboditev do tedaj potlačenih in nepriznanih spolnih identitet, pa je nehote sprožila tudi konzervativni val, ki se je trudil ohraniti in okrepiti »naravno« razmerje med spoloma in njuni naturalizirani vsebini. Ko je s Christininom pomočjo postalo jasno, da spolna identiteta ni nekaj nedvoumnega in samo po sebi umevnega, se je vzpostavila domneva, da je za njen razvoj v »pravo« smer potreben strog in rigidni trening. Široko ZDA so začeli strokovnjaki spodbujati starše, naj ne bodo popustljivi, ko gre za vzgojo otrok. Želja fantkov po igranju s tradicionalno dekliskimi igračami ali premalo ženstveno vedenje deklica postala alarmantna, saj bi lahko predstavljala »potencialno maligni simptom«. Tako je vsakršen odklon od normiranih vzorcev predstavljal grožnjo obstoječemu spolnemu redu in zato ga je bilo potrebno zatreti že v zgodnjih obdobjih otroštva.

»Zunaj« in obnem »znotraj«

Na tem mestu se vsiljuje vprašanje, kaj bolj določa posameznikovo in posamezničino spolno identiteto: narava ali kultura? Vzgoja ali geni? Na tem mestu ne bomo iskali rešitev večnega boja med biološkim in kulturnim determinizmom, lahko pa nakažemo izjemno pomembnost identitet, ki rahljajo samoumevnosti spolnega sistema. Transseksualci v tem kontekstu zagotovo prinašajo potrebno osvoboditev od determinizmov in naturalizmov. Na biološki spol se v njihovem primeru veže »napačen« družbeni spol, kar pod vprašaj postavlja temelje spolne ureditve. Najsi gre za najožje razumevanje pojma transseksualnosti ali če ga razumemo kot krovnega za spolne identitete, ki segajo preko družbeno in kulturno določenih meja, subverzivnega potenciala enostavno ni mogoče spregledati. Bistvo tega potenciala je predvsem, da lahko vzpostavi novo, drugačno in popolnoma transgresivno podobo moškega in

Foto: Tiffy Taylor

Spomin na transspolne osebe

Rita Hester je bila transseksualka iz Bostona. 28. novembra 1998 so jo našli mrtvo v njenem stanovanju. Nekdo jo je večkrat zabodel z

nožem. V spomin nanjo je bil 20. novembra 1999 v San Franciscu organiziran prvi *Dan spomina na žrtve transfobičnega nasilja*. Nočni protest ob svečah, ki ga danes organizirajo v številnih mestih po svetu, je spomin na vse transspolne osebe, ki so bile ubite zaradi tega, kar so. Hkrati je nastal internetni projekt *Spomin na mrtve* (www.rememberingourdead.org), ki od sedemdesetih let naprej beleži število ubitih transspolnih oseb. Trenutno je zabeleženo 410

žrtev – letos je bilo dodanih 20 novih, med njimi petnajstletni Lawrence, ki ga je zaradi preoblačenja v ženska oblačila ubil njegov sošolec, sedemnajstletni Simmie, ki so ga ustrelili v glavo, ker je nosil ženske obleke, in osemnajstletna Angie, ki jo je ubil 31-letni moški, ko je ugotovil, da je Angie biološko moški.

ženskega spola, moškosti in ženskosti. Se ne zgodi ob zamišljanju moškega z vagino ali ženske s penisom neznosno nelagodje, ki pa je vselejšnje gonilo (prepotrebni) sprememb?

Obenem pa ne gre spregledati še ene plati iste medalje. Tako Joanne Meyerowitz v *How Sex Changed* kot Judith Shapiro v *Same-sex Cultures and Sexualities* poudarjata, da so transseksualci in transseksualke na nek način ultra spolni konzervativci. Ženskost transseksualke naj bi bila pogosto dosti bolj ženska od ženskosti biološke ženske. Podobno transseksualci na rigidem in stereotipnem način utelešajo moškost. Čeprav je v izhodišču transseksualna spolna identiteta tista »z druge strani«, pa vseeno v tej nasprotnosti lahko ostaja močno konformistična. V tem smislu bi lahko razumeli tudi besede Sabine P. Ramet z začetka tega sestavka, ki zavrne postmoderno poveljevanje fluidnosti. Zato so transseksualci in transseksualke, ki so sicer »daleč zunaj«, po drugi strani hkrati tudi »daleč znotraj«. Njihova »zunanost« je seveda jasna in se artikulara predvsem v diskriminaciji, patologizaciji in navidezno neobstoju znotraj hegemonne družbenosti. Vse naštetu ima popolnoma realne in travmatične vplive na življenje transseksualcev, česar ne gre zanemariti. Hkrati pa je »notranost« mišljena predvsem v smislu, da kljub izjemnemu potencialu za predrugačenje spolnih vzorcev in norm na nek način tiste norme reproducirajo. Christine

Jorgensen je na primer utelešala ultra feminilnost obdobja, v katerem je živela. Platinasto pobarvani lasje, izjemno žensvene obleke, ki so poudarjale njene obline, nežno gibanje z boki med hojo in uglajenost so bili njeni zaščitni znaki. Ljudje, ki so sledili vsakemu njenemu koraku, so s sokoljim očesom iskali napake v tej njeni ženskosti. Kot bi jo želeli zalotiti v »prepovedanem početju«. Ob njenem prihodu v ZDA leta 1953 po spremembi spola na Danskem jo je na letališču pričakalo 350 radovednežev. Mediji so na dolgo in široko poročali o načinu, kako si je »ženstveno« prižgala cigareto, kako lepo je zibala boke in tudi, kako »neženstveno« se je spotaknila v visokih petah in vase po »moško« zlivala Bloody Mary. Ti zdrsi v njeni ženskosti so nekaterim predstavljali dokaz, da moški pač ne more biti ženska. Po drugi strani pa so prikazali družbeni spol kot igro, ki jo je igrala ne le Christine Jorgensen in vsi, ki živijo »nasprotno« spolno identiteto, temveč jo igramo vsi – vsi neprestano igramo svoje ženske in moške vloge.

Spol kot igra

Čeprav morda dopuščamo možnost, da so določene poteze spolne ureditve dejansko v-rojene, pa težko pristanemo na trditev, da je v-rojena tudi vsebina teh potez. Kako namreč lahko trdimo, da je ženskam »prirojeno« čut za estetično ter ljubezen do roza oblačil, čevljev z visokimi petami, do krutih kozmetičnih tretmajev odstranjevanja dlak po vsem telesu in pravzaprav ničemur služočega ličenja? In po drugi strani, da je moškimi »prirojeno« plezanje po drevesih, pogovarjanje o košarki in ženskah, pitje piva, distanciranje

od gospodinjskih opravil in ljubezen do avtomobilov? Vse naštetu so namreč le kulturno posredovani vzorci spolnega vedenja. Igra, ki jo igramo za doseganje lastne »notranjosti«.

Na spletni strani *Transsexual Road Map* (www.tsroadmap.com), ki služi kot »kažipot« transseksualkam z različnimi nasveti, od pravnih in strokovnih do popolnoma praktičnih, lahko najdemo nekaj primerov, ki so dobra ilustracija te igre. Za začetek ostanimo na nivoju telesa. Marcel Mauss, francoski antropolog, ugotavlja, da človekova uporaba telesa še zdaleč ni nekaj, kar bi bilo vanj v-rojenega, temveč posledica implicitnega ali eksplicitnega treninga. Omenjena internetna stran tako transseksualkam svetuje: »Iztegovanje mezinčaka, medtem ko pijete, ali iztegovanje stopala, medtem ko prekrižate noge, vas ne bo pripeljalo prav daleč. Po vsej verjetnosti boste izgledale, kot da se norčujete iz žensk, če boste delale takšne stvari.« Prvi in najučinkovitejši način učenja ženskih telesnih tehnik je po pisanju spletne strani opazovanje drugih žensk. Sledijo konkretni napotki: »veliko se smehljajte in smejte; imejte dobro držo, vendar pazite, da ne boste izgledale kot kakšna zadrta knjižničarka; kolena stiskajte skupaj in komolce k telesu; glavo držite pokonci, ne sklanjajte se in ne upogibajte hrbta; široka ramena izgledajo slabše, če jih držite naprej, kot pa če jih potegnete nazaj; pozorno poslušajte ljudi, ko govorijo in jim gledate v oči, ko se z njimi pogovarjate.« Na spletni strani je na primer zanimivo tudi poglavje o pisavi. Kako spremeniti rokopis tako, da ne bo več izgledal moško? Sledječ tem nasvetom, je mogoče razumeti moškost in ženskost kot dva ločena in nasprotna si pola, s svo-

Transseksualnost v Sloveniji

Katarina Župevc v okviru podiplomskega študija na Filozofski fakulteti v Ljubljani pripravlja doktorsko nalogo o transseksualnosti. K sodelovanju v raziskavi, ki bo potekala v obliki intervjujev, ste vabljeni vsi, ki vas transseksualnost kakor koli zadeva: tako transseksualci in tisti, ki o operativni spremembi spola razmišljate, kot tudi starši, prijatelji, partnerji in sorodniki transseksualcev.

Avtorica vsem sodelujočim zagotavlja popolno anonimnost.

Kontakt: katarina.zupevc@gmail.com.

jimi pravili in vzorci delovanja in telesenja. Obenem pa postane očitno, da sta konec koncev le posledica socialnega delovanja. In ravno to »razkritje«, ki ga do temeljev počnejo transseksualke in transseksualci, pomeni, da je lahko vsebina moškosti in ženskosti, če že pristanemo na to dvojnost, skonstruirana tudi v mavričnih, in ne le modrih ali roza barvah. Je lahko posledica te predrugačene konstrukcije večja egalitarnost, ki bi olajšala življenje vsem moškim, ženskam in ostalim?

Nadaljnje branje:

Zbornik *Blending Genders: Social Aspects of Cross-dressing and Sex-changing*, uredila Richard Ekins in Dave King.

Zbornik *Same-sex Cultures and Sexualities: An Anthropological Reader*, uredila Jennifer Robertson.

Monografija *How Sex Changed: A History of Transsexuality in the United States*, avtorica Joanne Meyerowitz.

Mitja Blažič

mitja_b@yahoo.com

Ta svet ni za pedre

»V naši raziskavi iz leta 2004, ki smo jo lahko primerjali s tisto iz leta 1996, smo ugotovili povečanje deleža homoseksualnosti pri dekletih. Pri fantih je bil delež leta 1996 2%, pri dekletih 2,5%. Leta 2004 pa je odstotek narasel na 10–11% deklet, ki je imelo pri 17-ih letih že homoseksualni spolni stik. Podobno so ugotovili tudi v Ameriki, minimalen porast homoseksualnosti pri moških in podoben porast med ženskami. Vprašanje, kaj je tu vzrok? Verjetno gre predvsem za vpliv popularne kulture, tudi na vedenje mladostnikov. Za zlorabo spolnosti, ki danes prodaja vse, od glasbe do navadne ustekleničene vode. Mislim, da je velik problem zloraba spolnosti v medijih. [...] In tudi nedavna raziskava v Ameriki je pokazala, da mladi ki gledajo več nadaljevanj – dovolj je že Seks v mestu, ne pornografija –, več teh ljubezenskih prizorov, prej stopijo v spolne odnose, so manj zaščiteni in je več neželenih nosečnosti. [...] Zgodaj začnejo s spolnimi odnosi mladi s slabo samopodobo, tisti ki nimajo urejenih družinskih razmer. Lahko na zunaj zgleda v redu, ampak starši jim ne posvečajo dovolj pozornosti, zato se ne počutijo varne in sprejete v svojem okolju. Ta spolnost je izraz popolnoma nespelnih potreb. [...] To je znak zanemarjenega otroka.«

Doc. dr. Bojana Pinter, dr. med., specialistka ginekologije in porodništva na Ginekološki kliniki Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani, Studio ob 17-ih, 1. program Radia Slovenija, 1. december 2008.

Pred leti sem za jutranjo informativno oddajo na javnem radiu ob 1. decembru pripravil prispevek o AIDS-u. Zaključil sem ga s trditvijo, da se pred HIV-om lahko učinkovito zaščitimo po metodi ABC. Se torej, v skladu s svojo individualnostjo, odločimo ali za eno od oblik abstinence ali živimo v monogamnem razmerju ali dosledno uporabljamo kondom. Vselej ali A ali B ali C. Pustimo ob strani nečlovečnost popolne abstinence in vprašanje zanesljivosti zvestobe ali kondoma. Če vselej dejansko uporabimo eno od treh črk, smo rešeni, sem si mislil. Super, ne? Možnost izbire, demokracija! A se je hudič spet skril v detajle. Ob vsem spoštovanju različnosti in inkluzivnosti sem popolnoma prezrl dejstvo, da ne živimo v Raju, v odsotnosti zla, kjer bi drug drugemu želeli samo dobro, ampak na Zemlji. V kontinuiranem boju za obstanek, v bitki za prevlado interesov, za moč, za oblast, če hočete, pa naj se sliši še tako paranoidno. Kmalu sem začel odkrivati moč in oblast dominantne kulture: slovenstva, krščanstva, patriarhata, heteroseksualnosti, ki z nenehnim poudarjanjem svoje avtohtonosti upravičuje ekskluzivnost, večvrstnost in totalnost svoje eksistence v primerjavi z drugimi podzvrstvi in tem prostoru in času. Ta večinski stvar se za svojo reprodukcijo brez pomislekov poslužuje fašističnih metod represije vsega, kar ni njegov klon. In to v obliki heteronormativnosti, bolj ali manj potuhnjene (re)katolizacije države in družbe, mačizma, populizma, patriotizma, Plemenitega nacionalizma, tudi eko-nacistične smeri ... Posameznice in posamezniki smo popolnoma prežeti s paco vladajoče kulture. To se kaže že v jeziku, kjer dominira moški spol, ki zmaga, tudi če ga ni (ko sta v stavku subjekta srednjega in ženskega spola). Kaže se v pričakovanju družine, v vzgoji, šolstvu, državnem aparatu, v javnih in zasebnih sistemih. Vse je v funkciji eksistence vladajočega

principa: belopolti katoliški heteroseksualni Slovenec. (Formula je univerzalna, glede na postkolonialno razdelitev planeta lahko menjate spremenljivke, tretja je konstanta, in še kakšno lahko dodate. Npr. mladi, zdravi in čistokrvni.)

Na ta kulturni fašizem ni imuna niti znanost. Ni objektivnih znanstvenikov, ker nihče od njih ne prihaja s Saturna, vsi so ljudje, onesnaženi z vso ideološko navlako svojega socializiranja v okoljih z dominantno kulturo. Zato tudi ni objektivne znanosti, ki bi nam pokazala čisto Resnico, ampak resnico kvečjemu prinaša v nerafiniranih fragmentih.

In kako se vse to kaže v vsakdanjem življenju?

Tako da se je, denimo, v HIV/AIDS preventivo prikradla ideologija. Krščanska. Katoliška. Abstinenca je ena njenih priljubljenih specialitet. Temelji na vzpostavljanju kontrole z manipuliranjem intimnega, a se dobro proda kot vrednota. Ker je seveda seks kar tako nečistovanje, smrtni greh. Razen v primeru možne reprodukcije. Ergo, spolnost je predvsem za reprodukcijo. Če mislite drugače, živite narobe. Seks je torej zlo, razen znotraj poročene para, ki živi v monogamni partnerski zvezi dveh partnerjev različnih spolov (vselej odprtih za življenje. Da ne bo kakšnih pilul!). A in B postajata tako orodji monokulturnega fašizma, ki pa smo ga vgradili v državne in družbene sisteme (tudi znanost). A in B postajata orodji nasilja nad vsem, kar je protikulturno. To, da tabuizacija človeške spolnosti vodi v hude frustracije, očitno ne briga nikogar.

In potem poslušamo preventivne kampanje, da je treba čim pozneje začeti s prvim spolnim odnosom, ker da je zgodnje zanimanje mladih za seks znak njihove zanemarjenosti, da je treba imeti čim manj spolnih partnerjev ... Vse je seveda podprto z raziskavami.

Hmm ... ker je torej vožnja z avtomobilom nevarna, vsako leto pri nas na cesti umre okrog 300 ljudi, čim dlje odlašajte z vozniškim izpitom. Če pa se že morate voziti, začnite čim kasneje, počnite to vedno z istim avtomobilom, nikar jih, zaboga, ne menjajte preveč, in, ja, pripnite si varnostni pas.

No, kolikor poznam preventivo v cestnem prometu, tam strokovnjaki predlagajo, da je treba imeti izpravno vozilo, zato redni servisi in tehnični pregledi, da je treba vse-

lej pripeti varnostni pas, vožnjo prilagoditi razmeram na cesti in upoštevati prometne predpise.

A živimo v Sloveniji, kjer vzgojo za varno in zdravo spolnost v šolah, kolikor je sploh je, vodijo znanstvenice abstinence monokulture, zdravstvo je popolnoma heteronormativizirano, saj za MSM, ki so, posebej po letošnjih podatkih, za HIV posebej ranljiva skupina, ni sistema zdravstvenega varstva (kot preventivni ginekološki pregledi za ženske, pokriti z zdravstvenim zavarovanjem), ni učinkovite in dobro financirane preventive za HIV in ostale spolno prenosljive okužbe, ni strategije, ni kampanje ... in če že imamo vsaj učinkovit sistem zdravljenja, potem moram ugotoviti, da se nosilni strokovnjaki, ob vsej dobri volji, na Homo-planetu počutijo kot vesoljci na Zemlji. Posledice čutimo mi.

Na letošnji svetovni konferenci o AIDS-u v Mexico Cityju je eden od vodilnih strokovnjakov dejal: »Prenehajmo že enkrat z ABCD ... Ž. Imam hčerko, in ko se pogovarjamo o spolnosti, jo zanima predvsem, kako lahko seksa, ne da bi se okužila, ne pa moralni nauk ...«

Foto: Nada Žgank / Memento

Suzana Tratnik
suzana.tratnik@amis.net

Druženje na dah

To kolumno pišem v podivjanem decembrskem času, ko nas z vseh strani naravnost morijo z veseljačenjem, druženjem, nazdravljanjem, s proslavljanjem (česa že?), z ljubeznijo do prijateljev, družine, partnerjev, ubogih, revnih in do vsega, kar leze in gre, ter seveda s kupovanjem in dajanjem daril ter pozornosti. Zadoljno ugotavljam, da se zadnja leta stopnja moje družabnosti v decembru nič kaj dosti ne zviša v primerjavi z drugimi enajstimi meseci. Preprosto zato, ker vse bolj spoznavam, da sta tudi za druženje »kar tako« potrebna namen in stil. Zdi se mi celo, da ravnaje po načelu: imam čas ali dolgčas mi je ali ne vem, kaj bi s seboj, torej grem malo ven posedat in klepetat, ubija družabnost. Ne vem, zakaj velja tiho prepričanje, da se ljudje družimo in pogovarjamo predvsem zato, da ne bomo sami in osamljeni, zato, ker nimamo pametnejšega dela, ali zato, ker na televiziji ni nič zanimivega, zato, ker si moramo nekoga najti, in seveda zato, da se ne bi soočili z občutkom praznine, ki je pomemben, celo vitalen del našega življenja. Ni zaman rekla Svetlana Makarovič, da je otrokom treba dopustiti dolgčas, da se ga čimprej navadijo in se morda sami naučijo kaj storiti proti njemu. Kdor se ne navadi praznine, bo vse prevečkrat bežal pred seboj v družbo in kakor noj tiščal glavo med ljudi in čakal, da ga drugi animirajo. Osebnostno mi tako druženje vse povprek še kar preseda, neobvezni klepeti me utrujajo, nabiranje narključnih znancev in polprijateljev me ne zanima. Saj človek še za dobre prijatelje in prijateljice komaj najde čas.

Eden od viškov moje družabnosti je verjetno prav začetek decembra, ko poteka festival lezbičnega in gejevskega filma. Vedno znova srečujem iste obraze, kar me samo veseli, ali pa obraze, ki jih že zelo dolgo nisem videla. Seveda tudi nove, ampak ponavadi sem najprej vesela tistih, ki jih pač poznam. Glede na to, da v kino hodimo gledat filme, med dvema predstavama ni prav veliko časa za klepet, izmenjavo vtisov o videnih filmih ali posedanje ob pijači. Toda vsakoletna srečevanja v času našega filmskega festivala me vedno razvedrijo in mi dajejo občutek pripadnosti skupnosti, tisti občutek samoumevne pripadnosti. Takega razkošja si, na primer, ne morem privoščiti skoraj na nobenem drugem festivalu, gotovo ne na Liffeu, čeprav je filmov več in so morda za koga gledljivejši – četudi se pogosto zgodi, da na FGLF prikažemo kakšen isti film. Na začetku festivala si vedno rečem, da ne bom hodila vse dneve na vse filme našega festivala, ker sem jih večino videla prej ali ker mi primanjkuje časa, toda že po ogledu dveh projekcij me kar potegne noter. Prvič zato, ker je vsak film na velikem platnu boljši in ker ga doživljaš drugače, če ga ne gledaš sam, še posebej, ko se zavedaš, da so v kinu ljudje z naše scene. Četudi bo potem vsaj eden od njih rekel, le zakaj moramo gledati tako zamorjene filme ter zakaj selekcijska politika festivala in filmska produkcija nasploh nista malo bolj

podobni tisti, ki se zraven kokic in pijač razprodaja v multipleksih. Ampak ravno obisk predvidljive in neškodljive filmske predstave v veliki kinodvorani na koncu mesta lahko prakticiramo takrat, ko imamo čas oziroma se nam prileže videti kak zabaven film, samo, prosim, ne grozljivke, nič žalostnega in nič dokumentarnega. Saj ne rečem, da so filmi o težkih usodah lezbijk, gejev ali transspolnih ljudi nekaj, kar bi si človek z veseljem ogledal pred spanjem. Toda nemogoče bi bilo posneti nezateženo ljubezensko gejevsko zgodbo v sodobnem Iranu, ki se ne bi končala s strejt poroko ali pa na vislicah. Ne samo nemogoče, bilo bi zlagano.

Druga stvar, ki me že vsa leta v času festivala vleče v Kinoteko ali Kinodvor, je neko namensko druženje, ki pa se vzpostavi nenačrtovano. Stvar je pač taka, da na festival pridejo ljudje, ki jih zanimajo filmi in še kaj. Zato tudi letos ni bilo odveč po filmu posedati še na pogovorih z zanimivimi gosti in potem še kaj popiti v predverju Kinoteke. Podobno je tudi druženje po drugih prireditvah, denimo po literarnem večeru v klubu Monokel, po razstavi v Tiffaniju, po predavanju v Cafe Open ali po aktivističnem sestanku, saj je neka selekcija interesov že vnaprej opravljena in ni vprašanja o tem, »o čem se bomo pogovarjali« po koncu prireditve. Če pa greš na zabavo zaradi zabave, kajti *Zabavaj se!* ali *Uživaj!* sta osnovni zapovedi današnjega obdobja, se je treba »minglat« oziroma krožiti med ljudmi, blebetati, se smejati, biti seksi, tekmovati v »spoznavanju« ljudi, še zlasti znanih – kar koli že to pomeni. Seveda ima tudi tako druženje kdaj pa kdaj svoje čare, ampak meni je praviloma naporno, tako imenovani *small talk* pa me spravlja v zagato, ker največkrat ne vem, kaj je tisto majhno, kar je treba povedati. Zato si tudi večine ljudi s takih zabav ne zapomnim in sploh ne vem, o čem sem vendar govorila. Pa se nimam za nedružabno, sploh ne. Ampak na kavo ali na kosilo z nekom grem raje zato, ker si želim biti v družbi z njim ali z njo, ne zato, ker se mi ne ljubi početi nič drugega.

Druženje po zadnjem, zdaj že lanskem festivalu lezbičnega in gejevskega filma smo uspešno zapečatili s poslovilno zabavo v Škucovih klubih Tiffany in Monokel na Metelkovi. Da ne bi bil rez po obfestivalski družabnosti prehud, je bila naslednji dan še ponovitev filma *Privlačnost* v Kinoteki, v Cankarjevem domu pa premiera drame *Zaciklani* ameriške avtorice Jane Shepard o slepem zmenku dveh junakinj, od katerih je ena lezbijka. Tako sem na pogostitvi po predstavi spet srečala Natašo, Urško, Nino, Izo, Matejo, Zalo, Barbaro, Tatjano, Majo, Dado, levo, Dunjo ... Med grizenjem sendvičkov in pijuckanjem vina smo zagreto razpravljale o tem, katera je bila v predstavi bolj smešna ali privlačnejša – lezbijka ali strejtka, kako bo predstava delovala na strejtovsko občinstvo, zakaj mora biti lezbična junakinja še HIV pozitivna in na katero poznano lezbijko nas je ves čas predstave spominjala. Ko je zmanjkalo sape za pogovor, smo šle po svoje naprej, domov, kamor koli že. Ko je namreč konec druženja na dah in zmanjka snovi, je najbolje oditi, preden se kdo spomni, da bi potegnil ven kitaro in razglašeno zapel tisto morasto *Sivo pot*.

Foto: Nada Žgank / Memento

Kurt Krickler

Mitja Blažič

mitja_b@yahoo.com

Polzamolčana zgodba
ekstremnega
desničarja in populista

Jörg Haider – grandiozni blefer

58-letni koroški deželni glavar je bil pokleka pred večinskim, dominantnim, heteronormativnim, partiharhalnim, mačističnim, seksističnim, hinavskim, bleferskim, katoliškim, fašističnim imperativom, ki nas že stoletja lobotomira in grozi, da nas bo prenašal samo, če bomo nevidni in tiho. Veselil sem se Haiderjeve smrti, ker je z njim izginilo nekaj novih priložnosti, da bom spet razočaran nad fundamentalizmom človeštva, tako fanatično prepričanim v cesarjeva nova oblačila. A kaj, ko je še živ ubil moje naivno prepričanje, da je biti manjšina že dovolj za sprejemanje in razumevanje temeljnih človekovih pravic.

Dnevi po njegovi smrti so bili nova priložnost za spoznanje neskončno zagamane licemernosti ljudstva, ki je mrtveca še kar naprej slavilo, kljub njegovemu odkritemu malikovanju »poštene nacistične politike zaposlovanja«, zaradi česar naj bi bil celo pravnomočno obsojen, kljub sovraštvu do manjšin in dejstvu, da je umrl v prometni nesreči z 1,8 promila alkohola v krvi, brzeč iz gejevskega bara k domači družini skozi naselje s hitrostjo 142 km/h, da jih je torej zlorabil, ker jim je ves čas lagal v obraz za osebno korist ...

O Haiderjevi multipli osebnosti, posebej o njegovi homoseksualnosti, smo se pogovarjali z enim vodilnih avstrijskih gejevskih aktivistov Kurtom Kricklerjem, članom nevladne LGBT-organizacije HOSI z Dunaja. (Morda se ga boste med drugim spomnili po outingu nekaterih visokih predstavnikov avstrijske cerkve pred nekaj več kot desetletjem. Mi-mogrede, akcija bi veljalo glede na nenehne izpade homofobije Benedikta XVI. kmalu izvesti tudi v Vatikanu. Omare so polne skeletov.)

Foto: pixel0908

Kako je Avstrija dojemala in razumela fenomen Jörga Haiderja? Kako popularen, priljubljen in pomemben politični lik je bil?

Bil je zelo populističen in brez dvoma karizmatičen politik, ki je razdelil družbo. Ali si ga občudoval ali sovražil. Nikoli mu ni bilo treba dokazovati, da lahko kaj resnično spremeni, saj se je vedno spretno izogibal federalni ravni politike. Prepričan sem, da na državni ravni ne bi uspel in da se je tega tudi dobro zavedal. Koroška pa je drugačna zgodba. Gre za zelo majhno deželo, ki ima nekaj več kot pol milijona prebivalcev, velika je približno toliko kot Düsseldorf, tako da ni bilo težko vladati. In tudi po njegovem dolgotrajnem vladanju je Koroška še vedno na repu Avstrije, predvsem na številnih gospodarskih področjih. Zanj sta značilni predvsem visoka nezaposlenost in najnižji prihodki na prebivalca. Gre za najbolj revno od devetih dežel, nekakšen tretji svet Avstrije. Ves fenomen okrog Haiderja je zelo shizo-

fren in bolj kot ga opazujem, bolj se mi zdi, da gre za primer za dr. Freuda. Medtem ko so ljudje seveda cenili njegovo protivladno držo – bil je proti vsem velikim strankam, tako socialdemokratom (SPÖ), kot ljudski stranki (ÖVP), ki sta zadušili državo po 2. svetovni vojni –, se kot kaže niso zavedali, da je v resnici samo zamenjal star sistem strankarskega nepotizma z njemu lastno obliko nepotizma. Ta ni temeljila na pripadnosti pravi stranki, ampak na občudovanju Haiderja. In če je bil Haider na prvi pogled moderen, ljubitelj zabav in rokovanj z vsemi, če je rad obiskoval diskoteke in bil ves čas »demokratično« eden od ljudi, je bil v resnici zelo fevdalen. Kot deželni glavar Koroške je delil miloščino, denimo po 100 EUR za nakup kuriva za ogrevanje za revne in v Celovcu so na ta denar čakale dolge vrste ljudi. Ali pa po nekaj 100 evrov za novorojenčke, namesto da bi uredil cenejše vrtce, kar bi bilo mladim mamam bistveno bolj v pomoč, kot pa enkratna

premija za novorojenega otroka. Ustvaril je celo cenejše bencinske servise v lasti dežele. Vse to je bilo tako očitno po njegovi smrti. Ko so namreč Korošce med žalovanjem spraševali, zakaj so cenili Haiderja, so odgovarjali, da je skrbel za ljudi, delil denar in podporo... Kot da bi denar jemal iz svojega žepa! Ljudje imajo še vedno to srednjeveško fevdalno mentalno naravnost: ne vidijo se kot svobodne državljane, ampak kot podrejene. Samo delajo se, da želijo biti svobodni in neodvisni, na koncu pa so vedno hvaležni, da imajo vladarja, ki skrbi zanje. Zelo shizofreno. Gre za zelo bizarno sliko. Za ohranjanje tega sistema, te iluzije, potrebuješ zunanjega sovražnika. Zato je naredil za grešne kozle najrazličnejše skupine: Slovence, tujce, iskalce azila itd. Gre za klasični manever preusmerjanja pozornosti in kar ne morem verjeti, da toliko ljudi tega ni videlo ali ni hotelo videti, saj je tako preprosto, tako na dlani.

Jörg Haider in njegov ljubimec Stefan Petzner

Kako so Haiderja dojemali na gejevski sceni, v avstrijski LGBT-skupnosti?

Po enakem vzorcu kot v splošni populaciji. Politično misleči so ga sovražili, kljub temu da je bil gej oz. biseksualen, drugi so bili nad njim fascinirani in so ga celo volili in branili, skupaj z njegovo stran-

ko. Prav neverjetno je, kaj ljudje, tudi geji, pišejo in objavljajo v tem kontekstu na internetu in na gejevskih spletnih straneh. Gre za staro zgodbo: biti gej še ne pomeni, da si avtomatično bolj politično

ozaveščen in ne spodbuja tvoje solidarnosti do drugih manjšin.

Kako glasne so bile govorice, da je Haider istospolno usmerjen, tako v splošni družbi, posebej pa v LGBT skupnosti?

Zelo glasne. Govorice so se pojavile že v zgodnjih 90-ih letih, posebej še na gejevski sceni. Če

znate nemško, lahko obiščete našo spletno podstran <http://www.hosiwien.at/haiderouting>, ki govori o tem. Sicer pa je moral vsak gej s še tako rudimentarnim modelom gejdara vsaj malo posumiti ob vseh teh mladih fantih, ki so ga nenehno obkrožali! V splošni javnosti pa so bile govorice oz. debate res zelo močne, ko so Haiderja prvič outirali leta 2000. Razkril ga je nemški novinar v berlinski izdaji časnika Tageszeitung.

Kako so o smrti koroškega deželnega glavarja poročali avstrijski mediji? So razkrili, da je bil pred nesrečo v gejevskem klubu in potem, po izpovedi njegovega najtesnejšega sodelavca Stefana Petznerja na jutranjem šovu avstrijskega radia Ö3, so pisali o Haiderjevi homoseksualnosti?

Seveda je novinarje takoj po prometni nesreči zelo zanimalo, kaj je počel Haider v zadnjih urah. In takoj, ko so se v zgodbi pojavila prva neskladja, jih je zanimalo, kje je Haider resnično preživel zadnje minute svojega življenja. Ko je postalo jasno, da se je peljal iz gejevskega lokala, so o tem tudi poročali.

Kako komentirate, da je vrh Zaveznštva za prihodnost Avstrije po smrti koroškega deželnega glavarja na hitro odstranil njegovega najtesnejšega sodelavca, dotedanjega generalnega sekretarja stranke in Haiderjevega naslednika Stefana Petznerja z vodilnih funkcij? Petzner, ki je bil dober mesec predsednik zaveznštva in naj bi postal tudi vodja poslanske skupine, naj bi sicer odstopil prostovoljno in s

Dušan Rutar

Haiderjeva drugačnost in njena resnica

Povejmo kar takoj: resnica sleherne drugačnosti je odprtost do drugosti.

Kaj to pomeni v konkretnem Haiderjevem primeru? Zlasti pomeni odpoved incestuozni ljubezni. Jo je Haider zmogel? Poglejmo. Če je novi (sic!) desničarski populizem nujno dopolnilo multikulturne tolerance sodobnega globalnega kapitalizma, kot je že pred časom zapisal Slavoj Žižek, potem lahko mirno dodamo, da je nedavno javno 'odkritje', da je bil Jörg Haider (tudi) homoseksualec, svojevrstna vrnitev nečesa, kar je moralo biti dolgo časa potlačeno, čeprav je bilo sočasno tudi vsem na očeh, predstavljalo pa je natančno utelešenje nujnega razmerja med samim desničarskim populizmom in brezmejno toleranco kapitala. Nobeno presenečenje zato ne more biti, da je Haider tako dolgo ostro nastopal proti Sloven-

cem v Avstriji, obenem pa užival ugled karizmatičnega zagovornika pravih identitet klenih Avstrijcev, ki vedo, kaj je prava identiteta moškega in prava identiteta ženske. Skicirajmo zato osnovne koordinate problema, ki ga je imel Haider, imeli pa so ga, in ga imajo še vedno, tudi vsi drugi, ki so se nezavedno identificirali med seboj prek njegove notranje razcepljenosti. Že na prvi pogled je opazen razkorak med Haiderjem kot notranje razcepljenim posameznikom ter nerazcepljenimi našimi ljudmi, ki živijo v prijazni gorati Avstriji pristno organsko domačijsko življenje. Haider se je moral kajpak nenehno spraševati, kaj ogroža resnične identitete ljudi in jih najda, kaj spodnaša tla avtentičnemu življenju pristnih ljudi, ki kajpak niso Slovenci, na tem spraševanju, ki je delovalo kot posebni atraktor, pa je tudi gradil svoje javne nastope in z njimi žel velike politične uspehe.

Ob spraševanju nam najprej pride na misel multikulturna toleranca,

ki je zakon sodobnega življenja, v katerem se na primer ljudem politične in drugačne razlike prikazujejo kot kulturne, medtem ko je odprtost do naravnih in družinskih vrednot tako rekoč pogoj vsakega mogočega skupnega življenja v enem samem organskem svetu, ki ga s svojo navzočnostjo vznemirjajo le ti ali oni družbeni marginalci, tj. nebodijihtraba. Toda ljudje vsaj nezavedno natančno vedo, da je multikulturna toleranca danes tudi hrbtna stran bizarne nesmiselnosti in praznosti samih možnih izbir, ki jih prinaša življenje, zato se zdi, da je vse v življenju kot v gigamarketu ali na televiziji, kjer je seveda mogoče izbirati med dvesto programi, čeprav je res, da so izbire povsem votle in na koncu tudi absurdne. Res je, da nam vsiljujejo vtis, da z izbiranjem zares sodelujemo pri dejavnostih, s katerimi sooblikujemo družbeno življenje, vendar so te narejene že vnaprej. Srhljivo filmsko ponazoritev takega stanja vidimo v filmu *Otok* (*The Island*,

Michael Bay, 2005), v katerem spremljamo življenje ljudi, ki ne vedo, da so v resnici zgolj kloni, ki jih imajo na voljo njihovi lastniki, ker potrebujejo nove telesne organe. Njihovo življenje je kratko (živijo komaj nekaj let), verjamejo pa tudi, da so povsem na varnem, saj naj bi bil planet *tam zunaj* njihovega domovanja kontaminiran. Današnja družba je brez identitete prav zaradi tega, ker ljudje vse bolj verjamejo, da ne obstajata dva spola, temveč cela vrsta. Kakšna je resnica takega izjavljanja? Resnica je zelo preprosta: ena sama družba kot posoda za vse možne subjektivitete. Nebesa torej. Kaj v takih navideznih nebesih pomeni spoznanje, da je bil Haider homoseksualec? Na prvi pogled nič posebnega, saj je predstavljal zgolj eno možnost med drugimi. Nihče se ne bi smel vznemirjati, skladno z zamisljivo o brezmejni toleranci sodobnega družbenega oziroma kapitalističnega življenja.

tem ustregel želji baze stranke in vodstvu koroške deželne organizacije.

Mislím, da se je to zgodilo iz dveh razlogov: eden je bil gotovo Peterznerjevo obnašanje po Haiderjevi smrti, ko je v bistvu razkril njuno razmerje. Sicer pa so bili Haiderjevi »fantje« vedno zelo odvisni od mentorja in zdaj, ko je Haider mrtev, se tem politikom »lahke kategorije« v stranki ne obetajo ravno rožnati časi.

Haiderjeva žena zanika, da je bil njen mož med nesrečo mrtvo pijan – analize so pokazale 1,8 promila alkohola v krvi –, zanika, da je vozil 142 km/h skozi naselje, še posebej pa, da je bil njen mož homoseksualec. Zakaj?

To je spet zelo bizarno. In tudi zelo štorasto, saj bo zadeve samo

še poslabšalo in ohranilo govornice pri življenju. Če bi bila tiho, bi ljudje o tem čez čas preprosto prenehali govoriti. Vendar je morada v ozadju njena želja in želja Zavezništva za prihodnost Avstrije (BZÖ) ustvariti t. i. mit notranjega sovražnika (Dolchstoßlegende), da bi mobilizirali volivce za deželne volitve 2009, če bi, denimo, začela »žareča moč« zadnjega glavarja pojematí.

Kakšni pa so vaši osebni razmisleki in občutki ob vsej zapletenosti in protislovnosti Haiderjeve zgodbe?

Mislím, da bi se s tem primerom resnično moral ukvarjati Freud. Haider je tragični primer osebe z močno narcistično motnjó. Po mojem prepričanju je pravi termin

za to motnjó »grandioznost«. Vsak laik v psihologiji opazi, da Haider trpi za hudo obliko narcistične osebnostne motnje. Tako kot opisuje Alice Miller v svojem klasičnem delu »Drama nadarjenega otroka: V iskanju svojega pravega jaza« gre za ekstremno obliko narcizma. »Grandiozni« človek je vsepovsod občudovan in to občudovanje resnično potrebuje. Brez njega ne more živeti. Vse, česar se loti, mora opraviti briljantno, in tega je tudi sposoben. Česar ni sposoben, se sploh ne loti. Tudi sam občuduje sebe – svoje lastnosti: lepoto, pamet, nadarjenost, uspeh, dosežke ... Ostali so tam zato, da ga občudujejo in sam je vedno z dušo in telesom pri tem, da to občudovanje dobi (si

zasluži). V tem se kaže njegova mučna odvisnost. Ponavlja se travma otroštva: vedno je tisti otrok, ki ga mati občuduje, hkrati pa čuti, da dokler so občudovane njegove lastnosti, hkrati ni ljubljen tak, kot je ... »Grandiozni« človek ne loči tragične povezave občudovanja in ljubezni. V tej prisili ponavljanja nenasitno išče občudovanje, ki ga pa nikoli ni dovolj, ker občudovanje ni enako kot ljubezen. Občudovanje je samo nadomestek za zadovoljitev nezavedne primarne potrebe po pozornosti, razumevanju in potem, da te jemljejo resno. Za Alice Miller je druga plat »grandiozne« osebnosti depresija in Haider bi po koncu politične kariere zago-

Foto: Spanaut

Pa vendar ni čisto tako. Na dejstvu, da je bil Haider homoseksualec, seveda ni nič spornega. Problem pa nastane, če pogledamo na vse skupaj s strani.

Pogled s strani nam najprej pokaže družbo kot razcepljeno. V njej živijo vse bolj apatični ljudje, ki izbirajo vnaprej narejene izbire, obscena permissivnost pa se jim

prikazuje kot raj, kjer preprosto ni pomembno, kako se artikulirajo materialni interesi kapitala. Preprosto rečeno: ljudje živijo neskončno dolge počitnice, prazniki

so vsak dan, toleranca je brezmejna, vrnitev potlačene pa nekaj običajnega in vselej prezrtega oziroma nerazumljenega. Haider kot homoseksualec zato besno brani avtentično Eno, medtem ko mora biti izjema (njegova homoseksualnost) bodisi potlačena bodisi utajena (Slovenci v Avstriji). V središču razmisleka je torej identiteta, ki pa je, prav tako kot družbeno polje, notranje razcepljena. Razcepljenost je dobra, vendar je v sodobnem svetu brezmejnje tolerance in postmoderne rasizma lahko zgolj utajena. Haider je bil zato oportunist in demagog, nikakor pa ni bil ekstremist. Sočasno je bil svojevrstni *outsider*, na smrt prestrašen zaradi lastne paradoksnе utajene drugačnosti. Jedro njegovega populizma je predstavljalo prav dejstvo, da ni mogel sprejeti lastne notranje razcepljenosti, zaradi česar je prisegal na zunanja družbena pravila igre, obenem pa vztrajal, da je med vsemi možnimi identitetami kljub vsemu ena, ki je *prava*. V svetu

Razkrijte v časopisu Tageszeitung

tovo padel v globoko depresijo. Človeku bi se celo zasmilil.«

Kakšen pa je bil Haiderjev odnos do GLBT-pravic?

No, gotovo LGBT-pravic ni podpiral. Leta 1996 je kot član nacionalnega parlamenta osebno glasoval proti odpravi dveh protigejevskih členov v kazenskem zakonu. Ni pa se posluževal homofobične retorike, čeprav je, denimo, pogosto uporabljal ksenofobični besednjak. Hkrati pa drugim v stranki homofobičnih izpadov ni preprečeval, posebej ko je še bil v svobodnjaški stranki (FPÖ). Vzrok, da osebno ni igral na populistične in homofobične karte, je, da se je gotovo bal »Hartmanovega efekta«. Josef Hartman je

neskončnega diferenciranja je hotel psihotično uveljaviti eno samo posebno razliko, ki bi naddoločila vse druge.

Ali ni v njegovi držbi nekaj blaznega? Ali kot nas je poučil Freud: kdor išče svojo *pravo* identiteto, je že na poti, ki vodi naravnost v norost.

V tej perspektivi je bil Haider sodobni drugačen, prestrašen zaradi možnosti, da je človek zares lahko drugačen (*drugi* od samega sebe) in da lahko v tej razcepljenosti vztraja, s tem pa omogoča resnici družbenega življenja, da se artikulira v javnosti. Haider je hotel biti drugačen, obenem pa se je bal resnice (tudi lastne) drugačnosti oziroma *drugosti*, zato je bil zgolj patetičen in družbeno nevaren.

bil namreč eden od žrtev spolnih zlorab avstrijskega kardinala Hansa Hermanna Wilhelma Groërja. Hartman zgodbi o zlorabi nikoli ni želel delati pretirane publicitete, vendar ko je Groër v pridigi javno obsodil homoseksualnost, je Hartman prekinil molk, saj ni več mogel prenašati Groërjeve neverjetne hipokrizije. Najverjetneje se je Haider bal, da bo kateri od njegovih seksualnih partnerjev ali ljubimcev spregovoril medijem in razkril zgodbo javnosti, če bo javno govoril proti gejem.

OPEN

Gej friendly lokal, Hrenova ulica 19, Ljubljana

Torkova predavanja v Café Open:

- 27.01.2009 Dr. Matjaž Uršič: Protiurbanost kot način življenja
- 03.02.2009 Dr. Sonja Merljak Zdovc: Preiskovalci ali razpihovalci: družbena odgovornost novinarjev, ki poročajo o nasilju
- 10.02.2009 Mag. Bernard Brščič: Prihodnost kapitalizma – med Hayekom in Keynesom
- 17.02.2009 Andreja Prebil: Progressivni islam
- 24.02.2009 Dr. Tanja Rener: O spolu in spolni razliki
- 03.03.2009 Dr. Ieva Lauraityte: Problematične družbene reprezentacije v zgodovinskih učbenikih
- 10.03.2008 Dr. Metka Mencin Čeplak: Identitetne politike, toleranca in depolitizacija
- 17.03.2009 Tea Sernelj: Lezbično gibanje na Kitajskem
- 24.03.2009 Andreja Vezovnik: Politike identifikacije v postsocialistični Sloveniji
- 31.03.2009 Dr. Darja Zaviršek: Med krvjo in skrbjo: socialno starševstvo kot širitev koncepta starševstva v današnjem svetu
- 07.04.2009 Dr. Marina Gržinić: Slovenija: politika, nestrpnost, spolnost in zamolčane zgodovine
- 14.04.2009 Dr. Andrej Kurnik: O prihodnosti kapitalizma
- 21.04.2009 Dr. Mojca Urek: Avto/biografije med pričevanjem, okrevanjem in uporom
- 12.05.2009 Dr. Katarina Majerhold: Različni pogledi na ljubezen (filozofski, religiozni, umetniški ...)

Več informacij: www.open.si

Daniél Kretschmar
dakret@gmx.de

Berlin – liberalen, svetovljanski in homofobičen

Berlinsko sceno je pretreslo več brutalnih napadov na geje in lezbijke. Kaj se skriva za njimi in kako se soočiti z novo grožnjo?

Liberalno in odprto družbo odlikuje njen način obravnavanja manjšin – tistih, ki odstopajo od empirične norme – kot so na primer »tujci«, politično drugače misleči in seveda tudi geji in lezbijke. Obravnavanje teh skupin družba kaže na dva načina, eden je legislativno/administrativen, drugi pa se izraža v socialnem in kulturnem odnosu do »drugičnih«.

Po legislativni plati je bilanca Zvezne Republike Nemčije ambivalentna: medtem ko se je, denimo, zakonodaja glede tujcev zaostrila, so bile na drugi strani uradno priznane istospolne partnerske veze. Uzakonitev registriranih partnerskih skupnosti je za mnoge aktiviste gejevskega in lezbičnega gibanja predstavljala izreden uspeh. Zakon je dejansko izboljšal življenjski položaj homoseksualnih parov.

Kljub temu ne preseneča opazka, da niso zakoni tisti, ki izboljšajo svet. Potrebne so predvsem spremembe na socialnem in kulturnem področju, da bi družbo v celoti lahko označili kot odprto za življenjske koncepte, ki se razlikujejo od uveljavljenih norm. Rečeno drugače: kdor vpričo dveh moških, ki se poljubljata, doživlja

Protest proti homofobiji v Berlinu

sovraštvo in gnus, svojih stališč ne bo spremenil le na podlagi dejstva, da »kaj takega« ni več prepovedano. A zagovorniki človekovih pravic manjšin kljub temu gradijo na upanju, da bodo zakonska priznanja in povečanje javne vidnosti nenazadnje le vplivala tudi na spremembe v glavah ljudi. Zato so še toliko bolj nezadovoljni, če po letih manjših napredkov prav v samozavestni in življenja polni prestolnici kot je Berlin število nadvse brutalnih napadov na homo- in transseksualce narašča, za povrh vsega celo v notranjih mestnih predelih Kreuzberg, Mitte in Friedrichshain, ki veljajo za posebej odprte.

Trije dogodki, ki so v zadnjem letu vzbudili največ pozornosti: V noči s 7. na 8. junij so iz več avtomobilov napadli in pretepli skupino sedmih obiskovalcev drag-festivala v Kreuzbergu. Dve žrtvi sta končali v bolnišnici. Na enem izmed avtomobilov je bilo prepoznati nalepko turške fašistične skupine »Sivi volkovi« (Graue Wölfe). 18. oktobra je bil prav tako v Kreuzbergu pretepen mlad moški, ki se je tik pred napadom od prijateljev poslovil s poljubi in

se s tem v očeh napadalcev izdal za geja. Tudi on je končal v bolnišnici, s kompliciranim zlomom čeljusti. Le nekaj dni za tem, 27. oktobra, sta bili tokrat v obrobnem predelu mesta žrtvi dve ženski. Napadalci domnevno izhajajo iz neonacističnih krogov. Poškodbe na obrazu in na ušesih ter otekline na trupu so bile rezultat napada, med katerim sta bili ženski, ki so ju prisilili, da sta ležali na tleh, posprejani in tako označeni z rdečo barvo.

Prvi napad, junija, je bil v tukajšnji sceni zaznan še kot šokantna izjema. Tri dni po njem je o zgroženosti pričala na hitro organizirana demonstracija na mestu napada, ki se jo je udeležilo nekaj tisoč ljudi. Obiskovalci scenskih lokalov in klubov so sicer že pred tem poročali o občasnih primerih psovanja in prostaškega ogovarjanja, a konkretni napadi so veljali prej za izjemo kot za kaj drugega. Oktobrska napada sta nato končno vzbudila zanimanje mestnih političnih strank, tudi medijev, predvsem liberalnih in levičarskih, ter scenskih revij. Do danes je bilo na to temo organiziranih več javnih razprav in objavljenih več član-

kov. Pri vseh je moč zaznati predvsem eno tendenco: željo po jasni določitvi skupine napadalcev. Medtem ko pri enih delujejo mehanizmi kulturnega razlikovanja in odgovornost tako vidijo pri islamskih priseljencih, drugi izpostavljajo predvsem, da gre pri storilcih za »socialne poražence«¹ današnje družbe, ki si na ta način dajejo duška. Ironično pri takšni razpravi je, da je največja družbena skupina, ki je odvisna od socialne pomoči, prav skupina turških in arabskih priseljencev, ljudi z islamskih ozadjem torej. S tega vidika se oba pogleda ne razlikujeta drug od drugega. Morda jima je v enem datu celo prav: pripravljenost storiti nasilno dejanje zna biti v skupini socialnih poražencev in versko zaslepljenih dejansko večja. Toda obe poziciji zaznamuje molčeče ignoriranje naslednjega vprašanja: ali je nasilje nad homoseksualci morda le izraz – moramo priznati, da nadvse vnebovpijoč – splošne in vsepovsod prisotne homofobije?

Za ponazoritev tega želim navesti naslednji primer. Imam zelo dobro prijateljico. Je jazzovska pevka,

¹ »Sozial abgehängte« ali *socialni poraženci* je oznaka za ljudi v Nemčiji, ki sami sebe definirajo kot tiste, ki so tako rekoč izpadli iz sistema in zato nimajo ambicij spoštovati njegovih pravil. Sociološke raziskave v Nemčiji v zadnjih nekaj letih kažejo, da je ta fenomen v vzponu: vse več je ljudi, ki se definirajo kot socialno poražene/izvisele. Njihova definicija samega sebe se torej lahko razlikuje od slike, ki jo kažejo kazalci njihovega gospodarskega, socialnega ali izobrazbenega položaja, kar pomeni, da socialni poraženci niso nujno družbeni nižji sloj. S samo-pripisovanjem načelo učinkovitosti, na katerem je zgrajen zahodni kapitalizem, izgubi svoj pomen: če se socialnim poražencem po njihovi logiki učinkovitost ne izplača več (služenje čim več denarja, dokazovanje v službi in podobno), kaj jim torej preostane drugega, kot pa da si dajo duška? [opomba prevajalca]

Foto: Arantxa Aldunzin Gorriti/www.umbruch-bildarchiv.de

prava ponočnjakinja, ena izmed najljubših oseb, ki jih poznam – rojena kot moški. Če se z njo sprehajam po Kreuzbergu v Berlinu, v naju zagotovo priletijo psovke mladostnikov z »migracijskim ozadjem« (oseba z »Migration-shintergrund« je »fin« nemški izraz za »tujca«). Nema lokrat se mi zdi, da nisva fizično napadena samo zaradi tega, ker je moja prijateljica visoka dva metra in ima zelo močno postavo. Nato se usedeva v enega izmed boljših lokalov, k Nemcem, verjetno dobro izobraženim in z visokimi dohodki. A pogledi, ki jih je moja prijateljica deležna tudi v tem lokalu, so vse drugo kot izraz naklonjenosti in simpatij. Omenjena mladostniška drhal je gotovo konkretna grožnja, a prijateljstva in varnosti tudi pri drugi skupini ne bi našel.

Morda še drugi primer. Po opisnem junijskem napadu je bilo na internetnih forumih nemških neonacistov moč brati nadvse resno razpravo o tem, kako se vesti do tovrstnih pripetljajev. Pisali so, da so homoseksualci in podobno perverzni ljudje sicer bolniki in njihovega vedenja ni mogoče tolerirati, a vendar to, da bi tujci pretepeali Nemce, nikakor ne gre. Ta razprava predstavlja skorajda zabavno kognitivno dilemo mladih nacistov in razkriva predvsem konsenz, ki ga je zaznati pri vseh socialnih slojih, nacionalnostih in veroizpovedih: strah heteroseksualnega moškega pred vsem tujim in predvsem pred penetracijo. Ta penetracijski strah ne bo izginil z nekaj pridobljenimi državljanskimi pravicami, s peščico gejevskih televizijskih moderatorjev in popzvezdnikov. Prav nasprotno. Zdi se, da se ta strah celo stopnjuje z večjo vidnostjo obstoja seksualne deviacije v percepciji javnosti. Skupaj s socialno frustracijo in

ideološko (tudi religiozno) fanatizacijo se iz tega očitno izcimi kompliciran zlom čeljusti. V nekaterih primerih zadostuje le nekaj piv in temeljne civilizacijske norme, kot je, denimo, spoštovanje telesne celovitosti soljudi, so pozabljene. Ne glede na to, kakšna so zakonska določila: če je noč temna in kraj neznan, je instinkt, ki odloča o tem, ali se je varno prijeti z osebo istega spola za roke ali ne, še vedno najboljša zaščita. To velja za cel svet, tudi za Berlin.

To dejstvo se glede na velike uspehe svetovnega gejevskega in lezbičnega gibanja rado pozabi. Odprta scena in liberalna zakonodaja ščitita mlade homoseksualce predvsem pred tem, da bi odraščali v veri, da so sami in edini na svetu s tovrstnimi čustvi. S tem jim je v primerjavi z nekaj desetletij starejšimi predhodniki olajšan začetek. A obe generaciji bosta morali v doglednem času še naprej prenašati prikrito ali odprto zavrnitev večinske družbe.

Poskus identificiranja specifičnih skupin storilcev pod takšnimi pogoji vsekakor ni smiseln. Posledica tega je le boj med konkurenčnimi

subkulturami, pri čemer zmagovalci ne morejo obstajati. Prav to je moč videti v berlinskem Kreuzbergu. Okrožje ima visok delež turških in arabskih prebivalcev, med njimi v Nemčiji živi že njihova tretja generacija. Prav tako že od šestdesetih let naprej obstaja v Kreuzbergu levičarsko-alternativen, zelen milje, ki je pod svoje okrilje sprejel tudi gejevsko in lezbično sceno. Na relativno majhni površini so se tako znašle skupine ljudi, ki imajo preprosto zelo malo skupnega, z izjemo dejstva, da (iz različnih razlogov) niso del večinske družbe. Eni v tej situaciji dokazujejo svojo moškost s tem, da domnevno šibkejše od sebe pretepejo, tako da morajo ti v bolnišnico. To je ravnanje, o katerem bi lahko razpravljali kot o nekakšnem *mainstream*-refleksu. Drugi reagirajo tako, da se večinski družbi dobrikajo s tem, da tiste, ki so kot Nenemci že tako izključeni iz družbe, denuncirajo kot civilizacijsko nekompatibilne. Predvsem parlamentarci krščanske konzervativne struje, ki jo predstavlja nemška vladna stranka CDU, so tisti, ki te iztočnice s hvaležnostjo sprejmejo in na njihovi podlagi zahtevajo hiter in

učinkovit izgon kriminalnih tujcev iz države. Hkrati so to isti parlamentarci, ki so glasovali proti istospolnim partnerskim skupnostim. Holger, čigar čeljust je bila zlomljena 18. oktobra, je tovrstno licemerstvo kasneje v intervjuju komentiral takole: »Mislim, da so takšne izjave nekako smešne. [...] Čim večja je 'nevarnost', tem bolj konzervativen je odziv ljudi. Seveda ni skrivnost, da se znotraj naše skupnosti nahaja relativno velika desničarska scena in določen odpor do tujcev oziroma migrantev. Seveda lahko razumem, da se to še poveča, če imajo storilci dejansko migracijsko ozadje. A to očitno ni nujno povezano, saj so obe lezbijki vendarle napadli Nemci.« Zadnji stavek se nanaša na lezbijki, ki sta bili pretepeni 27. oktobra.

To, kar je Holger v bolečinah zaradi multiplih zlomov in z več šivi v ustih dejal, je pametneje kot večina tega, kar je v Berlinu trenutno slišati na temo nasilja nad geji in lezbijkami. Njegova izjava daje upanje, da bo morda v prihodnosti obstajalo nekaj pametnih glav, ki bodo zmožni homoseksualnemu gibanju vlitii novih impulzov. Takšnih, ki bodo spoštovali dosežke legalističnega gibanja in hkrati našli nove poti, kako družbo tudi onstran zakonodajnega priznavanja narediti bolj tolerantno in bolj odprto.

Prevedel Matej Kralj

Christine M. Hassenstab
sisterchristina@yahoo.com

Ženske duhovnice: zdravilo za seksizem in homofobijo v RKC?

Kdaj seksizem ni čisto pravi seksizem? Vprašanje zveni kot začetek slabe šale. In res – odgovor na vprašanje je: »Če ga prakticira Vatikan.«

Cerkev vprašanja seksizma ne ignorira več. Pojavilo se je majhno, a rastoče gibanje, imenovano *Women Priests*², ki ga niso prestrašile grožnje po izobčenju iz Cerkve. *Ženske duhovnice* v duhovniški stan posvečajo tako moške kot ženske, poročene in neporočene, geje/lezbijke ali heteroseksualce. Lani poleti so v Bostonu tri ženske posvetili v protestantski cerkvi, ki jim jo je na razpolago dal prijazen pastor, predlani novembra pa so posvetitve potekale v judovski sinagogi v St. Louisu. Dogodek je botroval nastanku še ene neslane šale: kdaj ekumenizem ni čisto zares ekumenizem? Pred posvetitvijo in po njej je katoliški škof v St. Louisu Raymond Burke javno zasmehoval judovsko duhovnico, ki je dovolila uporabo sinagoge. Ekumenizem očitno pomeni početi stvari po vatikansko – in nič drugače.

Sveti Pavel je že v času pred nastankom kanoničnih evangelijev v krstni himni v pismu Galačanom (Gal. 3:28) zapisal, da po krstu v Kristusu »ni več razlik med Judi in Grki, svobodnimi in sužnji, moškimi in ženskami, vsi ste eno v Jezusu Kristusu«. V času svetega Pavla so bile omenjene družbene kategorije ključne točke ločevanja med ljudmi, zato v kontekstu današnje družbe ne bi bilo napačno dodati, da v Kristusu ni več razlik tudi med homoseksualci in heteroseksualci. In prav takšno razumevanje Pavlove teologije udeja-

nja gibanje *Žensk duhovnic*. Pavlovo sporočilo je moč razbrati tudi na eni od nalepk, ki jo je izdelala skupina *Women's Ordination Council*: »Ne dam vam svojega sina, če ne vzamete tudi moje hčerke« in »Nikar me ne krstite, če ne morem postati duhovnica«.

Duhovništvo – vprašanje anatomije?

Vatikan se za Pavlovo teologijo ne zmeni kaj dosti. Ali pa jo priročno priredi, tako da izpostavi pomembnost vloge Jezusove matere Marije. Argument je (približno) takšen: Marija je, čeprav je ženska, zgled za vse, tudi za moške. A Cerkev hkrati trdi: ker je bil Jezus moški, le moški lahko postanejo duhovniki. Ta ideja naj bi bila zaobjeta v dveh latinskih frazah: *imago Dei* (podoba Boga) in *imago Christi* (podoba Kristusa). Tako ženske kot moški smo narejeni po podobi Boga (*imago Dei*), a le eden od nas – moški – je narejen tudi po podobi Kristusa (*imago Christi*). Pri tem Cerkev seveda spregleda, kako so skozi zgodovino »Bogu« – ki je čisti Duh, s čimer bi se strinjali tako moški kot ženske – pripisovali človeške lastnosti moškega. Samo pomislite, skozi koliko katedral, v katerih je Bog portretiran kot moški z dolgimi lasmi in brado, ste se že sprehodili? Mar ni to odsev družbe in časa, patriarhata, ki nam že ves čas moderne zgodovine postavlja meje? Izhodišče *Žensk duhovnic* je zato prav prepričanje, da krščeno žensko telo ni prav nič drugačno od *imago Christi*.

Preveč bi bilo preprosto, da bi se vrnili nazaj k Tomažu Akvinskemu in k idejam, ki jih je dobil v Aristotelovih tekstih, da bi našli ponižujoče podobe žensk kot pasivnih bitij. Ampak Cerkev je v

srednjem veku na razpolago imela nekaj alternativnih podob Boga, ki bi jih lahko izpostavila, pa jih ni. Ena od bolj privlačnih je ustvaril Sv. Anselm Kanterburški (1033–1109), ki je zapisal: »Ampak, dobri Jezus, ali nisi ti tudi mati? Ali nisi mati, ki tako kot kokoš pod svojim krilom zbere piščeta«

Kdaj homofobija ni čisto prava homofobija?

Spolne zlorabe, ki so jih zagrešili duhovniki, so drago stale katoličane v Ameriki. Žrtve zlorab so namreč dolga leta ignorirali in trajalo je več desetletij, da so se njihovi odvetniki dokopali do zasebnih zapiskov duhovnikov.

Lahka tarča tega procesa so bili homoseksualci. Rimskokatoliška cerkev je namreč izrabila krizo, povzročeno s spolnimi zlorabami, in outirala homoseksualce v svojih vrstah.³ Ko sem delala kot odvetnica v tovrstnih kazenskih postopkih, je bilo zelo težko družinam žrtev razložiti, da storilci spolnih zlorab niso *a priori* homoseksualci, pač pa so v večini primerov heteroseksualci bele polti, ki živijo dvojno življenje, so pogosto poročeni in imajo svoje otroke. A Cerkvi je kljub temu uspelo vedno znova spremeniti parametre duhovniških spolnih zlorab. Proces so spremenili v lov na čarovnice, na geje v semeniščih in na tiste geje, ki so bili že posvečeni. Na osnovi intervjujev, ki sem jih opravila v Sloveniji, lahko rečem, da se je tovrsten lov na čarovnice dogajal tudi v slovenskih semeniščih.

³ Za podrobnejši opis tega procesa glej Jenkins, Philip. 1996. *Pedophiles and Priests: Anatomy of a Contemporary Crisis*. Oxford: Oxford University Press, str. 103 – 104.

A outirali niso zgolj gejev. Leta 2005 so na primer geji, lezbijke in njihovih podporniki pri binokostni maši v katedrali v Minnesoti nosili mavrične trakove okrog pasu, duhovnik pa jim zaradi tega ni želel dati svetega obhajila. Temu so se nato uprli drugi verniki, ki niso nosili mavričnih trakov. Del hostije, ki so jo dobili, so delili s tistimi, ki jim duhovnik ni dal obhajila. Cerkev očitno ljudi še vedno sodi glede na to, kako jih vidi, ne pa glede na to, kakšni so v svojem srcu. *Ženske duhovnice* so se zato odločile, da ne bodo diskiminirale, vsak, ki med obhajilom pride k oltarju, dobi »kruh življenja«. Pri maši duhovnik obhajilo dobi zadnji. To na simbolnem nivoju pomeni, da so duhovniki le božji služabniki, ne pa poveljniki v religiozni vojni proti marginaliziranim osebam.

Kdaj je Pravica res pravična?

Vatikan se ne zmeni več za ženske in moške, ki jih posvetijo *Ženske duhovnice*. Nič več jim ne pošiljajo opozorilnih pisem, da jih bodo izobčili iz cerkve. Pravijo, da so se vsi, ki so bili tako posvečeni, odločili za ločitev od Rimskokatoliške cerkve.

Ženske duhovnice trenutno na posvečenje pripravljajo 150 ljudi. Upam, da bo to gibanje vodil isti duh, ki je vodil tudi zgodnjo Cerkev – duh, ki ga Vatikan z vso svojo močjo, mogočnostjo in denarjem ne bo mogel nadzorovati. Nekateri ponosno vztrajajo pri ločevanju Judov od Grkov, sužnje od svobodnih, moških od žensk, homoseksualcev od heteroseksualcev. *Ženske duhovnice* pa želijo obuditi nasprotno idejo ... to, da so »vsi eno v Jezusu Kristusu«.

² Glej <http://www.romancatholicwomenpriests.org>

Roman Kuhar in Anamarija Šporič

Zmaga v Združenih narodih in nad Vatikanom

Generalna skupščina Združenih narodov je 18. decembra sprejela pomembno izjavo, da mednarodno zaščitene človekove pravice sodita tudi spolna usmerjenost in spolna identiteta. S tem so obsodili kršitev človekovih pravic na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete. V izjavi, ki jo je podpisalo 66 držav s petih kontinentov, tudi Slovenija, Združeni narodi nagovarjajo vse narode, naj zaščitijo človekove pravice vseh ljudi, ne glede na njihovo spolno usmerjenost ali spolno identiteto, in naj odpravijo zaporne ali smrtne kazni za istospolno usmerjene posameznike in posameznice. V svetu je namreč še vedno 77 držav, kjer je za homoseksualnost predpisana zaporna kazen, in 7 držav (Iran, Savdska Arabija, Združeni Arabski Emirati, Jemen, Sudan in Nigerija), kjer je za homoseksualnost predpisana smrtna kazen.

126 članic Združenih narodov izjave ni podpisalo. Med njimi so Združene države Amerike in 57 držav, ki je podpisalo alternativno izjavo Organizacije islamske konference – ta je nasprotovala omembi spolne usmerjenosti in spolne identitete v kontekstu univerzalnih človekovih pravic in izrazila zaskrbljenost, da omenjena izjava lahko vodi v »družbeno normalizacijo obžalovanja vrednih dejanj, kot so pedofilija ali incest«.

GLBT-aktivisti v Združenih narodih

Izjavi, ki za članice ni zavezujoča, je nasprotoval tudi Vatikan. Njegov predstavnik Federico Lombardi je sicer zatrdil, da katoliška cerkev nasprotuje kaznovanju gejev in lezbijk, še posebej smrtni kazni, a je hkrati izrazil zaskrbljenost, da bo zaradi izjave nastal večji pritisk na tiste, ki menijo, da homoseksualci nimajo pravice do poroke. V izjavi za javnost so še zapisali, da Združeni narodi s sprejetjem te izjave »oporekajo obstoječim človeškim normam«. Takšno stališče

je nekaj dni po sprejetju izjave potrdil tudi papež, ki je v prazničnem nagovoru kuriji dejal, da potrebujemo nekakšno »ekologijo človeka«. Po njegovem mnenju je reševanje človeštva pred homoseksualnostjo enako pomembno kot reševanje deževnih gozdov.

Vatikansko nasprotovanje deklaraciji je spodbudilo vrsto protestov – še posebej v Italiji, pa tudi pri nas. V četrtek, 11. decembra, se je skupina protestnikov zbrala

na Krekovem trgu pred Apostolsko nunciaturo Svetega sedeža v Sloveniji. Mitja Blažič je v svojem protestnem govoru med drugim povedal, da protest poteka pred predstavništvom institucije, ki se že vrsto let bori proti temeljnim človekovim pravicam istospolno usmerjenih. »To so počeli v času inkvizicije, ko smo goreli na grmadah in se je pod našimi gorečimi telesi cmaril koromač, da ni smrdelo, in to počnejo danes. Bolj prefinjeno in sofisticirano, a z enako stopnjo nečlovečnosti. Mi pa stojimo tu, pogumno in pokončno, z jasnimi sporočili. Kot je dejala nekdanja poslanka v italijanskem parlamentu Vladimir Luxuria, preživeli smo grmade, preživeli koncentracijska taborišča, preživeli zapiranje, mučenje, pretepanje, nasilje in diskriminacijo. In nismo nehali verjeti, da bo nekoč napočil dan, ko bodo človekove pravice enake za vse.«

Čeprav so se protesti obrestovali, saj je Vatikan omilil svoje stališče do izjave Združenih narodov, pa se norost nadaljuje. Hrvaška RKC je pozvala svoje vernike k podpisu peticije proti splavu in istospolnim porokam. Škofje namreč menijo, da gre v teh dveh primerih za kršenje človekovih pravic (pravice do življenja in pravice do ... česa že?) in zato so dovolili zbiranje podpisov pred hrvaškimi cerkvami prav ob obletnici deklaracije o človekovih pravicah, peticijo pa so nato predali saboru. Toliko o ironiji.

Alma M. Sedlar

Papežev problem

Papež Benedikt XVI. se je z zadnjo izjavo, da je reševanje človeštva pred homoseksualnostjo enakega pomena kot reševanje pragozdov in da je ljubezen, ki ni v skladu s tradicionalnimi heteroseksualnimi zvezami, uničenje božjega dela, zapisal v zgodovino kot eden največjih populistov, ki za širjenje lastnih idej pač ne izbira sredstev. Ob tem, da je zagrešil tipičen primer zmotenosti po analogiji, je njegova izjava šolski primer sovražnega govora, kakršnega se ne bi sramovali niti najskrajnejši populistični politiki.

Širjenje populističnih idej vedno deluje po preverjeni in dobro utečeni formuli, pri čemer je mogoče vnaprej predvideti tako način delovanja kot tudi učinke, ki ga ima tak govor tako na poslušalce kakor tudi na predstavnike napadene skupine. Nikakršno naključje tudi ni, da je najpogostejše sredstvo, ki ga populistični govorniki uporabljajo za širjenje idej na različnih področjih, prav sovražni govor. Na hitro navržene izjave brez argumentiranja in možnosti razpravljanja takoj dosežejo želeni učinek med običajno že tako naklonjenimi poslušalci. Četudi se pozneje izkaže, da so neresnične, je njihov namen dotlej običajno že dosežen. Njihova resničnost ali neresničnost ljudi potem, ko jih enkrat ponotranjijo in jih vzamejo za svoje, pač več ne skrbi.

Širjenje sovražstva z namenom pridobivanja političnih (ali drugih) točk pa še zdaleč ni uporabljeno le kot orodje politične propagande. Vsaka kultura uporablja sovražni govor z namenom, da bi zago-

Foto: DutchPuh

točila skupine »vključenih« (*in-groups*) in skupine oziroma razrede »izločenih« (*out-groups*) ter s tem povečala razlike med večinsko (dominantno) ter manjšinskimi skupinami. Sovražstvo kot orodje populizma v praksi tako postane poglavitno sredstvo za pridobivanje moči in konstrukcijo identitete. Njegov glavni namen je, uveljaviti eno (večinsko) identiteto in zatreti drugo. Včasih so ta dejanja vidna (bombni napadi na klinike za splav, ubijanje zdravnikov, fizični napadi na istospolno usmerjene ...), drugič se lahko izražajo le s pripovedovanjem, ki ostaja zgolj na ravni simbolnega izražanja.

Močna negativna čustva, kakor je sovražstvo, so pogosto uporabljena, da bi čim bolj polarizirala posamezne skupine, organizirala »opozicijo«, zgomotila podporo ter razporedila pripomočke, usmerjene h »končni rešitvi«, ki je zatiranje ali celo uničenje nasprotne skupine, o kateri verjamemo, da tako ali drugače ogroža naš način življenja, vrednote, socialni ali drug položaj. To se pogosto zgodi, ko je, recimo, en segment družbe ekonomsko deprimiran, tekmuje ali se počuti ogroženega s strani druge skupine, tistih, o katerih verjame, da imajo v tem smislu posebne privilegije (kaj takega se utegne pri nas kmalu zgoditi ob grožnjah z gospodarsko krizo, ko se lahko pri tistih, ki se bojijo za svoje službe, močno poveča nestrpnost do tujih delavcev). Delavce, razočarane nad lastnim slabim eko-

nomskim položajem, je pač mogoče hitro prepričati, da je za slabe ekonomske pogoje kriva, recimo, cenejša delovna sila iz vzhodnih držav – in to ne glede na to, ali je trditev resnična ali ne. Ljudem, ki se počutijo prikrajšane, taka sporočila povedo predvsem, da nekdo prepozna in priznava resničnost njihovega položaja in da jih razume. Obenem jim sporoča, da za slab položaj ne gre kriviti njih samih – in tako prenaša krivdo za njihov položaj na drugega. Tako potrjuje legitimnost njihovih občutkov o nepravilčnosti, obenem pa jih odvezuje potrebe po samospreminjanju in jim s prenosom odgovornosti ponuja olajšanje in preprosto »rešitev«. Ta je uresničena v določitvi »odgovorne« skupine, zmanjšanju njenih pravic ter sovražstvu, ki je verbalno ali pa s konkretnimi dejanji uperjeno proti njenim članom z namenom, da bi se z zatrtjem »zlo«, ki naj bi ga – kot verjamejo – člani te skupine s svojimi domnevnimi posebnimi privilegiji (ali značilnostmi) povzročili, vsaj zmanjšalo, če že ne povsem odpravilo.

Nekateri avtorji menijo, da je tisto, kar daje sovražnim pozivom resnično moč, šele dejstvo, da poslušalci njihovo vsebino sprejmejo kot resnično oziroma ji verjamejo; drugi so prepričani, da ne gre obsojati samih besed govornika, temveč zgolj konkretne posledice, ki jih tak govor lahko povzroči. To pa so pogosto konkretna sovražna dejanja, do katerih pogosto pride takrat, ko neko populistično sporočilo pri posameznih poslušalcih spodbudi željo, da bi kaj »ukrenili«. Od neke na videz na hitro navržene populistične izjave pa do konkretnega sovražnega dejanja je tako pogosto samo korak. Zato se je na posamezne primere širjenja sovražnega govora in nestrpnosti nujno po-

trebno odzivati, jih obsoditi, predstaviti nasprotna stališča in tako vzpodbuditi vsaj senco dvoma o njihovi resničnosti pri tistih, ki jim razuma še niso povsem zamislili sovražstvo, nestrpnost in slepa vera v izjave (pogosto zelo priljubljenega) populističnega govornika.

Številni avtorji sicer nasprotno menijo, da v imenu (skoraj) absolutne pravice do svobode izražanja ne bi smeli omejevati niti sovražnega govora. Po njihovem mnenju ta sam po sebi namreč še ni škodljiv. Njegova vsebina, uperjena v določene izbrane tarče, nas namreč opozori na to, da je nekaj narobe – v politiki, v družbi na splošno, z nami samimi ali s govornikom, predstavnike napadene skupine pa pripravi do tega, da se lahko branijo.

Tudi zadnja papeževa izjava je pripeljala do spoznanja, da je nekaj močno narobe; če že ne s samo katoliško cerkvijo, pa vsaj z njenim prvim božjim odposlanecem na zemlji. Kakšne posledice lahko ima njegova izjava o homoseksualcih, ki ogrožajo božje delo, se bomo zares zavedeli šele, ko se bo kdo od vernikov, ki so ga slišali, odločil, da bo njegov poziv uresničil. A papež takrat ne bo ničesar kriv. On je samo govoril.

Živa srečanja forumu Rozalija

V okviru foruma za LGBT-starše in bodoče starše *Rozalija* (<http://rozalija.editboard.com>) potekajo tudi živa srečanja, na katerih se družijo otroci, roza starši in njihovi prijatelji. Srečanja potekajo po vsej Sloveniji, zato forum *Rozalija* ni zgolj virtualni forum. Je prostor, kjer živijo in se družijo resnični ljudje z resničnimi otroci. Pridružite se jim!

Suzana Tratnik
suzana.tratnik@amis.net

Na sceni smo kakor nočne rože

Nataša Sukič, *Otroci nočnih rož*,
Škuc-Vizibilija, 2008

V drugi kratkoprozorni zbirki Sukičeve najdemo šest kratkih zgodb, nekatere med njimi so razdeljene še na podzgodbe. V primerjavi z njeno prvo zbirko *Desperadosi in nomadi* so nove zgodbe iz *Otrok nočnih rož* še bolj sklenjene, saj med branjem ugotavljamo, da junaki in junakinje prehajajo iz ene pripovedi v druge, včasih nam avtorica osvetli eno, potem drugo ali tretjo plat. Kar se nam morda sprva zazdi kot nekoliko izoliran opis umirajoče ženske ali znanstvenofantastični vložek, se ob prebiranju druge zgodbe pokaže za nujen odgovor in spomin telesa oziroma odraz osebne apokalipse in izgube. Intimistične usode so nepovratno prepletene in usmerjene z družbenim »očesom«, ki ne samo da nadzoruje misli, dejanja ali spol, ampak določa tudi trajektorijo, po kateri se sme gibati telo. A ko v zadnji zgodbi *Izguba* v Zemljo trči komet in dobro organizirana vlada namerava evakuirati vse prebivalce, razen na smrt obsojenega, ki tega noče, se pokaže, da so vsa prizadevanja oblasti že v osnovi nesmiselna, če že ne zla, saj služijo zgolj izpopolnjevanju nadzora, tako tistih, ki so vpisani na stran žrtev, kakor onih, vpisanih na stran nadzornikov.

Ocena *********

Foto: Nada Žgank / Memento

Pogovor z Natašo Sukič

Kako si izbrala poetični naslov zbirke *Otroci nočnih rož*?

Hm, s tem naslovom sem imela nekoliko težav – ravno zaradi njegove poetičnosti, vendar sem ga na koncu obdržala, saj se mi je zazdel kot odsev naših življenj, življenj homoseksualcev in transseksualcev. Bil je prvi, ki sem se ga domislila, ko sem razmišljala o različnih aspektih teh naših življenj, denimo o tem, da lahko v polnem smislu zaživimo, se izrazimo šele na »sceni«, med sebi enakimi. Takrat smo kot nočne rože, ki razprejo svoje cvetove v temi, daleč proč od ostrine dneva, proč od kanibalov, njihovih neusmiljenih oči.

V zgodbi *Zakon močnejšega* ponoviš sceno na vaškem avtobusu, v katerem fantje nadlegujejo mestni dekleti. Le da je zdaj kapo banda oblečen v usnjeno jakno in vojaške hlače, ne nadzoruje pa le svojih fantov, ampak kar ves avtobus. Kaj pravzaprav ponazarja avtobus?

Avtobus je svet v malem, kot tisti v filmu Slobodana Šijana *Ko to tamo peva* (1980). Avtobus se premika in tudi mi se nenehno gibljemo skozi prostore in čase, nekatere stvari pa kot da ostajajo večno nespremenjene, večno iste. Sovraštvo do drugih in drugačnih, denimo, ki se hrani s krvjo šibkejših že stoletja, le tarče se spreminjajo. Avtobus je kletka – medtem ko se premika, ne moreš kar izstopiti. Avtobus je tako pro-

stor soočenja z zakonom močnejšega.

V štirih izpovedih boleznega uma se srečamo s sovražnim razmišljanjem, z dežurnimi nergači in nestrpnosti, ki jih moti vse. Njihovo besnilo je včasih smešno, v bistvu pa izraz nevednosti in strahopetnosti ter zato toliko bolj nevamo.

V teh štirih zgodbah znotraj zgodbe sem poskusila osvetliti družbeno konstrukcijo sovraštva/nasilja in upodobiti diskurze, skozi katere se to manifestira. Pod drobnogled sem vzela štiri različne družbene mehanizme – generatorje sovraštva/nasilja: medije, družino (kot osnovno celico družbe), oživljanje ideologije neonacizma ter cerkev oziroma zaslepljenost z religijskimi dogmami. Sovraštvo/nasilje se v teh zgodbah dogaja v fantazijah, v glavah ljudi, negotovih, prestrašenih in zmanipuliranih ljudi. Pojavlja se kot ideja, zelo nevarna ideja. Kombinacija strahu in nevarnih idej pa je lahko in tudi je pogosto smrtonosna.

Zgodba *Oko* govori o moškem, ki skozi teleskop opazuje preoblačenje transspolne Debre. Ponotranjeno oko ne spominja le na velikega brata, ampak tudi na istimensko tajvansko grozljivko, v kateri dekletke po presaditvi roženice vidi tudi duhove mrtvih.

Tajvanske grozljivke, ki jo omenjaš, sicer ne poznam, vendar bi lahko rekla, da gre v tej zgodbi tudi za to, da družba posamezniku z različnimi indoktrinacijami in discipliniranjem

teles »presadi roženico«. Moški/voajer skozi »družbeno roženico« opreza za nekom/nečim, ki zanj predstavlja utelešenje gnusa in perverzije. Vendar se v tej zgodbi ne ukvarjam zgolj s pogledom od zunaj, z vseprisotnim družbenim očesom (nadzorom), pač pa tudi s čisto konkretnim nasiljem, z manifestacijo sovraštva nad transspolnim telesom, pa tudi z vprašanji človekovega dostojanstva. Debra, ki jo »nevidni« sovražnik potisne v socialno smrt, na koncu izbere fizično smrt, vendar fizično smrt v smislu političnega dejanja – stopi namreč iz ječe, kamor jo je potisnila družba, ven, na svetlobo, v svoji najbolj svečani opravi, in tam uprizori svojo smrt, pred očmi drugih. Ne dovoli več, da bi tisti, ki molčijo in tiho pristajajo na nasilje ter ga s to svojo držo omogočajo, še dalje umikali pogled pred učinki tega nasilja.

Prejšnjo zbirko zaključuje presunljiva zgodba *Bolečina*, novo pa *Izguba*. Koliko malih smrti moramo doživeti, da bomo tako kot junakinja Debra, mrtvi že za časa življenja in nas ne bo več skrbelo to, kaj bomo počeli na svoj zadnji dan?

Zanimivo vprašanje. Bojim se, da nanj nimam pravega odgovora. No, če imaš pod definicijo malih smrti v mislih užitek in orgazem, potem seveda čim več (hehe), če pa imaš v mislih socialne smrti zaradi sovraštva, šikaniranja in diskriminiranja homoseksualcev in transspolnih ljudi, pa odvisno od debeline kože na naših/njihovih skeletih.

POPRAVEK

V prejšnji številki *Narobe* smo napačno zapisali ime režiserke filma o Almi Karlin. Film režira dr. Marta Frelih. Za napako se opravičujemo.

Andrej Zavrl

a.zavrl@hotmail.com

András Gerevich

Med politiko in umetnostjo

Z Andrásem Gerevichem (rojen 1976 v Budimpešti, diploma iz angleške književnosti in magistriraj iz scenaristike; piše tretjo pesniško zbirko, urednikuje in snema filme) sva se dan pred njegovim literarnim večerom v klubu *Open* srečala na otvoritvi razstave *Artvizem*, ki govori o umetniškem aktivizmu oz. aktivistični umetnosti na Slovenskem, zato me je najprej zanimalo, kakšno je njegovo stališče o povezavi umetnosti in aktivizma.

Gerevich se odločno odreka vloge aktivista. Pravi, da ljubezensko poezijo piše moškim in z moškimi v mislih, ker je pač odkrit gej. Če ga kdo vpraša za seksualne preference, jim z veseljem kaj pove, prav na živce pa mu gre, ko ljudje od njega pričakujejo, da bo deloval aktivistično. Slabo prenaša, kadar se v medijih pojavi kakšna sporna izjava in ga potem zjutraj kličejo, da bi izrazil svoje mnenje. Takrat enostavno reče, da mu je vseeno in naj raje kontaktirajo gejevske aktivistične skupine. »Politika me ne zanima, nisem politik. Zame umetnost ni politična. Sovražim politiko in vedno vzpostavim distanco do propagandistične umetnosti. Ne glede na namen zavračam propagando.« Nekateri bi rekli, da gejevska umetnost sploh ne more biti nepolitična, da je politična po definiciji? »Jaz poskušam biti nepolitičen. Tukaj v Srednji in Vzhodni Evropi je pisanje o gejib seveda izrekanje nekega stališča, če pa greš v London, je to normalno. To, da seksaš z

moškimi, nič ne pomeni. Ljubše mi je zاهدnjaško stališče, ker to ni nekakšno stališče samo po sebi.«

Brane Mozetič je na literarnem večeru podal tezo, da obstajata v Evropi dva tipa gejevske poezije: »vzhodni« in »zahodni«. Po njegovem so pesniki z vzhoda pri gejevskem pisanju bolj eksplicitni in tudi boljši. Gerevich meni, da se pesniki na zahodu nočejo ujeti v past propagande in navaja Carol Ann Duffy, ki jo ima za zares dobro pesnico, ki je sicer lezbijka, noče pa biti označena za lezbično pesnico in se pojavljati v tovrstnih antologijah in na takšnih policah. Malo sem še vrtal naprej in sugeriral, da je oznaka gejevske/lezbične literature morda potreben korak, da bi dosegli raven, ki jo poznajo na Zahodu, kjer pa vendarle še nismo. »Ja, je potreben korak. Meni se zdi prima, da svojo knjigo lahko najdem na oddelku s poezijo in na oddelku z gejevsko in lezbično tematiko. Te kategorije so v redu. Nočem pa prevzeti politične vloge.«

Ali zavračanje nalepke gejevske lahko pomeni, da nekdo misli, da je v resnici narobe to, da je posameznik gej? »Nič ni narobe z gejevsko literaturo, problem nastane, ko ta literatura postane gejevski aktivizem. Mnogi konzervativni pesniki mislijo, da so nekakšni preroki in da je njihovo poslanstvo ljudem govoriti, kako morajo razmišljati, koga voliti, kakšne so prave vrednote.

Sam takemu tipično desničarskemu razmišljanju popolnoma nasprotujem. Imam svoja stališča, ki jih tudi povem. Če me ljudje poslušajo, je dobro, če me razumejo, je še boljše, če razmišljajo enako, je najboljše, nočem pa nikogar siliti, da bi mislil tako kot jaz.«

Očitno pa Gerevicha zanima politika druge vrste. Predsednikuje namreč precej velikemu združenju mladih madžarskih pisateljev, kjer lobira, zbira denar in se predaja organizaciji društvenih dogodkov. Bil je tudi prvi odkrit gejevski pesnik na Madžarskem. Kako pa je z drugimi javno razkritimi geji in lezbijkami? »Veliko ljudi je na TV in med igralci, zanje sicer vsi vedo, a sami tega nikoli javno ne izrečejo.« Ti gre to na živce? »Aktivistom gre, ja. Meni pa je vseeno. To so njihova življenja in njihove odločitve. Spoštujem in razumem jih. Ves čas se bojijo za delo. Poznam mladega, nadarjenega in privlačnega igralca, ki je odkrit gej in dobiva samo manjše gejevske vloge, kar mu gre zelo na živce. Cena, ki jo plačuje za svojo odkritost, je pač taka.«

Zadnje čase se zdi, da proti-glb nasilje v Vzhodni Evropi postaja že kar vsesplošni fenomen. Gerevich opozarja, da so se v Budimpešti parade ponosa začele v prvi polovici devetdesetih in do zadnjih dveh ni bilo nobenega nasilja. In vzroki? »Gospodarstvo na Madžarskem je v slabem stanju, vlada je nepriljubljena, skrajni desničarji, ki jih

pred desetletjem ni bilo, ves čas protestirajo, in to proti vsemu. Seveda se to zgodi tudi na paradi glbt ponosa.« Bi vzrok torej iskal samo v gospodarstvu? »Težko je reči, kam vse skupaj pelje, ampak na madžarski televiziji so v vseh domačih limonadah prisotni gejevski liki. Ženske, najstniške ipd. revije so polne tega. Mediji so na splošno zelo liberalni in naklonjeni. Trendi so večinoma pozitivni.«

Vedno me zanimajo posameznikove referenčne točke, z drugo besedo osebni heroji. Gerevich se je odgovora polotil z vprašanjem: »Očetovske figure? Imaš to v mislih?« Ja, nekaj takega, sem odvrnil. Zvedel pa nisem dosti. Wilda je omenil kot nekoga, ki ni njegove vrste junak. Allen Ginsberg ravno tako ne. Torej? »Pasolini je bil velik pesnik in pisatelj ter najboljši režiser. Spoštujem, kako se je postavil za svoje vrednote. In, ja, zdaj sam sebi pribajam v nasprotje, saj je bil Pasolini zelo političen. Torej vseh mi je kot umetnik, spoštujem pa ga tudi kot politika.« In sva spet tu: je to dvojje možno ločiti? »Ne, pri Pasoliniju ne zares.« Čeprav danes po Gerevichevem ti filmi niso več tako politični, kot so bili v času svojega nastanka, še vedno pa stojijo kot umetnost.

Če bi imel ves čas in denar na tem svetu, kaj bi počel? »Ne gre za čas in denar. Potrebujem potrpljenje. Rad bi napisal roman in zato potrebujem potrpljenje. Zdaj pa počnem preveč stvari in imam preveč administrativnih opravkov in vlog.«

Zala Hriberšek
zala.hirbersek@guest.arnes.si

Pomarančni cvetovi, ostri in nevarni, kakor rezilo noža

Sarah Waters, *Privlačnost*, Škuc – Lambda, Ljubljana, 2008;
prevredla Teodora Ghersini.

Radi rečemo, da ima vsak človek svojo zgodbo – podobno velja za roman *Privlačnost*: začne se 3. avgusta in konča 1. avgusta 1873 z zgodbo spiritistke Seline Dawes. To je čas nesrečnih dogodkov, ki jo privedejo v zapor. Zapiski Margaret Prior se začnejo 24. septembra 1874. Takrat v peterokotni jetnišnici Millbank spozna Selino Dawes, prelepo jetnico z vijolico v roki za zamreženimi vrati mračne celice, zaključijo pa se januarja 1875, ko se njuni poti razideta. V precizni zgradbi romana nikoli ne slišimo glasu Seline Dawes iz ječe. Ljubezenska zgodba je zgodba dame Prior, silovita zgodba globokih čustev in drznih preobratov. Zgodba Seline Dawes je zgodba molka in senc, iz katere težko razberemo, ali je vse tako, kot se zdi.

Margaret Prior obiskuje kaznilnico kot dama, tolažnica ubogih in zavrženih žensk, in tako postane ječa Millbank prostor njune *privlačnosti* in sorodnosti. V tem blaznem prostoru večnega truščja, nadzora in poniževanja se med njima odigravajo prizori zaupanja in strasti. Tudi iluzij, ki niso le nevednost ali celo zabloda (kot pogosto rečemo), temveč tudi poživitev, moč za preživetje! Selini in Margaret so okoliščine popolnoma nenaklonjene, saj temeljijo na nepremostljivosti različnih družbenih razredov, iz katerih izhajata.

Privlačnost je eden najzanimivejših romanov zadnjega časa, tako zaradi izjemnega izkoristka časa v zgradbi, zaslepljujoče vsebine ter karakterizacije oseb kot tudi zaradi poetične rabe jezika.

Ocena ★★★★★

Andrej Zavrl
a.zavrl@hotmail.com

Itinerarij želje

Kristina Hočevar, *Reпки*, Škuc-Lambda, 2008.

Reпки so tretja pesniška zbirka Kristine Hočevar, v kateri piše o poseganjih v intimo na različnih ravneh. Ključno v tem smislu je telo, tukaj lezbično telo. Hočevar je v *Repkih* neizprosna in kaže, kako vsako zaleztavanje v ograje in zidove, ki jih imamo okrog sebe, te ograje le še bolj ojača, saj so zgrajene iz strahu, nepovratno izgubljenega zaupanja, in iz zavisti, ki uničuje. Moč želje in poželenja je takšna, da gre včasih celo (skoraj dobesečno) za vprašanje življenja in smrti (»če preživiva«). Ljubimke so prignane do roba in včasih porinjene čezenj. Nad njimi visi večna senca konca. Kot da nas bolečine drugih paralizirajo in je skupno mogoče biti le tako, da vsaka živi v svojem koncu hiše s svojim vhomom. Vse se neustavljivo podira. Tudi telo se stara, vse upada. A *Reпки* nikakor niso razkazovanje stigem in narcistično paradiranje avtobiografije.

Čprav je pisanje Kristine Hočevar že ves čas implicitno družbenozavodno, se *Reпки* bolj eksplicitno in pogosteje kot doslej gibljejo v območju družbenega. Pesnica piše o boju proti zgodbam iz zgodovine, ki jo obtežujejo, proti občutkom krivde in homofobiji »pocestnih ljudi«, ki se obregajo in zaradi katerih je držanje ljudi istega spola za roke omejeno na mrak in tuje ulice. Hkrati čuti, da ji je vsiljena potreba po upravičevanju obstoja lezbičnega telesa.

Vsi rezi in zareze, o katerih govori jo *Reпки*, se izkazujejo vsebinsko in formalno. Oblika, predvsem izjemno obvladovanje jezika, in vsebina pa sta mojstrsko združeni in zato so *Reпки* boleče, a navdušujoče branje.

Ocena ★★★★★

Zala Hriberšek
zala.hirbersek@guest.arnes.si

Lahkotno in poučno

Dr. Charles Silverstein in Felice Picano, *Radosti gejevsega seksa*, Škuc – Lambda, ilustriral Joseph Phillips, prevedel Andrej Zavrl, 2008.

Radosti gejevsega seksa so simpatičen, klepetav in šarmanten priročnik za vse položaje, situacije in težave gejev. Branje je privlačno, neproblematično in radostno. Prevajalec je ujel v prevodu vso to veselo lahkotnost, tako da je pred nami debela knjiga nezateženega, a vendar poučnega in relevantnega branja. V tem neproblematičnem veselju se težave urejajo z nasveti in recepti, ki bodo zagotovo odpravili vaše težave ali razsvetlili vašo nevednost. To je knjiga, ki je v dobi priročnikov za boljše življenje, absolutno morala iziti.

Knjiga ni le ilustrirani gejevski seksualni priročnik, ampak zajema širše področje gejevsega življenja, bralca seznanja tudi »z načinom življenja v gejevski skupnosti in s strategijami bojevanja proti homofobiji«. Presežna vrednost priročnika je v tem, da bralca na nevsiljiv način, a vztrajno, poučuje o varni spolnosti, tako da hkrati razkrije in osvetli situacije in zanke, ki zmamijo v nevarni seks. Bralca ali pač tudi bralko pa pouči še o vsem mogočem: kako se napiše oporoka, kako se zdravstveno zavarovati, o nevarnostih drog in alkohola, o duhovnosti in državljskih pravicah, o koncu zveze in o zavrntvi in še o marsičem, seveda tudi o najrazličnejših spolnih praksah. Marsikaj vzemo tudi o zgodovini gejevsega gibanja, o *butch* in *femme* gejih, o versatilnih, aktivnih in pasivnih gejih ... Izbira tem je resnično bogata. Zelo prijetna knjiga!

Ocena ★★★★★

Suzana Tratnik
suzana.tratnik@amis.net

Lezbična perspektiva kot etična drža

Nataša Velikonja, *Fragmenti svobode*, *Politični eseji: Terminali Radia Študent* 2001-2006, Založba ŠKUC, Zbirka Vizibilija, 2008

Pesnica, esejistka, prevajalka in aktivistka Nataša Velikonja je v eni od svojih pesmi navidez apoetično zapisala, da si nikoli ne bi bila mislila, da bo v svojem življenju pisala kot kreten. Poleg pesmi in prevodov je objavila še veliko člankov in esejev, skoraj pet let pa je bila redna kolumnistka Radia Študent. Sama sem bila kar se da redna in navdušena slušateljica njenih prispevkov, zato me nadvse veseli, da jih je zbrala tudi v paketu političnih esejev. Nataša ostaja neomajna analitičarka po srcu in pameti ter dosledno piše s stališča tako imenovane umeščene vednosti oziroma iz lezbičnega / LGBT-pogleda. Prebiranje esejev v eni sapi nam poda že kar zgodovinski pregled političnega, socialnega in kulturnega dogajanja v Sloveniji in tudi v svetu v zadnjih nekaj letih, z(s) (p)osebno perspektivo z roba, ki ji nikoli ne uide, da kapital – poleg potrošništva, ekonomskih razlik pod plaščem (ne)uspeha, sovraštva pod plaščem kritike do manjšin, (neo)konservativnih blodenj o prvobitnosti in ultimativnosti narodne pripadnosti ter lažnih razlik med levico in desnico – ustvarja tudi tako imenovano univerzalno stališče s serijsko razprodajo kulturnih, političnih ali socialnih izdelkov, seveda pod plaščem menda vsem dostopnih »dobrin«. Ob branju Natašinih esejev je jasno, da vprašanje o tem, »zakaj se vendar getoizirate?«, zdaj dokončno ni več predmet salonskih debat libertinov, nekdanjih sužnjev, ki so jim gospodarji dali (tržno) svobodo, ampak je stvar nujne etične drža.

Ocena ★★★★★

foto: Peter Koštrun

Andrej Zavrl

a.zavrl@hotmail.com

Moj sin pa že ne!

Hávar Sigurjónsson, *Sinko*, režija Alen Jelen, produkcija ŠKUC gledališče in Gledališče Glej

Dramo *Sinko* islandskega dramatika, dramaturga in novinarja Hávarja Sigurjónssona (1958) smo v Sloveniji prvič videli 21. decembra 2008 v gledališču Glej. Gre za družinsko dramo (v več pomenih te besede), ki jo uprizarjajo Petur, moški v zgodnjih štiridesetih (Milan Štefe), z ženo Jono (Vesna Jevnikar), njun gejevski sin Gardar (Rok Matek) in Kjartan, Gardarjev deset let starejši fant (Gorazd Logar).

Ozadje *Sinka* je pravzaprav zelo stereotipno, če ne že klišejsko: oče ne more sprejeti sinove homoseksualnosti, mama pa je v sinovem življenju veselo udeležena, z njim ima kar tipičen simbiotičen odnos. Nič kaj presenetljivo ni, da je tudi zakon Peturja in Jone bolj v razvalinah kot v razcvetu. Predstava pa prinese še dodaten obrat, ki vse skupaj zanese že skoraj v grotesko in absurd, saj ima očetova homofobija najbolj pop psihološki vzrok, ki si ga lahko zamisliš. Že precej na začetku predstave si rečeš, joj, pa se ja ne bo zdaj izkazalo, da ... In seveda se prav to tudi zgodi.

Struktura drame je izrazito fragmentarna in tako dogajanje na odru teče hitro in razgibano. Spremljamo ga z več perspektiv in vanj vstopamo z več točk časovne premice. Režiserjeva postavitev je jasna in čista, v ospredje namesto svojih posegov raje postavi igralce. Njihova igra je realistična in neposredna, kar je še posebej hvalevredno, saj se izogne kakršne-

mukoli »simboličnemu ponazarjanju« istospolnih odnosov. Ker je prostor v Gleju majhen, se vse dogaja tako rekoč gledalcu na dlaneh.

Sinko je torej predstava o geju, ki želi, da bi bil v svoji biološki družini sprejet. (Bolj groteskne pripetljaje njegovega partnerja in očeta zdaj zanemarimo.) Morda pa je predstava tudi o smislu moledovanja za takšno sprejetje. Ali je treba zavračanju vedno ponujati roko ali pa bi bil dvignjen sredinec bolj primeren?

Kot opombo moram vendarle dodati še tole. Zakaj so ustvarjalci čutili potrebo, da moramo na vabilu spet brati o tem, kako »je to igra o ljubezni, ne pa o tem, ali je nekdo gej ali ne«? Seveda predstava *Sinko* pripoveduje o »elementarni in univerzalni temi – o odnosih v družini«, ampak te, prav te družinske drame brez homoseksualnosti enostavno ne bi moglo biti. Kot tudi ultimativno gejevskega prizora z Matkovim slačenjem na mizi v kakšni drugi predstavi »o odnosih v družini« prav gotovo ne bi bilo. Očitno gejevski tematiki še zmeraj ne moremo reči gejevska. In to kljub temu, da predstavi sami v smislu zakrivanja ne bi mogli ničesar očitati. Naj vabimo preberemo med vrsticami in si mislimo svoje?

Ocena

foto Peter Uhan

Suzana Tratnik

suzana.tratnik@amis.net

Zaciklani

Jane Shepard, *Zaciklani*, igra in režija: Petra Govc in Iva Babić, produkcija Imaginarni v koprodukciji z Mestom žensk in Cankarjevim domom, premiera: Cankarjev dom, 7. december 2008

Zaciklani (*Commencing*) je humorna drama o dvojnem zmenku na slepo. Kelli (Iva Babić) na svojem domu čaka neznanega moškega. Toda Arlin (Petra Govc), ki ji prinese šopek, je ženska in – lezbijka. Začetni nesporazum je izhodišče za številne ostre in duhovite besedne izmenjave. Čeprav se ženski pripričujeta, da to že ni nikakršen zmenek in da se je treba kar posloviti, pogovor vedno znova nadaljujeta in se zdita druga drugi vse zanimivejši. Zelo neposredno obdelujeta stereotipe o nemodnih in možatih lezbačah ter o trapastih strejtkah, ki se rade neudobno oblačijo in ubuvajo. Toda življenjski pogled strejtkke Kelli sploh ni tako nefeminističen, kot bi sama želela poudariti, ampak je prej poskus njene praktične filozofije. Sama pravi, da se obleče v majčkene »pici picic« cunjice zato, ker je to pač moškim všeč. Arlin pa ne pristaja na poenostavljanje in na mentaliteto »tako pač je«, saj o vsem tehtno razmišlja in kar naprej poskuša pokazati še drugo stran zadev. Pri tem pogosto izhaja iz svojega manjšinskega stališča, zaradi česar, v primerjavi s frfotavo Kelli, včasih deluje nekoliko didaktično, tako da je smeh občinstva pogosteje na strani strejtkinih izjav. Zakaj je tako, je verjetno širše vprašanje, kajti humor je redkeje na strani marginaliziranih in tudi njihovo življenje manj (pri)poznano. Smejimo pa se najlaže nečemu, kar že dobro po-

znamo. Konfliktno vprašanje, ali so strejtkte tiste, ki kljub navideznemu odporu le rade preverijo svoje čare na lezbijkah, ali pa lezbijke kljub kritičnemu odnosu osvajajo strejtkte, je seveda zelo bazično. Gotovo pa je to na slovenskem odru precejšnja noviteta in ponovitve v SiTi Teatru BTC bi utegnile odpreti marsikatero vprašanje o vsebini stereotipov, ki se v iskrenem soočenju dveh posameznic pokažejo za prazne. Od moškega izdana in osamljena Kelli se rada potolaži s kozarčkom, Arlin pa je zdravljena alkoholičarka, ki išče svoje samospoštovanje – pri takih razkritjih se pač ni več mogoče preprosto postavljati na stran ene ali druge, kajti obe sta zaciklani v sodobni urbani džungli. Rittem zgodbe nekoliko pade le v trenutku razkritja, da je Arlin okužena s HIV-om, ki kot nova, nedvomno obtežena tema zasučje pripoved drugam in lahko nehote podžge stereotip o razširjenosti te okužbe med lezbijkami, ki je v resnici zelo majhna. Morda pa to dejstvo deluje drugače v izvirnem ameriškem kontekstu?

Kakor koli že, predstava, ki je vsestranski ameriški avtorici Jane Shepard leta 2001 prinesla prestižno nagrado *The Jane Chambers Award*, je priložnost za »nov cikel«, kakor na koncu šaljivo ugotavljata Kelli in Arlin. Ali sta imeli zmenek ali ne, pa preverite sami.

Ocena

Plošče poslušaj in na koncerte hodi Janis.

zhmuxel@yahoo.com

Amanda Palmer – *Who Killed Amanda Palmer?*

Članica bostonskega kabarejsko-brehtovsko-pankerskega dueta The Dresden Dolls je izdala fantastičen prvenec, dovolj v stiku z ustvarjanjem matične skupine, da ne izgubi starih oboževalcev, in dovolj inovativno ekscentričen, da pridobi nove. Če vas naslov morda spomni na legendarni Twin Peaks in Lauro Palmer, potem verjemite, da to ni nikakršno naključje. Glasbena podlaga je morda za spoznanje bolj akustična in poudarja predvsem Amandin priljubljeni klavir, hkrati pa je udarna, samozavestna, nagajiva in skupaj z besedili tudi izjemno pomenljiva. Črn humor ostaja v ospredju tudi v tej čudovito grandiozni mešanici pretirane samozavesti in duševnega dna. Že dolgo ni bilo tako ploodne in kvalitetne ustvarjalke, ki svoje pomanjkljivosti odpravi z njihovim poudarjanjem in ki si drzne kritično razmišljati o najbolj perečih temah današnjega časa, hkrati pa ohranja izjemno individualnost in kabarejsko lahкотnost tudi v najbolj mračnih trenutkih. Dobrodošli v absurdnem gledališču realnosti.

Ocena

Tracy Chapman – *Our Bright Future*

Tracy Chapman je bila pred dvajsetimi leti hvaležen material za vse recenzente. Družbeno kritična in ljubezenska besedila, obogatena s prijetno akustično spremljavo, so mlado kantavtorico popejljala na vrh lestvic in v ljudska srca. Težava je seveda v tem, da je Tracy Chapman še danes enako kritična in (ne)srečno zaljubljena, enako lepo brenka na svojo kitaro in enako strastno se posveča svojemu ustvarjanju, ki je enako kvalitetno. Postalo pa je dolgočasno. Večina njenih albumov si je podobnih kot jajce jajcu, in čeprav so melodije ušesu še vedno navdnevno ne zasledimo kakšnega premika, razvoja, nadgradnje. Tudi *Our Bright Future* spada v to serijo in zveni kot iz sedemdesetih pobegla plošča, ki obsoja vojno in stremi k boljšemu svetu. Tracy Chapman je nedvomno nadarjena umetnica in njeno mojstrstvo je jasno vidno tudi tokrat. Vendar pa je izdelek preveč varen, preveč predvidljiv, da bi bil zanimiv za še koga drugega kot za njene največje oboževalce. Na žalost.

Ocena

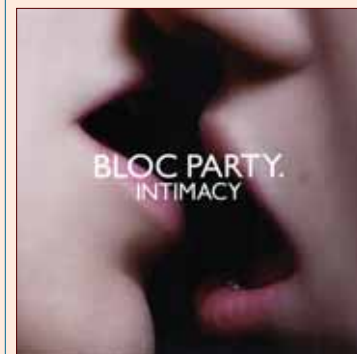
Dir En Grey – *Uroboros*

Dir En Grey so ena hecna zverinica. Kljub temu da komade snemajo skoraj izključno v japonsščini, so uspeli prodreti tudi na zahodne trge in s svojim vreščече-krulečim muziciranjem navdihnili novo generacijo evropskih in ameriških glam-metal-inšekaj rockerjev. Uroboros je sicer že njihov sedmi album, vendar odlično služi kot spoznavno gradivo, če za te japonske indie metal frike še nikoli niste slišali. Uroboros je v grški mitologiji kača ali zmaj, ki z žrtjem lastnega repa tvori krog. Tudi album Dir En Grey je podobnega značaja, preplet preteklega ustvarjanja, ki v krogu lovi samega sebe, na poti pa sreča še nekatere nove, bolj pop in orientalske elemente. Dir En Grey izhajajo iz t.i. J-rock ali visual kei gibanja, ki ga je sicer težko jemati resno (predstavljajte si Marilyn Manson na ekstaziju s hkratnim dostopom do vojaške in zdravniške opreme ter Salomejine garde robe, pa dobite slab približek), vendar so se DEG prebili iz povprečja J-rocka in nam imajo očitno nekaj povedati. Ko bi jih le kdo razumel.

Ocena

Bloc Party – *Intimacy*

Ko so Bloc Party treščili na britansko sceno s prvencem *Silent Alarm*, se je marsikdo vprašal, ali lahko v naslednjih letih upravičijo vso požeto (po)hvalo. Odgovor je zdaj pred nami. Njihov zadnji album se prične z dvema pretirano razjarjenima komadoma (Ares in Mercury), ki tako spominjata na nekatere umotvore sicer sijajnih Chemical Brothers, da človeka kar mine dobra volja. Na srečo Bloc Party ne zapadejo v prevečkrat usodno »past tretjega albuma« in tako se plošček zlagoma razvije v bolj subtilno doživljanje jeze nad svetom. Glede na hitrost izdaje (leto in pol po zadnjem albumu *A Weekend in the City*) se skupina seveda ni mogla izogniti nekaterim že slišanim vplivom, so pa temnačo razpoloženje dopolnili z dobršno mero elektronskega eksperimentiranja ter poskočnejših ritmov in kot svojo blagovno znamko utrdili pojmovanje zasebnega kot političnega in obratno. Sveže ideje na znano podlago, torej Bloc Party ne menjajo zmagovalnega konja, ga pa prav lepo okrancljajo poslušalstvu v prid.

Ocena

Miha Lobnik

mihalobnik@email.si

Otto, gejevski zombi

Film o Ottu je genialna zgodba o tem, kaj vse se skriva za stvarmi, ki se nam gnusijo.

Produkcija: Nemčija/Kanada, 2007

Režija: Bruce LaBruce

Igrajo: Jey Crisfar, Katharina Klewinghaus, Susanne Sachsse

Sedeli smo stisnjeni na balkonskih sedežih kina Dvor in čakali na novo čudo enega od najbolj razvpitih gejevskih režiserjev našega časa Bruca LaBrucea. Odkar sem prvič videl kak njegov film (*Hustler White*) in prebral njegov *Dnevnik oklevajočega porno režiserja*, me je fascinirala njegova provokativnost. Zato me je toliko bolj prijetno presenetilo dejstvo, da je bil Bruce LaBruce gost letošnjega *Ljubljanskega mednarodnega filmskega festivala*, prisoten na projekciji svojega najnovejšega filma *Otto, or Up with Dead People*.

Otto (Jey Crisfar), oblečen v črno trenirko s kapuco, v skoraj zginiti, a še vedno stilsko dodelani obleki – kot nekakšen »emo« – vstane iz groba in štorasto odtava s pokopališča. Na cesti najde mrtvega zajca in ga tebi nič meni nič začne lačno žvečiti ... Film nas potem popelje v svet gejevskih zombijev, ki se tudi med seksom rahlo gnusno žvečijo in skozi odrpte rane pene-

trirajo kar direktno v trebuh. Čeprav film v prvih minutah precej šokira, potem dosledno zgublja na brutalnih in gnusnih detajlih, zgodba pa se zaplete mnogo bolj, kot bi sprva pričakovali. Otto namreč sreča neodvisno filmsko režiserko, globalno ozaveščeno levičarko Medeo (Katharina Klewinghaus), ki o gejevskih zombijih dela »film svojega življenja«. Ker zanj nima sredstev, ga snema že več let, vse pa temelji na njeni spretnosti, da v projekt vključi svojega brata, ki je snemalec, in svojo nemo punco, ki živi v čisto svojem »ČB filmu«.

Otto začne igrati v njenem filmu, ker se mu zdi, da se bo tako rešil neprijetnega življenja na ulici (*nežioljenja*, kot mu pravi sam), kjer je tarča neprijaznih ljudi. Režiserka ga reši tudi izpostavljenosti pred drugimi, po njenem pred homofobičnimi zombiji, hkrati pa ga ozavešča o njegovi družbeni poziciji: izobrazuje ga o položaju manjšine med zombiji in o zgodovini zatiranja njemu podobnih. Medea tako s filmom – kot prava iskrena *fagbagica* – želi izpovedati krivice, ki jih doživljajo gejevski zombiji v svetu. Vse to je seveda krasna metafora za odnose med večinami in manjšinami (hetero-fašizem). Ob tem se spretno dotakne tudi globalno kapitalističnega izkoriščevalskega sistema, ki po njenem sploh povzroča izpraznjenost ljudi in iz njih dela žive mrtvece.

Ko že misliš, da je film zmešnjava gnusnih gejevsko-zombijevskih prizorov in iz konteksta strganih antiglobalističnih pamfletov mlade avtorice, nas Bruce LaBruce močnatostno preseneti. Film namreč odkrije, da je scena, ki smo jo videli na začetku – vstajanje iz groba – pravzaprav del scene, ki jo je Otto odigral za Medejin film. To po polovici filma vse postavi na glavo in začnemo dvomiti, da je Otto res zombi. Morda je vse skupaj le produkt avtoričinega filmskega scenarija? Hkrati nas Bruce LaBruce, če ob na pol priprtih očeh zdržimo gnusne prizore, elegantno in tako rekoč za roko pripelje glavnemu junaku Ottu čisto ob bok. Slej ko prej se namreč začnemo spraševati, če Otta res lahko mislimo kot čisto navadnega človeka. Isto vprašanje se zastavlja tudi Ottu: kdo je pravzaprav Otto?

Odgovor razkrije njegov bivši tip, ki pojasni, da naj bi Otto pred časom zbolel in postal čuden, dobil shizofrenijo in taval po ulicah. Otto se ob tem začne počasi prebujati nazaj v življenje, hkrati pa spoznavamo, zakaj je sploh odšel v svoj »neživi« svet. Zave se svoje bolečine, svoje, kot je rekel režiser na pogovoru po filmu, »izjemne občutljivosti in hkrati navzven navidezne popolne hladnosti«, in za trenutek pomisli, da morda sploh ni zombi in da mogoče ni tako mrtev, kot se sam sebi zdi ...

Bruce LaBruce je izjemen v tem, da za vsako neokusno gesto z za-

četka filma, na koncu poda preprosto ozadje, ki navidez šokantne poteze in dejanja objamejo v vedno bolj razumljivo celoto. Hkrati je neizprosno. Teror nad drugačnimi, s katerim v prvi polovici filma opleta zgolj kot z nekakšnim oddaljenim in skoraj fiktivnim problemom, se na koncu izkaže kot čisto realen in kot vsakdanje dejstvo. Ko namreč Medea brez Otta snema zadnjo sceno svojega filma, v kateri se gejevski zombiji okrepijo in udarijo nazaj proti svojim zatiralcem, potem pa si okrepljeni priredijo pravo praznovanje, orgijo gejevskega zombijevskega seksa – torej v trenutku, ko fiktivni film v filmu doseže svoj vrhunec in preobrat – se v realnosti nad Ottom znesejo mladeniči, ki ga pretepejo. Film v filmu, ki vizionarsko govori o protinapadu gejev, tako ostaja predvsem film ...

Ko se Otto, krvav in ranjen, vrne na prizorišče filma, kjer so ravno zaključili s snemanjem, ga domov odpelje soigralec iz filma. Sledi ena najlepših scen: medtem ko se ljubita, je na Ottu z vsakim kadrom manj ran in krvi. Glede na vse možne oblike seksa in karnevalske metafore seksa, ki so v filmu prikazane, je ta scena popolni kontrast. Je nežna, ljubeča, skrbna in lepa. In spet zelo jasen namig: bolečino človeka lahko olajša in ozdravi sočutje, poljub in dotik drugega. Če zmoremo preko odbijajočih ran, je mogoče z iskrenim dotikom in ljubeznijo še tako

Novo na DVD ... doma

Seks v mestu

Produkcija: ZDA, 2008, scenarij in režija: Michael Patrick King
Igrajo: Sarah Jessica Parker, Kim Cattrall, Kristin Davis, Cynthia Nixon

Carrie obesi baletno krilce na klin in sestavi poročni račun brez krčmarja. Postane glasnica vrhunskih modnih hiš in spozna, da ji najbolj ustreza Vivienne Westwood. Ob vsem tem se še spopade s kruto usodo, po kateri maha z dragim Vuittonom. Ampak pokončno, v zvestih Manolovih špičakah. Ker se ceni.

Film *Seks v mestu* ima razen glavnih likov bolj malo skupnega z nanizanko, ki je na svoj način postala medijski fenomen ob prehodu v novo tisočletje. Pa še glavni liki si občasno sploh niso več podobni. V glavnem gre za plehko zbirko vse prej kot diskretno umeščenih reklamnih spotov, ki nazadnje tistim nekaj zanimivim trenutkom vzamejo dušo; kot špehista, bleščeča revija, polna oglasov, ki ti ponuja stokrat prežvečeno vsebino z mini šminko za darilo. Modne znamke so resda od nekdanj sestavni element *Seksa v mestu*, to pa še ne pomeni, da jih je treba vsiljevati v vsakem kadru. Če pa že, naj bo vsaj jedro zanimivejše. Že tako revna zgodbica je zato še bolj potisnjena v ozadje in veseli trenutek, ko Pepelka dobi čevlčček na nogo, je uničen. Polomije celo Samantha in humor in njeni pristržni incidenti ne morejo rešiti. Skratka, spreten marketinški dogodek, ki pa ne sme zasenčiti čisto solidne in vsebinsko neprimerljivo boljše serije.

Ocena

Luka Pieri

Novo na DVD ... v tujini

Skrivnosti — ko se vera sreča s feminizem

Produkcija: Izrael, Francija 2007, režija: Avi Nesher

Igrajo: Ania Bokstein, Michal Shatmler, Fanny Ardant, Guri Alfi

Tenkočuten in pogumen izraelski film *Ha Sadot* razkriva in razbija temeljne mite o tradicionalni vlogi ženske v ortodoksni judovski kulturi. Spremljamo glavno junakinjo Naomi (Ania Bokstein), ki bi se morala v kratkem poročiti z zaročencem Michaleom (Guri Alfi). A ker je vedno občudovala znanje in modrost svojega očeta rabina, si namesto tega izbiri odlog poroke z obiskom religioznega seminarja za ženske. Naomi želi spoznati resnico in izkusiti Boga, kakor njen oče in zaročenec. Šola je tudi kraj tihe ženske revolucije, saj ženske do nedavnega niso smele študirati Talmuda. Naomi na seminarju spozna Michell (Michal Shatmler), s katero se zaljubi in zaradi katere prekine zaroko. Michell se na koncu vendarle poroči, a od Naomi ne dobi odrešitve, saj ta njeno poroko čuti kot šibkost in izdajo vsega, za kar sta si prizadevali s svojo uporniško držo. Njeno dejanje »normalizacije« je po mnenju Naomi nepotrebno, saj svete knjige lezbilstvo ne obsojajo, obsojajo le moško homoseksualnost v luči neracionalnega izliva semena.

Ocena

Katarina Majerhold

Na poroki

Produkcija: ZDA, 2007, režija: Lee Friedlander
Igrajo: Andrea Marcellus, Desi Lydic, Cathy DeBuono, Mystro Clark, Charlie Schlatter

V prikupni ameriški komediji *Out At The Wedding* glavna junakinja zgodbe Alex (Andrea Marcellus) hodi z Dano (Mystro Clark), judovskim afroameričanom. Ker je prepričana, da ga njen oče, ki živi na jugu ZDA, ne bo sprejel, njemu in njegovim staršem naplete zgodbico o smrti njene družine.

Celotna zgodba se začne zapletati, ko na poroki sestre Jeanine (Desi Lydic), Alexin gejevski prijatelj Johnathan (Charlie Schlatter) pomotoma sproži govorice, da je Alex lezbijka — ta novica se nato razširi kot požar in vso pozornost preusmeri z neveste na Alex. Alex, ki si od vsega najmanj želi, da bi Jeanine mislila, da ji je namerno uničila poroko, rajši sprejme igro, da je lezbijka. Na njeno veliko presenečenje ji Jeanine, sicer odtujena, nergava, egocentrična sestra, oprosti. Še več, izkaže sočutje ter veliko zanimanje za njen življenjski stil.

Ko se najavi, da jo pride obiskati v New York, mora Alex najeti igralko Riso (Cathy DeBuono), ki igra njeno punco. Od tu naprej pa do konca filma se komični zapleti in razpleti nenehno vrstijo. A kot vedno se na koncu komedije stvari srečno končajo: Alex ostane z Dano, Jeanine pa se zaljubi v Riso.

Ocena

Katarina Majerhold

Claudette, foto Luka Pieri

ni obleki vstala, da bi uradno odprla festival. Sploh ji ni bilo treba spregovoriti in že so ji vsi jedli z roke; aplavzu po projekciji filma, na primer, kar ni bilo konca. Intervju z njo si lahko preberete v prvem delu tokratne številke *Narobe*.

Toplega aplavza sta bila (zasluženo) deležna tudi Gustav Hofer in Luca Ragazzi, ustvarjalca filma *Nenadoma lansko zimo* (*Improvvisamente l'inverno scorso*), ki sta se že ob otvoritvi pokazala publiku takšna, kot ju je spoznala v njenem dokumentarcu. Razgledana, zabavna, spontana in prisrčno ubrana. Njun film je v tem letu prepotoval ves svet in prejel številne nagrade (Tel Aviv, Buenos Aires, posebna omemba v Berlinu). Gre za izjemno posrečeno in izvorno delo, ki prikaže družbenopolitične vidike žgočega vprašanja izvenzakonskih zvez (oz. odzive na predpostavko, da bi mednje šteli homoseksualne partnerje), poglobljeno, zaskrbljeno, a vselej z ironijo.

Luka Pieri
pieri.luka@gmail.com

24. festival lezbičnega in gejevskega filma

Obisk letošnjega festivala je bil primerljiv z lanskim. 23 celovečernih in kratkih filmov si je ogledalo slabih 1600 gledalcev, nekoliko večja je bila obiskanost ob začetku festivala. Otvoritveni *Še en gejevski del* je bil razprodan, preden bi velik del čakajočih pred blagajno Kinoteke lahko prišel na vrsto, polno dvorano pa je, poleg *Privlačnosti*, nekoliko nepričakovano zabeležil tudi dokumentarec o muslimanskih gejih in lezbijkah *Džihad za ljubezen*. Zanimivo je, da je bilo med številnimi predlaganimi filmi za letošnji izbor, zelo malo kakovostnih komedij ali dram, in je tokratni festival zaznamovalo precej visoko število dokumentarcev. So pa zato bili dokumentarni filmi nadpovprečno dobri in so zaobjemali široko paleto tematik: islam in homoseksualnost, hendikep in spolnost (igrani dokumentarec *Fetišist*), napete razmere v Rusiji (*Vzhod Zahod – Seks in politika*), sprememba spola v Iranu (*Biti kot drugi*), transeksualnost (*Fant, ki sem ga poznala*), zgodovina varnega seksa v Ameriki (*Pozitivni seks*), partnerstva v Italiji (*Nenadoma lansko zimo*) in hermafroditizem (*Claudette*). Slednja sta bila med najbolj pohvaljenimi. Občinstvo je z navdušenjem sprejelo vse goste, ki so po filmih odgovarjali na vprašanja.

Markantna Claudette (rojena Claude pred 69-imi leti) se je publiku prikupila že prvi večer, pravzaprav takoj, ko je v bleščeči rdeči večer-

Pogovor z Gustavom Hoferjem in Lucom Ragazzijem

Italija je talka Vatikana

Naslov *Nenadoma lansko zimo* je očiten hommage filmu oz. filmografiji, ki vama je posebej pri srcu (namiguje namreč na klasiko *Nenadoma lansko poletje*), navezuje pa se tudi na vajino dejansko izkušnjo. Kaj se je torej zgodilo lansko zimo in zakaj sta to sklenila zabeležiti?

Luca: Prodijeva vlada je predstavila predlog zakona o izvenzakonskih zvezah (t.i. DICO), temu pa je sledil nenaden in skrajno oster medijski odziv. Na Gustavovo pobudo sva sklenila »ovekovečiti« ta trenutek v zgodovini Italije, saj je šlo za zakon, ki je danes aktualen po vsem svetu, in sva upala, da bo, kot že marsikje, končno sprejet tudi pri nas.

Gustav: Začel sem slediti razpravam, ki so se pet mesecev vlekli v senatu, kjer naj bi predlog zakona temeljito preučili, medtem ko sva dokumentirala tudi milo rečeno pretirani odziv medijev in posredno seveda javnosti. Vmešal se je Vatikan, povsod so se ponavljale mantre o ogroženosti družine in rodnosti. Uradna javnomnenjska raziskava je sprva kazala, da je kar 70 % anketirancev naklonjenih predlogu zakona, le nekaj mesecev zatem pa je isti vir navajal 35-odstotno naklonjenost. Že to se nama je zdelo precej zgovorno.

V filmu ugotavljata, da sta do tedaj živila v varnem zavetju družine in prijateljev, nenadoma pa sta spoznala Italijo, kakršne še nista doživela. In sta se morala z njo soočiti.

Luca: Tudi zato se nama je zdel dokumentarec najprimernejša metoda, saj je dandanes edina zvrst, ki lahko kaj pove o Italiji. Iz poročil ne dobimo informacij o trenutnih razmerah. Prednost najinega filma je ravno v tem, da je nastal na osebni ravni in temelji na resnični osebni zgodbi, kajti dober dokumentarec mora vsebovati »človeški element«, izhajati mora iz osebne izkušnje, s katero se lahko gledalec poistoveti.

Gustav: Zgodilo se je že, da so nama rekli: »Hvala, ker sta izrazila to, kar že dolgo mislim.« Ves ta prah se je namreč dvignil zaradi, konec koncev, banalnega predloga, ki je predvideval zgolj nekaj osnovnih birokratskih norm. Ampak mediji se v vsebino zakona sploh niso poglobljali, javnost v resnici ni vedela, za kaj gre, vsi pa so bili proti. Višek te kampanje je bil *Family day*⁴, ki je bil še en poden v italijanski zgodovini. Šlo je za pravo apoteozo hinavščine, saj je bilo med govorniki (veliko je bilo tudi politikov, med temi sveta trojica Berlusconi, Fini, Casini, op. L.P.), ki so, vse prej kot v dobri veri, povelečevali pomen, vrednoto in nedotakljivost družine, veliko takih, ki imajo za sabo cel kup razvez.

Poleg organizatorjev tega dogodka je prav srhljivo slišati odgovore mladih, ki navdušeno korakajo pozdravljat papeža, in vaju prepričujejo, da vajina ljubezen ni naravna. Vajini pogovori z mimoidočimi in raznimi demonstranti so pohvalno trezni. Vaju ob odgovorih kot »Bog take ljubezni noče«, »Družba homoseksualcev bi izumr-

⁴ Shod družin »za družino« – tistih, ki se zgražajo nad geji, ki za doseganje svojih ciljev »izkoriščajo nedolžne otroke« – z dvema vlakoma, več tisoč avtobusi, 10 megazasloni in odrom s TV osebnostmi, ki ga je v veliki meri financirala cerkev s sredstvi iz osmih promilov, ki jih davkoplačevalci namenijo iz svoje dohodnine, op. L. P.

Luca in Gustav, foto: Emmanuel Gouet

la«, »Otroka je bolje vzeti materi (lezbijki), kot pa da odrasča z motnjami«, nikoli ni prijelo, da bi sogovornicu primazala dve okrog ušes, češ naj se že enkrat zbudi?

Luca: Nemalokrat, priznam. Ampak to ni bil končni cilj dokumentarca. Nikogar nisva hotela izobraževati ali komurkoli soliti pameti. Najin glavni namen je bil spoznati njihova stališča, razloge za njihovo nasprotovanje.

Gustav: Kar nama navsezadnje niti ni uspelo, saj so ponavljali ene in iste slogane in naučene fraze, nihče pa ni znal dejansko argumentirati svojih stališč ali pojasniti, kako naj bi zakon o izvenzakonskih zvezah povzročil izumrtje človeštva. Žalostno je predvsem to, da Italija sistematično spodbuja beg možganov, tudi posredno, saj marsikdo nad državo s tako gnilih političnim in medijskim sistemom enostavno obupa. Ostanajo pa bebcji, ki kot roboti ponavljajo, kar so slišali po televiziji.

Luca: Italija je v resnici talka Vatikana in ni zmožna o sebi razmi-

šljati kot o združeni državi. Zato pa je sever v rokah industrije, jug v rokah mafije, cerkev pa vse skupaj mirno ovija okoli prsta.

Zaradi tega vzdušja sta najbrž imela tudi težave z distribucijo, čeprav je film prejel veliko nagrad, pa tudi v tisku se o njem vse pogosteje govori. Kako doživljata sadove svojega dela? Je ta projekt vplival tudi na vajino zasebnost?

Gustav: Na berlinskem festivalu so nama italijanski distributerji sicer čestitali, ampak »ni pravi čas za kaj takega«. Zdaj pa sva za medije postala nekakšen simbol gejevskega para v Italiji. Ko poročajo o kakšni GLBT temi, jo opremijo z najino sliko, ker v Italiji pač ni slavnih gejevskih parov. Sicer pa sva film posnela z omejenimi sredstvi in s pomočjo strokovnjakov, ki so verjeli v projekt in so naju hoteli podpreti. S samodistribucijo sva ga tako prikazala v številnih mestih, manjše kinodvorane naju same pokličejo, da bi najele kopijo za projekcijo. Do zdaj si ga je lah-

ko ogledalo več kot 20.000 ljudi. V Bangkoku pa je bil celo na rednem sporedu.

Luca: Res. Morali so nama poslati sliko plakata pri vhodu kinodvorane, da sva lahko verjela. Sicer pa sva začela brez pričakanj, zato sva zelo ponosna. Prijatelj, ki gradi politično kariero, je celo prekinil stike z nama, pri nekaterih sva opazila zavist, ker naj bi bila zdaj slavna. Seveda pa nisva obogatela in tudi ne bova. Stroškov je ogromno, tudi zdaj, ko je film posnet. Večina ljudi se tega ne zaveda. Kar sva oz. bova dobila od nagrad, navsezadnje niso bajni zneski. Predvsem sva vesela nagrad občinstva.

Načrtujeta še kak podoben podvig?

Luca: Gustav je poln idej. Vsak dan se spomni česa novega, posnel bi nekaj čisto drugačnega. Ampak ... Ne.

Luca se nasmehne in pogleda Gustava, ki samo skomigne. Ta »ne«

morda le pomeni »bomo videli«. DVD bo zaenkrat v italijanskih knjigarnah 29. januarja, kaj več o Luci in Gustavu pa najdete tudi na YouTube in na uradni domači strani filma (www.suddenlylastwinter.com), kjer so tudi slike z njunega obiska v Ljubljani.

Luka Pieri

Medo žur

Žur medvedov, njihovih občudovalcev in ljubiteljev usnja.
Klub Tiffany,
petek, 13. februar.

Zaželena sta fetiš oprava in razkazovanje kožuščkov.

Glasba:
osemdeseta in plesna

Več informacij:
medoti.blogspot.com,
medoti@gmail.com

foto: Nada Žgank/Memento

Suzana Tratnik

suzana.tratnik@amis.net

Intervju s Klemnom Jelinčičem Boeta

Pripoved je v vsakem jeziku drugačna

Antropolog in sociolog Klemen Jelinčič Boeta, ki je študiral in živel enajst let v Izraelu, zdaj živi in dela v Ljubljani kot prevajalec, esejist in pisec zgodovinskih knjig o judaizmu na Slovenskem. Z njim smo se pogovarjali o živahni subkulturni sceni v tako imenovanem downtownu Tel Aviva, o tem, koliko je resnice v izraelskem gejevskem filmu *Milni mehurček* in kakšno se mu zdi življenje v Ljubljani po kozmopolitski izraelski izkušnji. Kakor napoveduje, pa bo o vsem tem in še o marsičem pisal v svoji naslednji knjigi, ki bo zmes fikcije in dokumentarnosti v kar štirih jezikovnih različicah.

Pri osemnajstih letih si šel v Izrael. Kaj te je gnalo v to deželo?

To je kompleksno vprašanje, razlogov je več. Malo sta vplivala mladost in »hormonalne motnje«, ki so s tem povezane. Šlo je seveda tudi za ideologijo, že v tretjem letniku srednje šole sem govoril, da bom šel v Izrael, ampak takrat še nisem vedel, da mislim resno. Takrat je začela razpadati tudi

Jugoslavija. Oktobra 1991 sem šel z avtobusom preko vseh frontnih linij do Sarajeva, kjer sem dobil vse potrebne dokumente za odhod v Izrael. Ravno takrat se je Sarajevo zapiralo in naenkrat je bila od tam edina pot v Beograd in potem z avtobusom preko Madžarske nazaj v Slovenijo. Kakšne tri tedne kasneje sem bil že v Budimpešti v zbirnem taborišču in pet dni kasneje v Izraelu. Zakaj sem sploh šel? Hm, malo zaradi pubertetniške upornosti, ker sem se hotel znebiti staršev, malo zaradi iskanja samega sebe, poleg tega so me vse otroštvo nekatere stvari izredno zanimale: latinščina, zgodovina, hebrejščina, umetnost. Takrat sem res razmišljal, da bi postal rabin. Mama mi je takoj uredila vse dokumente, da sem lahko šel, vse se je odvijalo tako hitro. Šele ko sem prispel v Izrael, sem začel razmišljati, zakaj sem tam – mogoče je to še najbolj pravi odgovor. Dlje ko sem bil tam, bolj sem poudarjal pomen ideologije pri svojem odhodu, se pravi, izpolnitev vsakega Juda je, da živi v svoji nacionalni domovini, kjer lahko živi svobodno in mu ni več treba živeti v manjšini. Ampak verjetno je tu še en poseben psihološki razlog, saj sem imel zelo burno in nenavadno otroštvo. Privlačen se mi je zdel tudi študij v tujini, magično pa sta delovala tudi sam Izrael in judovstvo, marsikomu se je to zdelo fino. To ni isto kot potovati na Dunaj ali v Prago. Torej cel sklop norih reči: malo želje po tujini, malo pubertete, malo ideologije. Ko pa si tam, nimaš več časa razmišljati o tem. Ljudje te nenehno sprašujejo, zakaj si prišel, ti pa stalno spreminjaš odgovore glede na to, kaj hočejo slišati od tebe. Dlje ko si tam, bolj ideološki so tvoji odgovori. Odvisni pa so tudi od tvoje osebne rasti.

Prevladujejo precej enoznačne predstave o Izraelu kot državi, ki je pač nenehno v vojni. Pred leti si v intervjuju za Radio Študent govoril o zelo urbani subkulturni sceni v Tel Avivu.

Ko sem prišel tja, je bilo res čisto drugače od tega, kar sem o Izraelu vedel s televizije ali filmov. Dokler nisi tam, vsega tega ne moreš razumeti. Poleg dveh čudovitih palm, ki sem jih videl na letališču, se mi je vse zdelo malo šlampasto, umazano in zanemarjeno. Ampak to je samo prvi vtis nekoga, ki prispe iz Srednje Evrope, ki je bila še sto let del avstrijskega cesarstva. Šele po letu dni bivanja poleg Haife in dveh letih v Jeruzalemu sem se preselil v Tel Aviv in ugotovil, da je to totalno kozmopolitsko mesto. Tudi Jeruzalem ima nešteto subkultur in sam Izrael je sestavljen iz različnih sektorjev, ki velikokrat ne komunicirajo med seboj ali pa to počnejo zgolj preko nasilja, verbalnega ali ideološkega. V tej državi imaš toliko raznolikosti: Arabce z izraelskim potnim listom, ultraortodoksne Jude, tiste, ki so šli živeti na zasedena ozemlja, sekularne Izraelce, ki so podobni Evropejcem po tem, da religija ne predstavlja bistvenega dela njihovega življenja, ravnokar prispele priseljence, ki še ne znajo jezika. In mnogo drugih. Potem se znotraj delijo še po poreklu in po tem, iz katerega mesta so. V centru Tel Aviva pa najdeš ljudi, ki se trudijo živeti tako, kakor da živijo v Amsterdamu, Barceloni ali New Yorku. To je zelo velemestna, metropolitanska scena ljudi z vsega sveta, na kateri so pa resda skorajda vsi Židje oziroma Judje, kot je rekel Primož Trubar.

Katera raba je pravilnejša – Judje ali Židje?

Pravilnejše je Judje, ne samo zato, ker je to besedo že uporabil Trubar, ampak tudi, ker je dežela, iz katere so Judje, Judeja, in ne Žide-

ja. Beseda Židje je v bistvu popačenka iz italijanskega Guidei. Judovska skupnost se je iz teh razlogov odločila za rabo besede Jud.

Torej v Izraelu so razvita kozmopolitska subkulturna gibanja, in ne prevladuje monolitna ideologija?

Navzven se morda zdi, da pri Judih prevladuje neka zelo monolitna struktura. Ampak to je zelo stara civilizacija in zato po definiciji ne more biti monolitna. V času do 19. stoletja se je razvilo kakšnih sto, sto petdeset etnično-kulturnih skupnosti, ki imajo svoje različice običajev, izgovarjave hebrejščine in tako naprej. Druga osnovna raznolikost je glede na to, ali so živeli v deželah s krščanskim ali muslimanskim prebivalstvom. Ko v 19. stoletju nastopita emancipacija oziroma modernizacija, pa nastanejo delitve znotraj evropskega judovstva. Nekateri so se še bolj zaprli, zgradili zidove in postali ultraortodoksni. Drugi hočejo pozabiti na preteklost in prestopiti v krščanstvo. Razvije se tudi nacionalno gibanje po vzoru Nejudov. So tudi tisti za neko vmesno pot, samo za reformacijo svoje religije brez nacionalnega gibanja, denimo, bodimo samo Nemci judovske veroizpovedi. Že tukaj imaš lahko petnajst različnih odgovorov na emancipacijo, ki se je zgodila v 19. stoletju. Holokavst je izbrisal neko določeno raznolikost, skorajda smrtni udarec je bil zadan judovskima jezikoma jidišu in ladinu na Balkanu in nastala je država Izrael. Pomembno je vedeti, da so državo na začetku gradili tisti, ki so se odločili, da ne bodo religiozni, da bodo samo Judje in da bodo govorili samo hebrejsko in bodo zbrisali dva tisoč let prejšnje zgodovine. To je bilo zelo ideološko gibanje, ker jih je bilo tako malo. Danes je poreklo veliko manj pomembno,

vse bolj prevladuje delitev na vernike in nevernike. Zelo kozmopolitski sloj prebivalstva pa najdeš v telavivski četrti Šenkin, v *downtownu*, kjer najdeš ultraortodoksne različnih tradicij, geje, Arabce, tiste, ki so več let potovali po Indiji, umetnike, študente, upokojence ... To je verjetno najbolj zanimiva četrt v državi, po kateri je bil narejen tudi film *The Bubble*, ki je bil nagrajen na Berlinskem festivalu.

Saj to je Milni mehurček (2006, režija Eytan Fox), ki smo ga predvajali lani na 23. festivalu lezbičnega in gejevskega filma.

Ja, to je moja ulica! Tako smo živeli. Živel sem sto metrov stran od tiste kavarne, kjer se dogaja polovica filma. Kavarna, ki jo raznese, je bila naša kavarna.

Ampak to je fikcija?

Deloma. Kavarne, kjer onadva naredita samomor, ni nikoli razneslo. Še danes dela. Drugo kavarno, ki jo raznese v filmu, tam, ko eden od junakov ostane na invalidskem vozčku, tisto je pa res razneslo. Še dan pred tem sem tam sedel s svojim sosedom. Ko nam je razneslo to kavarno, smo nekako začeli spoznavati, da se je ta mehurček, v katerem smo živeli, razpočil. In res smo uporabljali besedo mehurček. Takrat vidiš, da bi ta žrtev lahko bil ti. Saj tudi v filmu rečejo, zakaj je v vsem Izraelu tako sranje, samo Tel Aviv je fajn. Živeli smo s tem občutkom, da je samo ta *downtown* Tel Aviva super, ves ostali Izrael pa je nekakšen divji zahod ali vzhod ali kar koli že. To je tudi snobistično prepričanje Telavivčanov, da so v okolici samo kmetje, kar najbrž velja za prebivalce vseh velikih mest. Ko je torej razneslo kavarno, smo si rekli, zdaj je to prišlo tudi k nam, to je konec nekega obdobja. Bili smo tisti, ki smo živeli v stilu *the show must go on*, ne glede na to, če vsak teden poč

bomba v Tel Avivu, na naši ulici ne. Mi živimo svoj šov, mi smo alternativni, mi se oblačimo po svoje, vse-skozi žuriramo, živimo svobodno. Ko je padla bomba na našo kavarno, je bilo tega konec. To je bilo poleti 2001. Jeseni sem šel v Ljubljano za tri mesece in nato spet v Tel Aviv za šest mesecev. Poleti 2002 sem bil že v Sloveniji, nova intifada je bila v drugem letu in kmalu se je začela druga zalivska vojna. Film *Milni mehurček* res dokumentaristično prikaže življenjski slog *downtowna*.

Ali potemtakem tudi drži, da obstaja solidarnost med geji ne glede na nacionalnost? V tem filmu namreč vidimo, da izralski gej skriva svojega palestinskega partnerja v Tel Avivu.

Vse to se dogaja v resnici. Veliko palestinskih gejev živi skrito v Tel Avivu ob pomoči izraelskih prijateljev. Živijo dvojno marginalizacijo, saj so ogroženi kot geji v palestinski kulturi, v Tel Avivu pa se morajo skrivati pred izraelskimi oblastmi.

Kakšna pa je bila gejevska scena v času tvojega prihoda v Izrael?

Sam sem najprej živel v kibucu in potem na verski akademiji, kjer ni tovrstnih subkulturnih scen. Kaj že tam naredijo z geji? Hitro jih poročijo, da imajo čim prej čim več otrok in se je potem še težje ločiti. (Smeh.) Gejevska scena je seveda v omenjenem *downtownu* Tel Aviva. Najbolj ključen trenutek za razvoj scene je bila zmaga transseksualne pevke Dane International na Eurosongu. Sicer je bila na predizboru že leto prej, ampak se je zdelo, da ni še čas, da bi šla na sam Eurosong. Snemala je pesmi tudi v arabščini in bila je zelo priljubljena med Arabci. Arabska kultura je obsedena z moškimi, ki se obnašajo kot ženske, čeprav tega ne bodo nikoli na glas povedali. Na večer Danine zmage se je v Tel Avivu razvil spontani žur sredi mesta na Rabinovem trgu, kjer

so nekaj let pred tem ustrelili Rabina, povsod je bilo videti izraelske in gejevske zastave. O tem se je seveda govorilo tudi na poročilih, predsednik je omenil, kakšno čast je Dana International prinesla državi Izrael. Celu ultraortodoksni Judje, ki za moje pojme živijo v srednjem veku, so rekli, češ da je Dana edina ženska, ki sme moliti skupaj z moškimi. Celu oni so poskušali biti strpni v svojih verskih okvirih. Po Danini zmagi postane gejevska scena zelo močna, zelo modna in priljubljena. Bilo je nekaj ljudi, ki so hodili v London, Amsterdam in New York po sodobno elektronsko glasbo, s seboj so prinašali tudi dizajnerske ideje in v Tel Avivu so začeli organizirati mega žure, kjer sta na vhodu, na primer, stala dva tipa, oblečena v angele. Na sceno je vplivala tudi Madonna, pa seveda MTV in elektronska revolucija. Ta gejevski val je prevzelo veliko strejtovskih klubov, gejevska scena je postala vzor za glasbeni okus, oblačenje in zabavo. Vzniknilo je veliko gejevskih klubov in tudi zabav na prostem. Tudi vsakoletne parade ponosa so zelo veličastne in množično obiskane.

Je javnost strpna do gejevske subkulture?

Javnost je te subkulture vajena in je strpna, razen ultraortodoksnih Judov. Ni nasilnih izpadov proti gejem. Seveda se zgodi, da jih v tako raznolikem kulturnem okolju, kakršno je v *downtownu*, kdo ozmerja, ampak oni jezikajo nazaj, ker se počutijo dovolj varne in močne.

Blíža se 27. januar, svetovni dan spomina na holokavst. Ali so homoseksualci priznane žrtve holokavsta?

Na dan spomina na holokavst se po vseh izraelskih televizijskih kanalih o tem govori štiriindvajset ur. Kot žrtve holokavsta se omenjajo tudi Romi, geji in vsi drugi. To je jasno izrečeno in poznano, kaj dosti več pa ne.

Kaj vedo povprečni Izraelci o Sloveniji?

Sam sem nekaj let vodil izraelske turiste po Ljubljani. Lahko rečem, da jim je Slovenija zelo zelo všeč, ker je tako zelena in je toliko vode in rek, nad mestom so navdušeni, tudi nad hrano in marsičim. Se jim pa zdi vse zelo tiho in umirjeno, to takoj opazijo. Nekateri to vidijo kot raj na zemlji, kot popolno nasprotje Izraela. O Sloveniji sami vedo pa vsako leto več prav zaradi tako množičnega turizma.

Pravzaprav sem te mislila vprašati, kaj je bilo slišati o Sloveniji v času, ko si sam živel v Izraelu?

O Sloveniji je bilo slišati dvakrat, kolikor se spomnim, in še to ne v ravno pozitivni luči. Prvič takrat, ko je na referendumu padel zakon za pravico do oploditve z biomedicinsko pomočjo, drugič pa o škandalu, ko so na Emi zmagale Sestre, oziroma o nasprotovanju njihovi zmagi. Vsake toliko se je slišalo o Sloveniji tudi v kontekstu drugih nekdanjih jugoslovanskih republik.

Kako si doživljal Slovenijo po vrnitvi?

Življenje v Ljubljani je lepo, bolj na *easy*, ampak komoditeta ubija ustvarjalnost. Tu mi je lažje, imam stanovanje, ni mi treba plačevati najemnine, v Izraelu sem moral trikrat več delati, da bi preživel. Je pa tam seveda zelo živahno, tudi bolj stresno, napeto in utrujajoče. A vedno se kaj dogaja, v izraelskih poročilih je deset minut posvečeno dogodkom na tujem, ves ostali čas pokrijejo z dogodki doma. Res je tudi, da so Izraelci veliko bolj odprti, zgovorni in neposredni. Velja en zanimiv stereotip, da so kakor kaktusi ... Na zunanaj so ostri, zgovorni in bodejo, znotraj pa so sladki. Rekel bi, da je Slovenija precej konservativna, zaplankana, čeprav se tukajšnji ljudje tega ne zavedajo in imajo o sebi boljše mnenje. Tukaj se ti možnosti hitro zaprejo, si v Ljubljani, ki je

glavno mesto, kam naprej pa ne moreš iti, preostane ti samo še pot v tujino. Pogrešam tudi elektronsko glasbo v ogromnih klubih, ki je skoraj ni slišati. Več živahnosti in zabave. Tu so vsi tako resni, razpravljajo z resnobnimi obrazi. Včasih tako pristopijo tudi k meni, že zato, ker sem, na primer, prevedel *Koran*. Jaz pa se sprašujem, kaj pa *life*, kje je tu *life*? Poleg tega se ljudje ne menijo za svoj etnični izvor, ni jim mar za svoj *background* in marsikdo mi reče, češ, kaj pa ima veze, če je, na primer, tvoja stara mama Čehinja. Saj to je v redu, ker to pomeni, da si lahko po poreklu karkoli, ampak 'furanje' neke etnične identitete na ljubljanski 'sceni' nekako ni običajno. Ampak meni se zdi etnični ali družinski izvor pomemben v tem smislu, da ne odvržeš tega, kar ti je bilo dano, čeprav seveda iščeš svojo pot. Opažam pa tudi velike razlike med Ljubljano in ostalo Slovenijo, že če greš na Primorsko ali v Maribor, je komunikacija drugačna, bolj odprta in humorna. Toliko različnih Slovenij je, tako magične so lahko in še jih bom raziskoval.

Poleg tega, da zdaj delaš kot prevajalec, kmalu izide tudi tvoja knjiga.

V kratkem naj bi pri Mohorjevi družbi izšla *Kratka zgodovina Judov*. Zdelo se mi je, da bi takšno zgodovino lahko imeli tudi v slovenščini od domačega avtorja, da nam ne bi bilo treba stalno skakati k hrvaščini, srbsščini, nemščini ali drugim jezikom. Drugo leto pa pri Slovenski matici izide delo o Judih na Slovenskem v srednjem veku, kar je dejansko izboljšava pred kratkim oddane doktorske disertacije iz zgodovine na Filozofski fakulteti. Izjemno je, da Judje živijo na Slovenskem že 1000 let, kako veliko jih je bilo pri nas in koliko so prispevali k razvoju teh dežel v srednjem veku.

Na začetku najinega pogovora si omenjal še eno knjigo?

V načrtu imam še eno knjigo, ki bo, na grobo rečeno, zgodba imigranta v Izraelu v devetdesetih. To bo seveda napisano realistično, čeprav bo fikcija. Doživel sem veliko stvari, si nabral veliko izkušenj in nekdo mi je nekoč rekel, da je že vse to dovolj snovi za roman. To bi rad napisal, rad bi povedal svojo zgodbo in tudi zgodbo nekega časa, preloma stoletja, optimizma 90. let, elektronske revolucije, zgodbo nekih ljudi v nekem času in prostoru. Ampak za zdaj še ne morem govoriti o podrobnostih, še čakajo svojo obliko, ponazoritev. Rad bi pa vse to povedal v štirih jezikih, ista zgodba štirim ljudem, različnim ušesom, različnim glavam, Američanu, Izraelcu, Slovencu in Jugoslovanu. Ko govoriš, na primer, o Ljubljani, jo Slovencu opišeš drugače kot nekomu drugemu. Jeziki, v katerih so se te stvari dogajale. Sem v njih čutil. Tako, da to ne bo zares prevod, v vsakem jeziku bo to nekoliko drugačna pripoved, kajti skupaj z jezikom se »prevaja« tudi kultura.

Pa nameravaš ostati v Ljubljani?

Bog je velik. (Vzame si premor za razmislek.) Če se bom zaljubil, bom zagotovo ostal. Mogoče si bom našel še kaj pomembnega postoriti. Gotovo bom še kam šel za dalj časa. Po eni strani bi se rad vrnil v Izrael, ampak tudi v Ljubljani sem doma. Vedno se bom vračal sem. Ljubljana zna biti tako lepa, domača, mirna in prizanesljiva. Tudi slovenščina sama mi veliko pomeni, ta primarna melodija, prvi jezik, jezik matere, ki je vztrajala pri knjižnem in samo knjižnem jeziku. Vedno se bom izražal v slovenščini.

Gašper Malej,

prevajalec, priporoča

5 dobrih

1 Christian Bobin: Šibkost angelov. Prevedel Aleš Berger. Založba Obzorja (zbirka Znamenja, 124), Maribor 1995.

»Pisatelj je tisti, ki ne doseže nobenega mesta – še zadnjega ne. /.../ Pisati pomeni, da se kdaj pa kdaj ozremo in ugledamo blesk visoko dvignjene sekire, in na mah konec uganke.« Stavki, ki štejejo več od knjigi.

2 Alejandra Pizarnik: Hči vetra. Prevedel Ciril Bergles. Center za slovensko književnost (zbirka Aleph, 103), Ljubljana 2006.

»na drugem bregu noči / je ljubezen mogoča«. Nikjer drugje: »na drugi strani reke, / ampak one druge.«

3 Patrizia Cavalli: Poesie (1974–1992). Einaudi, Torino 1992.

Pretanjena mreženja žensk, nedoumljive odslikave vsakdanjosti, žarenje in lucidnost govorce. »Vrnila se bom, da povem / o svojem svetlečem izginotju.« Upajoča prevajalska sugestija.

4 Lucio Battisti – Pasquale Panella: Il cofanetto. Trojni CD. Sony BMG Music Italy, 2006.

Povzetek zadnje glasbene faze enega najbolj priljubljenih italijanskih kantavtorjev. Radosti te »skrinjice« črpajo neposredno iz metafizike, za kar poskrbi hermetični, provokativni in ironični tekstopisec. Spremna knjižica ne vsebuje besedil, ampak pesniške komentarje nanja.

5 Metoda gibanja 5 Ritmov®
Gabrielle Roth

Gibalno-plesna praksa, dinamičen način vadbe in meditacije v istem dihu. Pet ritmov je pet značilnih načinov gibanja, ki so »kot smerokazi na poti do naše resnične narave – ranljive, divje, strastne, nagonске«. Beseda postaja telo. Enkrat tedensko v Ljubljani. Več informacij na www.plesritmova.net.

Pojavne oblike nasilja (pri izračunu so upoštevani le respondenti in respondentke z izkušnjo nasilja)

Roman Kuhar

roman.kuhar@gmail.com

Raziskava »Povej naprej!«

Nič manj homofobičnega nasilja

»Zadnje raziskave javnega mnenja v Sloveniji kažejo, da približno 40% vprašanih ne bi želelo imeti homoseksualca za soseda. To pomeni, da v bloku, kjer živim, me 40% ljudi ne želi imeti za soseda,« je komentiral 27-letni Goran, eden od udeležencev raziskave o homofobičnem nasilju, ki so jo na Legebitri izvedli v okviru projekta »Povej naprej!«. Osnovni cilj raziskovalno-aktivističnega projekta »Povej naprej!«, ki ga je vodila Jasna Magič, je bil pridobiti čimbolj podrobne informacije o kršitvah pravic, nasilju in diskriminaciji, s katerimi so se soočale LGBT-osebe v Sloveniji v zadnjih petih letih. Raziskava, v kateri je sodelovalo 149 LGBT-oseb, je pokazala, da je bilo skoraj 68% vprašanih že žrtev nasilja ali diskriminacije na osnovi spolne usmerjenosti. Ta delež je višji od tistega, ki so ga kazale starejše domače raziskave, a ker so bile narejene z različno metodologijo in na nereprezentativnih vzorcih, podatki niso neposredno primerljivi. Zato ne moremo brezpogojno trditi, da se homofobično nasilje povečuje, z gotovostjo pa lahko rečemo, da se tovrstno nasilje ne zmanjšuje. Raziskava »Povej naprej!« je hkrati odgovorila na vprašanje, zakaj žrtve praviloma ne prijavijo tovrstnega nasilja. Odgovor je strašljivo podoben tistemu, ki ga dajejo ženske, žrtve nasilja in družini: nasilje se jim ni zdelo tako pomembno, da bi ga bilo vredno prijaviti. Češ, saj mi je samo rekli: 'Prekleti peder, ubit te bom!' ...

Oblike nasilja

Med 68% žrtev nasilja in diskriminacije je bilo dobrih 52% moških, skoraj 46% žensk in 2% transspolnih oseb. Žrtve nasilja in diskriminacije so najpogosteje omenjale zmerjanje, ignoriranje oziroma namerno izključitev iz družbe ter grožnje s fizičnim nasiljem kot

oblike diskriminacije, ki so jim bili izpostavljeni. Primerjava med spoloma pokaže, da so naštetim oblikam diskriminacije pogosteje izpostavljeni moški, čeprav to ne pomeni, da ženske zaradi svoje spolne usmerjenosti ne doživljajo nasilja: med ženskami v vzorcu je več kot 74% že doživelo zmerjanje, 32% jih je bilo namerno izključeni iz družbe in tako naprej (glej tabelo).

Med dodatno naštetimi oblikami homofobičnega nasilja so respondente in respondente omenjali predvsem verbalno nasilje, ki so ga kot ključno obliko homofobičnega nasilja izpostavili tudi udeleženci in udeleženci fokusnih skupin. »Ko so me napadli na ulici,« je pripovedovala 23-letna Sara, »se je moje mnenje o nasilju popolnoma spremenilo, saj sem dojela, da so tudi zmerljivke nasilje in da nasilje ni samo fizično. Takrat sem dojela, da besede lahko ravno tako bolijo kot udarci.« Anketiranci so opozorili tudi na neenakost pred zakonom, tisti, ki so se opredelili kot transspolne osebe, pa so omenjali težave z neupoštevanjem njihove identitete, žalitve psihiatrinje, ki je zaradi takšne opredelitve govorila o motnjah spolne identitete in podobno. Zelo poveden je odgovor ene od respondentk, ki je zapisala, da je »vse oblike nasilja [...] doživela izključno v lastni družini«.

Geografija nasilja

V večini odgovorov so respondenti omenjali incidente, ki so se jim zgodili na javnem prostoru – od zmerjanja, provociranja in vzklikanja do uporabe žaljivih vzdevkov. Poročali so, na primer, o »pijanah ljudeh«, ki so se obregnili v vidne ali domnevne znake

Oblike nasilja/diskriminacije	Moški % glede na obliko	Ženske % glede na obliko	Trans % glede na obliko	Skupaj
Zmerjanje	43,6	34	2,1	79,8
Namerno izključen/a iz družbe ali ignoriran/a	20,2	14,9		35,1
Grožnja s fizičnim nasiljem	20,2	10,6	1,1	31,9
Preganjan/a ali zasledovan/a	7,4	8,5		16
Spolno nadlegovan/a	6,4	6,4		12,8
Poškodovana ali uničena osebna lastnina	7,4	4,3		11,7
Porivan/a, udarjena/a, obrčan/a ali pretepen/a	9,6	2,1		11,7
Druge oblike	4,3	7,4		11,7
Obmetavan/a s predmeti	6,4	2,1	1,1	9,6
Oppljuvan/a	5,3	3,2		8,5
Spolno zlorabljen/a	4,3	3,2		7,4
Zavrnitev zdravstvenih storitev	5,3		1,1	6,4
Zavrnitev na delovnem mestu/odpustitev	5,3	1,1		6,4
Nadlegovan/a s strani policije (brez uporabe fizične sile)	4,3	1,1		5,3
Zavrnitev stanovanja	4,3	1,1		5,3
Zavrnitev druge javne storitve	4,3			4,3
Napaden/a ali poškodovan/a z orožjem	2,1			2,1
Zadržan/a s strani policije brez razloga	2,1			2,1
Pretepen ali napaden s strani policije	0	0	0	0
SKUPAJ	52,1	45,7	2,1	100

homoseksualnosti (npr. držanje za roke). Nekaterim so ljudje na cesti rekli, da se »neprimerno vedejo«, ker se z osebo istega spola držijo za roke. Ob takšnih situacijah so bili posamezniki tudi ozmerjani (npr. »marš, pedri«) ali žaljeni in označeni kot odpadniki (npr. »glej, pedra gresta«). Ena od respondentk je na primer zapisala: »Medtem ko sva se z dekletom sprehajali po Ljubljani, naju je manjša skupina fantov zmerjala z lezbami in naju pošiljala na »različne destinacije« s predlogi, kaj naj tam počneva.« V tovrstnih situacijah so bili posamezniki tudi pretepeni ali pa so jim neznanci grozili s fizičnim nasiljem.

Do podobnih verbalnih in fizičnih napadov prihaja tudi v šolah. Respondenti so tako omenjali zmerjanje in šikaniranje, ki so ga doživljali med šolskimi odmori ali pa še posebej med urami telovadbe. Udeleženci fokusnih skupin so v tem kontekstu opozorili predvsem na ne-reakcijo učiteljev in učiteljic, ki so dnevno soočeni s homofobičnim nasiljem, začeni s pogosto uporabo žaljivke »peder«.

GLBT-osebe homofobično nasilje doživljajo tudi s strani svojih sosedov. »Soseda me je opravljala po

celi hiši,« je poročala ena od respondentk. »Nekdo – ne vem, kdo – je večkrat uriniral pred mojim kletnim prostorom. Kadar me soseda sreča, navadno izusti kakšno zmerljivko ali kletvico, zadnjič pa je za mano še pljunila.«

Diskriminacija na delovnem mestu se najpogosteje pojavlja v obliki verbalnega nasilja (npr. žaljenje in posmehovanje), eden od respondentov je omenjal tudi spolno nadlegovanje. Povezana je tudi s pravno neurejenostjo istospolnih družin. Ena od respondentk je tako omenjala, da ni imela pravice do dopusta ob rojstvu sina, katerega biološka mati je njena partnerka. »Kljub temu, da sem drugi starš,« pravi, »nimam pravno gledano nobene pravice in ne dolžnosti glede sina.«

Homofobično nasilje izvajajo tudi najbližji sorodniki. Respondenti so tako omenjali poniževanje, grožnje, izključevanje, ignoriranje in verbalne napade. 28-letna Mary je na primer zatrnila, da je bilo zanjo »najbolj nasilno okolje družina. Na družinskih srečanjih pogosto zastavljajo vprašanja o partnerjih, o načrtih za prihodnost in o otrocih. Mene nikoli nihče nič ne vpraša. Vsi vedo, da sem lesbij-

ka, vendar se o tem ne govori. Vsi se izogibajo temi.«

Med primeri diskriminacije in homofobičnega nasilja, ki so ga omenjali respondenti in respondentke, posebej izstopa diskriminacija v povezavi z javnimi servisi, še posebej z zdravstvenimi storitvami. Nekateri so tako poročali, da so jim bile te storitve odtegnjene zaradi njihove spolne usmerjenosti ali pa je bil odnos zdravstvenih delavcev bistveno slabši kot pred razkritjem. »Osebna zdravnica,« je poročal eden od respondentov, »je spremenila odnos od negativno smer, odkar je izvedela, da sem gej,« eni od respondentk pa so večkrat zavrnili ginekološki pregled, ker »še ni imela spolnih odnosov z moškimi«. Respondenti so omenjali tudi, da niso smeli darovati krvi, ker so imeli spolne odnose z moškimi.

Do nasilja prihaja tudi v istospolnih partnerskih zvezah. Tovrstnega nasilja večina respondentov sicer ni omenjala, ena od respondentk pa je opozorila, da je bila sama žrtev nasilja svoje partnerke zaradi njene ponotranjene homofobije.

Prijava homofobičnega nasilja

Večina – več kot 92% vprašanih – diskriminacije oziroma homofobičnega nasilja, ki so ga izkusili, ni prijavila policiji. Tisti, ki so nasilje prijavili, poročajo, da je bil odnos policije do njih ob prijavi nevtralen (60%) oziroma podporen (40%). Nihče od vprašanih ni poročal o sovražnem odnosu policije ob prijavi homofobičnega nasilja ali diskriminacije.

Respondenti, ki nasilja ali diskriminacije niso prijavili, so najpogosteje omenjali, da se jim prijava ni zdela smiselna, ker s tem ne bi ničesar dosegli ali pa so nasilje minimalizirali. Dobrih 36% vprašanih je menilo, da je nasilje, ki so ga doživeli, »ne dovolj veliko«, da bi ga bilo vredno prijaviti, 27% v prijavi ni videlo smisla, ker s tem po njihovem mnenju ne bi ničesar dosegli, 9% vprašanih pa se je balo, da bi s prijavo spodbudili še več nasilja.

Navkljub redukciji pomena nasilja je večina vprašanih – nekaj manj kot 88% – o nasilju spregovorila s svojimi prijatelji in prijateljicami, skoraj 28% vprašanih je o tem poročala tudi svoji družini. Izkušnje homofobičnega nasilja so tako predelane predvsem v zasebnem krogu žrtve, saj večina tudi ni iskala pomoči pri nevladnih GLBT organizacijah. Nanje se je po pomoč obrnilo dobrih 5% žrtev homofobičnega nasilja. Vsi ti rezultati kažejo, da je prav kontinuirano in konsistentno prijavljanje homofobičnega nasilja eden od pomembnih korakov k večji vidnosti in prepoznavnosti tega nasilja. Pri Legebitri bodo zato s tem projektom nadaljevali tudi v naslednjih letih.

Poročilo o projektu »Povej naprej!«, ki je potekal od novembra 2007 do novembra 2008, poleg rezultatov ankete o izkušnjah s homofobičnim nasiljem in diskriminacijo na osnovi spolne usmerjenosti vključuje tudi osebnostno pričevanje žrtev homofobičnega nasilja, pravno analizo položaja istospolnih zakonskih partnerjev in priporočila zakonodajalca glede politik, povezanih z LGBT populacijo. Celotno poročilo je dosegljivo na spletni strani Legebitre (www.drustvo-legebitra.si). Če želite nasilje prijaviti, pišite na activate.lgbt@yahoo.com ali pokličite po telefonu 01 / 430 51 44 (Jasna). ➔

Mitja Blažič

mitja_b@yahoo.com

Pri nas letos rekordnih 51 HIV+ diagnoz

V Londonu vsak peti gej HIV pozitiven

Gordon Mundie je zaposlen pri britanski nevladni organizaciji *Terrence Higgins Trust* v Londonu kot koordinator skupinskih aktivnosti o seksualnem zdravju, spolnem vedenju, varni spolnosti in HIV/ADIS preventivi za geje. Oktobra je bil v Sloveniji gost tabora članov skupine za samopomoč HIV pozitivnih, v klubu Tiffany pa je vodil delavnico na temo »Pogajanje o varnejšem seksu: Kako partnerja pregovorimo v varnejši seks?«.

Za vami je nekajdnevno druženje s skupino za samopomoč HIV pozitivnih pri nas. Kako ste zadovoljni z izkupičkom tabora?

Bilo je zelo zanimivo, mislim, da smo zapolnili tudi nekaj vrzeli v znanju. Nekateri denimo niso vedeli, da lahko HIV vstopi v telo prek glavice penisa ali sečnice, tudi če nista ranjena, in da je virus tudi v analni sluzi med ritnicami. Žal je bilo na taboru samo 9 MSM-ov, kar me je malo razočaralo, saj sem prepričan, da je še veliko moških, ki bi lahko od tovrstne izkušnje odnesli veliko. Skupini za samopomoč HIV pozitivnih je težko privabiti k sodelovanju nove člane, problem pa je, kot so mi povedali, da je v Sloveniji samo ena klinika, in da so vsi glavni zdravniki tam. Ti pa neradi dajejo informacije o obstoju skupine. Fantje nimajo možnosti izbiere, ko govorimo o zdravljenju, dobivajo namreč samo ene vrste podatkov iz enega vira, morali pa

Gordon Mundie, foto Mitja Blažič

bi imeti možnost obiskovati zdravnike v različnih krajih in dobivati različne vrste informacij iz raznolikih virov.

V Sloveniji se je letos število novo odkritih HIV okužb dvignilo z lanskih 35 na 51 ob koncu decembra. Velika večina je MSM. Kakšno je stanje na Otoku?

V Veliki Britaniji je 75.000 okuženih s HIV-om. Raziskave kažejo, da jih približno tretjina ne ve, da so okuženi. HIV prizadene predvsem 2 večji skupini: gejevsko skupnost in priseljence iz Afrike. Med geji je v Združenem kraljestvu HIV pozitiven vsak 12. Iz raziskav tudi vemo, da je v Londonu okuženih okrog 20 odstotkov gejev. Menimo, da je ta številka še višja in dosega celo 25 odstotkov. Po našem prepričanju je dejstvo, da tretjina ne pozna svojega HIV statusa zelo problematično, saj vemo, da je večina novo okuženih HIV dobila od osebe, ki ni vedela, da je pozitivna. Zato prav zdaj izvajamo vladno strategijo, ki naj bi zmanjšala število poznih diagnoz na 15 odstotkov. Izvajamo tudi program promocije testiranja. Sicer pa vedno spodbujamo ljudi, da bi se testirali, saj imajo potem dostop do nege, podpore in zdravljenja, to pa zmanjšuje možnost širjenja okužbe.

Terrence Higgins Trust ima zelo razvejan program HIV/ADIS preventive za MSM.

Osredotočamo se na 5 ranljivih skupin znotraj MSM: HIV poziti-

tivne, moške z veliko partnerji, uporabnike rekreacijskih drog, temnopolte in pripadnike etničnih manjšin ter manj izobražene. To počnemo na različne načine skupaj s partnerskimi organizacijami po vsem Otoku. Delamo na sceni po metodi iz oči v oči povsod, kjer moški seksajo z moškimi: po parkih, plažah, štrik placih, klubih, barih, savnah in seks klubih. HIV pozitivnim svetujemo, pomagamo jim z osebnimi trenerji za zdravje, imamo skupinske aktivnosti ... Delamo tudi z njihovimi partnerji in izdajamo ogromno informativnih gradiv, ki so vsa brezplačno na voljo tudi na spletu. Zelo tesno sodelujemo z Gaydarom. Na voljo je klepetalnica za MSM, kjer se obiskovalci pogovarjajo s posebej usposobljenim posameznikom. Pravkar pa pripravljamo tudi nov forum.

Med MSM pri nas ni veliko zanimanja za AIDS. Kako spodbujate zanimanje MSM v Veliki Britaniji za vprašanja AIDS preventive?

Zadnjih 20 let ljudje vse bolj skrbimo za svoje telesno zdravje in počutje. Vse bolj smo ozaveščeni tudi o pomenu mentalnega zdravja. Mislim, da mora biti del skrbi za zdravje tudi skrb za seksualno zdravje. MSM torej spodbujamo k skrbi za zdravo spolnost. Če redno obiskujete zobozdravnika, potem morate redno tudi v ambulantno za spolno prenosljive okužbe na testiranje. Če imate bolečine v roki, greste navadno k zdravniku. Če torej opazite spremembe na penisu ali anusu, zasledite izcedek ali vnetje, pojdite k zdravniku, razčistite za kaj gre, poskušajte ugotoviti, kdaj in na kakšen način ste se okužili. Ljudi je treba opremiti s strategijami, kako skrbeti za zdravo in varno spolnost in kako

preprečiti nove okužbe. In to ne velja samo za MSM, vsi, predvsem mladi, bi morali od začetka spolno aktivnega obdobja skrbeti za svoje seksualno zdravje.

Vendar mora biti vse skupaj tudi zabavno, pravite.

Ko se ljudje smejejo, ko uživajo, so veliko bolj dovzetni za učenje. Pomembno je spolno vzgojo za MSM preseliti tja, kamor se družijo, ali pa jim ponuditi varen prostor. Internet je eden takih. Če pripravljate tiskane materiale, naj bo jezik tak, kot ga geji uporabljajo. Fantje ne govorijo o penisih, testisih in anusih ampak o kurcih, jajcih in ritih. Tiskovine naj bodo vizualno stimulativne, da jih bodo radi vzeli in jih dali tudi prijateljem. Teksti naj vsebujejo vsaj zrno humorja, naj se fantje smejejo, ko si jih bodo ogledovali in brali. In ne pozabite v tiskovine zapisati kontaktov, da vam lahko

pišejo, vas pokličejo, vse naj bo obvezno tudi na spletu. Pri Terence Higgins Trustu imamo tudi telefon za pomoč v stiski, ki deluje vsak delovni dan od jutra do večera, pa še ob vikendih.

Pri nas je vlada letos za programe HIV/AIDS preventive namenila 30.000 EUR. Kako prepričati oblast, da bi za tako pomembna vprašanja namenila bolj realno vsoto denarja?

Tako kot na Otoku so tudi v Sloveniji MSM najbolj ranljiva skupina za HIV. Če za geje ni na voljo ustreznih zdravstvenih programov, vlada to skupino državljanov diskriminira. Če torej vlada obravnava ljudi drugače samo zaradi njihove spolnosti, če nimajo dostopa do ustreznih zdravstvenih storitev zgolj zaradi njihove spolnosti, je to diskriminacija. Geji morajo imeti dostop do zdravstvenih servisov, ki jih potrebujejo. Če tega ni, boste kmalu v veliko

Delavnica za HIV+ geje

Kvaliteta življenja HIV+ ne briga nikogar

Med 3. in 5. oktobrom je potekala vikend-delavnica, namenjena vprašanju življenja s HIV-om in ostalimi spolno prenosljivimi boleznimi. Namenjena je bila HIV+ gejem, ki smo vključeni v skupino za samopomoč. Iz skupine nas je bilo devet, z nami pa sta bila tudi gostujoči predavatelj iz Londona Gordon Mundie in proktolog dr. Boštjan Mlakar. Ob prijetnem klepetu, večerji in sproščenem večernem druženju smo udeleženci – nekateri novi, drugi stari znanci – najprej *pretrčali vse*, kar se je novega dogajalo od zadnjega srečanja. V soboto dopoldne smo poslušali predavanje dr. Mlakarja, ki se ukvarja

predvsem z gejevsko populacijo. Govoril je o različnih boleznih, povezanih z anusom in prostato, njegove informacije pa so bile zelo koristne, saj se številnih dejstev, povezanih s spolno prenosljivimi boleznimi, mnogi zdravniki ne zavedajo. Zato je pomembno, da lahko tudi sami spremljamo novosti in dobimo informacije, pomembne za zdravo in kvalitetnejše življenje. Po čiščenju sinusov z morskim zrakom in lovljenju sončnih žarkov je sledila popoldanska delavnica z Gordonom Mundiejem. Gordon je s HIV-om okužen gej, ki dela v okviru organizacije Terence Higgins Trust v Londonu. Z njim smo razpravljali o vprašanjih, s katerimi se srečujemo skoraj vsak dan: ali povedati/se razkriti oz. kako se razkriti, komu se razkriti, da smo HIV pozitivni in podobno. Govoril je tudi o varnem sek-

su, o načinih prenosa virusa, o zmanjšanju možnosti okužbe in podobno. Pri vsem tem so nam bile v pomoč izkušnje iz tujine, ki jih je Gordon delil z nami. Nedeljsko dopoldne smo namenili načrtovanju naslednjih korakov skupine in razmišljali o pomenu in namenu tovrstnega delovanja. Znova in znova namreč ugotavljamo, da je na vseh področjih največji problem komunikacija in informiranje ljudi o življenju s HIV-om. Veliko je storjenega na področju preprečevanja širjenja HIV-a in ostalih spolno prenosljivih bolezni, bolj malo pa žal na področju kvalitetnega življenja (v smislu zdravja in socialnega življenja) že okuženih. Še vedno je v družbi prisotna močna stigmatizacija, ki je nesmiselna (nemalokrat že groteskna) in otežuje življenje posameznikom.

S temi in podobnimi vprašanji se ukvarjamo tudi v skupini za samopomoč, ki v tej obliki deluje od leta 2005. Člani se dobivamo na srečanjih, ki so namenjena samopomoči, druženju ter izmenjavi informacij in mnenj. Skupini se lahko posameznik pridruži preko internetne klepetalnice, ki je namenjena s HIV-om okuženim moškimi. Zaradi anonimnosti in varnosti podatkov je ta mreža zaprtega tipa. Navodila, kako se ji pridružiti, pa lahko dobite pri svojem infektologu. Hkrati v sklopu skupine deluje tudi anonimni telefon in elektronski naslov (gaypoz.si@gmail.com). Oba kontakta sta anonimna – v obe smeri – in sta namenjena za prvi kontakt in osnovne informacije.

Skupina za samopomoč HIV pozitivnih gejev

večjih težavah s HIV-om kot zdaj. Zato bi morali delati veliko na odpravljanju homofobije in razvijanju bolj odprtega socialnega okolja.

Kako partnerja pregovorimo v varnejši seks s kondomom?

Začeti je treba veliko pred seksom. Najprej se moramo odločiti, kaj bi radi počeli, kaj nas osrečuje. Če se odločimo, da bomo seksali samo s kondomom, se moramo tega dosledno držati. Vedno imejmo kondome s seboj: v torbi, v jakni. Če se odločimo pripeljati fanta domov, imejmo kondome povsod, ne samo na nočni omariči, ampak tudi v kuhinji, v dnevni sobi. Izgraditi si je treba strategije in postati močni, da znamo reči ne, če nekdo ne pristane na seks s kondomom. Vadimo situacije v mislih. Ni se nam treba pogajati, niti kregati, recimo preprosto: »Všeč si mi, a brez kondoma ne.« Lahko se odločimo tudi za kakšno drugo obliko varnega seksa. Če sami nismo sposobni uveljaviti svojih odločitev, naj nas ne bo sram poiskati pomoči. V skrajnem primeru je dobro vedeti tudi za PEP – postekspozicijsko profilakso. Gre za mesečno terapijo, identično zdravljenju HIV pozitivnih. To je rešilna bilka v sili, če smo prepričani, da smo bili v kontaktu s HIV-om. Pomoč je treba poiskati v roku 24 ur. To ni tabletko naslednjega jutra za HIV, gre za naporno terapijo s številnimi stranskimi učinki, vendar je 85 odstotno učinkovita in ustavi HIV. Vem, da je na voljo tudi v Sloveniji. Pomembno je, da vemo za to možnost, vendar je treba vedeti, da gre za skrajno možnost. Seks s kondomom je še vedno najboljša oblika zaščite.

Doc. dr. Boštjan Mlakar

Brez denarja za analno zdravje MSM

Leto 2008. Prelomno leto? Si ga bomo zapomnili? Gotovo.

Globalno gledano mu pripada naziv »leto pričetka finančne krize«. **Bojim se, da se ga bo slovenska GLBT skupnost spominjala tudi kot »leto pričetka epidemije HIV-a in sifilisa«.** Še nikoli do sedaj v Sloveniji nismo odkrili toliko novih primerov HIV-a, aidsa in sifilisa. Razblinile se bodo naše sanje o »HIV free« otočku na sončni strani Alp.

Mnogi boste zamahnili z roko. Pretirava. Naklada. Ampak živim v realnem svetu. Težko ovinkarim, še težje se sprenevedam, ne znam potiskati glave v pesek in ne zmorem molčati. Če sem natančen, tiho že dolgo nisem. Članki, predavanja, pisma. Ponujene rešitve. Slišim pa predvsem svoj odmev. Sem kirurg proktolog. Neučakan in radikalen. Moteč. S premajhni mi škarjami, s premalo platna ...

Tri nove okužbe s HIV-om, dva sifilisa v mesecu dni. Veliko? Le vrh ledene gore. Za kirurško-proktološko ambulanto absolutno preveč. Sprožil se je sistem domin ...

Padanje domin lahko ustavimo ne le z intenziviranjem preventivnih akcij, ki jih izvajajo GLBT organi-

Foto: reflexblue

zacije, temveč tudi s povečanjem testiranja za HIV in tudi za preostale spolno prenosljive bolezni. Poseben poudarek moramo dati analnemu zdravju in takojšnjim zdravljenjem proktoloških obolenj in okužb med MSM. Ustrezno izobražen proktolog igra pri zdravstvenem varstvu MSM podobno vlogo, kot jo ima ginekolog za

reproduktivno zdravstveno varstvo žensk. Ker je strah pred razkritjem spolne usmerjenosti in diskriminacijo precej razširjen, je zelo pomembno, da GLBT skupnost pozna »gay friendly« proktološke ustanove, ki so sposobne zagotoviti celostno zdravstveno varstvo MSM.

Eden izmed pacientov, pri katerem sem dokazal sifilis, rektalno gonorejo, klamidijsko okužbo sečnice in analno okužbo s tremi virusi HPV, mi je pripovedoval, kako se okužbe širijo v njegovem prijateljskem krogu. Z njegovim dovoljenjem pripoved delim z vami:

»Sem študent, star 24 let. Zaradi sluzavo-krovavih drisk, ranic v ustih, izcedka iz sečnice in nežnih rdečkastih izpuščajev po trupu sem obiskal proktološko ambulanto Zdrav splet v Mariboru. Izvedel sem da imam sekundarni sifilis. Kdo me je okužil, še do danes nisem ugotovil. Vedno sem imel zaščitene analne spolne odnose in nezaščitene oralne. V zadnjih šestih mesecih sem imel pet različnih partnerjev, stalnega in štiri občasne. Eden izmed fantov, s katerim sem se dobival, je dobil gnojno angino ter okužbo sečnice s klamidijo in gonorejo. Izvedel sem, da se je poleg mene občasno dobival še s fantom, ki se zdravi zaradi sifilisa. Oficir, s katerim sem večkrat imel spolne odnose, se kljub temu da sem mu sporočil svoje izvide, ni šel testirati, saj pravi, da nima nobenih

težav. Zaradi službe se zelo boji razkritja svoje spolne usmerjenosti. Poznam tudi dva fanta, ki imata resni zvezi s svojima puncama in sta nedavno nazaj seksala s fantom, ki se sedaj zdravi zaradi sifilisa. Oba je strah, da bi njuni puncici izvedeli, kako sta se okužila, če bi pri njima odkrili sifilis. Ker nimata nobenih težav, menita, da sta zdrava, čeprav sta imela nezaščitene analni seks z okuženo osebo.

Na osnovi pogovora s svojimi kolegi geji menim, da se v Mariboru in širši okolici le redko kdo testira. Večina jih meni, da so zdravi, če prvič, drugič in tretjič po nezaščitnem analnem spolnem odnosu nimajo težav. Če se testirajo, se testirajo le na HIV, na preostale spolno prenosljive okužbe redko kdo pomisli. Večina fantov je strah pred razkritjem njihove spolne usmerjenosti, zato to zdravnikom zamolčijo. Nekatere je tako strah, da sploh ne gredo na pregled, tudi če so imeli rizični spolni odnos ... in s takimi odnosi potem nadaljujejo.«

In kje je problem? Vse se prične pri zanikanju problema zdravstvenega varstva populacije MSM. Že leta opozarjam, da populacija MSM potrebuje organizirano preventivno in kurativno zdravstveno varstvo, saj pogosteje zboleva za spolno prenosljivimi boleznimi, še posebej spolno prenosljivimi boleznimi zadnjika in danke, večja je pojavnost depresij, zlorabe dovoženih in nedovoljenih drog itd. To so dejstva, ki jih ne potrjujejo le tuje študije, temveč tudi rezultati študij, ki jih s pomočjo sponzorjev izvajam v svojih ambulantah v Mariboru in Ljubljani.

Zaradi omejene koncesije, ki jo imam na voljo, je ogrožena dostopnost do storitev, ki jih izvajam. Dva meseca pred koncem leta sem ostal tudi brez sredstev, ki bi omogočala osnovni proktološki pregled. Če se izrazim slikovito: zavarovalnica ne pokrije niti stroška za rokavice in lubrikant. Ni mi potrebno posebej omenjati, da tudi operirati ne morem, ker je kvota pač porabljena. Z delom seveda nadaljujem, saj zaradi specifične svojega dela pacientov ne morem napotiti nikamor drugam. Kljub temu, da sem opozarjal Ministrstvo za zdravje, nisem od njih dobil niti odgovora. Brez pretiravanja lahko rečem, da onemogočanje normalnega delovanja edini ambulantni, ki se usmerjeno ukvarjata z zdravstvenim varstvom MSM, v dobi naraščanja spolno prenosljivih obolenj ogroža nacionalno zdravje. Pričakujem, da bo nova ekipa Ministrstva za zdravje pokazala več razumevanja za delovanje in razvoj centrov za zdravstveno varstvo MSM kot tudi za profesionalizacijo izvajanja preventivnih in izobraževalnih projektov GLBT organizacij.

Tina Štor
tinainutrecht@yahoo.com

Ljudje so spraševali, zakaj pišem o homoseksualcih, ko pa jih pri nas ni

Sociolog Stuart Hall ugotavlja, da imajo mediji moč pojasnjevanja, razlaganja in pripisovanja pomenov družbenim situacijam, še posebej tistim, ki so nove ali problematične. Ponudijo razlago, s tem pa sooblikujejo javno mnenje in medijske podobe določenih skupin v družbi.

Analize medijskih podob gejev in lezbijk kažejo, da so te pogosto stereotipne. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so bile tudi medikalizirane – homoseksualnost je bila zreducirana na vprašanje duševne bolezni. V osemdesetih se začno pojavljati seksualizirane podobe gejev in lezbijk in te vztrajajo še danes. V devetdesetih se pojavi nov trend – normalizacija. Vendar pa te podobe niso neproblematične. Prirejane so namreč tako, da ne ogrozijo večinske družbe. Normalen homoseksualec je sprejemljiv, dokler ne prevprašuje heteronormativnih privilegijev večinske družbe.

V raziskavi o medijskih podobah homoseksualnosti v reviji *Mladina* sem raziskovala, ali se omenjene podobe pojavljajo tudi v tem mediju, ki velja za naprednega in liberalnega. Analizirala sem 260 števil *Mladine*, ki so izšle v mesecih od julija do decembra v letih od 2000 do 2007. V njih je bilo objavljenih 78 člankov o homoseksualnosti, ki so jih pisali predvsem moški: 20 novinarjev, 3 novinarke, 3 članki pa so bili podpisani s psevdonimom. Med slikami, ki so objavljene ob člankih, se pojavljajo stare reprezentacije homoseksualnosti, predvsem seksualizacija: naključni homoseksualci so najpogosteje prikazani goli do pasu.

Sebastijan Ozmec se kesa

Tematski premik od starih medijskih podob, ki so se vrtele okrog razlogov za homoseksualnost, žalostnih usod posameznikov, ki so geji ali lezbijke in tako naprej, je očiten. *Mladina* je v analiziranem obdobju poročala predvsem o diskriminaciji, sceni in politiki. Rdeča nit vseh poročil je strah: na eni strani strah gejev in lezbijk pred verbalnim, psihičnim ali fizičnim nasiljem, po drugi strani pa strah heteroseksualcev pred homoseksualci, ki predstavljajo grožnjo njihovemu heteronormativnemu družbenemu redu. Za razliko od starih podob, ko glas homoseksualca v medijih pogosto ni bil slišan, je v analiziranem obdobju v člankih najpogosteje slišati glas gejevskih in lezbičnih aktivistov. Poleg tega pa o homoseksualnosti v *Mladini* razpravljajo tudi politični in cerkveni predstavniki in stari znanci tovrstnih razprav: psihologi, psihiatri in psihoanalitiki. Med *Mladininimi* novinarji, ki so napisali največ člankov o homoseksualnosti – v analiziranem obdobju skoraj 45% vseh člankov – je Sebastijan Ozmec. Z njim sem se pogovarjala o uredniški politiki *Mladine* glede homoseksualnosti. Intervju je bil posnet oktobra 2007 – medtem je Ozmec zamenjal časopisno hišo in ne piše več za *Mladino*.

Kako po vašem mnenju slovenski tiskani mediji obravnavajo homoseksualce?

Sedaj je stanje malo boljše. Ko sem pred desetimi leti začel delati v novinarstvu, se o tem bolj ali manj ni pisalo. O homoseksualcih se je pisalo, kot da so deviantni, zdaj pa se o njih piše odprto. Ko sem začel delati pri *Mladini*, nihče ni želel pisati takšnih člankov, saj novinarji niso želeli biti kategorizirani kot »gejevski« novinarji. In se še danes ne želijo izpostavljati z imenom in priimkom.

Kako pridejo teme o homoseksualnosti na Mladinino agendo?

V bistvu je šlo za splet okoliščin, da je homoseksualnost prišla na agendo. Sam sem bil že ves čas usmerjen v človekove pravice in sem rad delal na tem področju, ne samo v povezavi s homoseksual-

nostjo. Takrat pa je bil tudi urednik za te stvari. Pred leti smo slučajno naredili članek o homoseksualnosti, ki je dvignil branost *Mladine*. Ti trije elementi: zanimanje urednika, višja branost revije in moje zanimanje za človekove pravice, so se uskladili in tako je prišlo do pokrivanja te teme. Zdaj imamo novega urednika in mislim, da ta tema ne bo več tako zastopana. Vse skupaj je torej odvisno predvsem od urednika.

Ali obstaja pri Mladini kakšna uredniška politika glede homoseksualnosti?

Če je obstajala, potem je obstajala v smislu, da so uredniki ugotovili, da se številke revij s temi članki zelo berejo in prodajajo. Konec osemdesetih in devetdesetih je pri *Mladini* obstajala uredniška politika glede človekovih pravic. Zdaj se to spreminja. Gre bolj za strankarsko politiko.

Kako skušate pri Mladini prikazati geje in lezbijke?

Gre za stvar osebne percepcije. Sam imam svoje mnenje, drug sodelavec svoje. Odvisno je od tistega, ki o tem piše.

Ali pridejo geji in lezbijke ali aktivisti sami k vam in vas opomnijo na kakšno temo ali krivico, ki se jim je dogodila?

Imam nekaj kontaktov. Pokličejo predvsem tisti, ki so bolj angažirani, na primer Tatjana Greif ali Mitja Blažič. Drugače pa moraš sam poiskati ljudi in jih prepričati, da kaj povedo. Nihče noče sodelovati in izstopati, tudi če jim poveš, da njihovo ime ne bo javno zapisano. Tu so veliki problemi. Ljudje se nočejo razkrivati za medije. Razen tistih, ki so angažirani.

Kako potem vzpostavljate stike z njimi?

Na začetku sem s tem imel več težav, sedaj pa imam glede na to, da se s tem ukvarjam že deset let,

nekaj telefonskih števil, ki jih vedno zavrtim. Nekateri so takoj rekli ne, ko so slišali, da gre za medije, da ne bi potem sosedi brali o njih ...

Nekateri članki so podpisani s psevdonimi. Obstaja kakšno pravilo glede podpisovanja tovrstnih člankov?

Ne. Na začetku, ko sem prišel na *Mladino*, je bilo tako, da se pri takšnih temah ali pa recimo pri pisanju o drogah, nihče ni želel podpisati in so bili članki podpisani s psevdonimi. Zdaj pa mislim, da ni več tako. Sam se, recimo, vedno podpišem.

V analizi *Mladine* sem našla dva psevdonima. To sta bila Fatalist Jakob in Amor Toplak.

Fatalist Jakob je bil kolumnist Jaša Zlobec. Zraven je imel svojo sliko, tako da so vsi vedeli, da gre za njega. Amor Toplak pa je bil gej s Primorske in bi imel probleme, če bi se podpisal s svojim imenom.

Kakšne so reakcije bralcev na te članke?

Navajen sem predvsem negativnih reakcij v smislu, zakaj jih zagovarjam. Na spletu včasih komentar odda nekdo, ki je gej ali lezbijka in s tem doda drugo mnenje. Večinoma pa so negativni komentariji, ki so žaljivi.

Torej se te reakcije bralcev v zadnjih nekaj letih niso spremenile?

Mogoče v zadnjih letih, ko se več piše o tem, pa od Sester naprej. Mogoče pri tistih, ki včasih sploh niso vedeli, kaj je to ... Pred desetimi leti se mi je redno dogajalo, da so me ljudje spraševali, zakaj pišem o tem, ko pa pri nas ni homoseksualcev ... Najbolj glasni so tisti, ki so kritični.

Večina člankov je opremljenih s slikami. Kako izberete slikovno gradivo?

To predstavlja poseben problem. Napisati članek ni težko, problem je prepričati ljudi, da se slikajo. Ko smo šli na primer v gejevsko savno, se nihče ni želel fotografirati, tako da sem se moral na koncu sam sleči in fotografirati, kako me masirajo ... Lažje je, kadar greš na primer na gejevske olimpijske igre v München, kjer ljudje prihajajo iz različnih držav in so bolj odprti. Pri nas ne moreš dobiti slike, razen od nekaj aktivistov, ki se upajo izpostavljati, na primer Blažič, Kuhar, Mozetič, Greif ...

Ali s tem ne podpirate skrivnostnosti, ki se pogosto povezuje s homoseksualnostjo?

Mi bi bili takoj pripravljeni objaviti njihove slike. Na primer, odpre se nov lokal, mi bi šli tja, naredili nekaj slik in objavili članek, ampak to je neizvedljivo. To smo že nešteto poskusili, a neuspešno. Edina možnost je pri manifestaciji, pri paradi ponosa. Takrat pridejo vsi mediji, naredijo fotografije, ki jih potem celo leto uporabljajo pri člankih.

Kadar so objavljene slike naključnih homoseksualcev, so na teh slikah največkrat geji. Te slike poudarjajo stereotipno podobo: moški so zgoraj brez, v usnjenih hlačah in tako naprej.

Gre za poseben sektor. Novinarji pišemo samo članke, slike delajo fotografi in o tem odloča urednik fotografije. Včasih jim mi pomagamo, ker je težko dobiti te slike. Na koncu uredniki in kreativni direktorji določijo, katere slike se objavijo. Oni imajo monopol za najbolj bombastične slike, ki pritegnejo bralce. Slika, na kateri sta dva moška, ki se poljubljata, je zagotovo bolj zgovorna kot slika, na kateri sedita dva moška na klopci ... Mislim, da gre bolj za prodajo, kapitalizem.

S kakšnimi problemi se še soočate pri pisanju tovrstnih člankov?

Novinar mora iti preko sebe in se ne sme obremenjevati s tem, kaj drugi mislijo. Ženske v *Jani* lažje pišejo o homoseksualcih, kakor da bi se moški pri *Mladini* podpisal pod takšen članek in ga bodo vsi imeli za geja. Nihče se ne želi izpostavljati.

Zasledila sem mnenje nekaterih, da se v medijih večkrat piše o gejih kot o lezbijkah ...

Moje izkušnje so takšne, da so geji zelo odprti in sodelujejo z menoj, razen tega da se ne želijo fotografirati. Ko pa pridem v *Monokel*, me ne spustijo noter. Ko jih prepričam, da bi rad napisal članek, pa se nihče ne želi z menoj pogovarjati. Že dolgo nazaj sem želel narediti članek o *Ženskem centru*, a so mi odgovorile, da v njihove prostore moška noga ne bo stopila. Bolj so zaprte. Takoj bi napisal članek o njih, pa one ne želijo. Razen aktivistk iz Maribora, z njimi sem že dvakrat sodeloval. Spet aktivisti ...

Obstaja kakšno pravilo glede pogostosti objavljanja takšnih člankov?

To je odvisno od tega, kaj se dogaja. Če bo parada ponosa, bomo o tem objavili članek, če bodo olimpijske igre, se bo o tem pisalo. Mora biti nek dogodek, ne piše se »na suho«.

Kaj bo prinesla prihodnost?

Konec osemdesetih, v začetku devetdesetih so bili ljudje nagnjeni k človekovim pravicam in so spremljali te stvari. Zdaj je tega vse manj, ker igra kapitalizem vedno večjo vlogo. S tem pa gremo korak nazaj.

K4

KLUB
K4Roza
sobote24. januar
7. februar
14. marecVelikonočni
žur

12. april

Vse nedelje v K4 so roza,
razen takrat, ko je prejšnji
dan sobotna roza zabava.

Anamarija Šporčič
zhmuxel@yahoo.com

Med ognjem in ledom

Kam na počitnice, ko se glavno mesto utaplja v vročini, prepoteni turisti vdano romajo po ozkih ljubljanskih uličicah, Slovenci in Slovenke pa se prerivamo za svoje centimetre na piranski obali? Na sever, jasno. V kraljestvo ledu, gejzirjev, vrelcev in vulkanov, v neokrnjeno divjino, kjer po več dni ne srečaš drugega kot kakšno zablodelo ovco. Na otok miru, kot ga doma več ne poznamo.

Tudi Islandci očitno sledijo aviacijskim trendom in tako ponujajo nizkocenovne lete iz večjih evropskih mest. Za nas najbolj ugodni so leti iz Londona, Friedrichshafna in Bologne. Vsekakor si za počitnice na Islandiji vzemite najmanj dva tedna časa, saj je potovanje okrog Islandije neponovljivo doživetje, ki se nikakor ne more primerjati z nekajdnevним izletom v Reykjavik, ki ga ponujajo nekatere agencije. Prava Islandija se skriva izven mest in njena izjemna pokrajina nas nikoli ne pusti hladnih. Občasno ima človek med potovanjem po raznolikem otoku občutek, da se vozi po tujih planetih, izmed katerih ima vsak svoje edinstvene značilnosti in posebnosti.

Že na poti z letališča se vam ponuja kopanje v znameniti Modri laguni, ki je sicer precej popularna med turisti, vendar se nikakor ne pustite motiti. Obraz si namažite z zdravilnim belim blatom in užijte

vajte v polnočnem soncu ter prijetno topli vodi. Tudi na poti vas čaka še ogromno naravnih toplih vrelcev, v katerih si lahko pogrejte premražene kosti in poklepeta te z domačini.

Za ogled glavnega mesta Reykjavika si vzemite dan ali dva, saj gre za zelo prijetno mesto z zanimivimi muzeji in znamenitostmi. Nažurajte se ga do konca, naslednjih nekaj dni boste namreč po vsej verjetnosti preživeli med ovcami in, če boste imeli srečo, severnimi jeleni in kakšno polarno lisico. Kljub majhnosti ima Reykjavik živahno gejevsko sceno in LGBT organizacijo Samtökin '78, ki že 30 let skrbi za dobrobit LGBT življa, prav tako pa je gejem prijazna tudi večina strejtovskih loka-

lov. Če na Islandijo potujete avgusta, potem nikakor ne smete zamuditi parade ponosa, ki ima vsako leto tudi do 10.000 udeležencev, kar je skoraj 10 odstotkov vseh prebivalcev Reykjavika! Polarni medvedje sicer na otok zaidejo zelo redko, se pa tam zato vsako leto na prireditvi *Bears on Ice* zberejo njihovi kosmati človeški prijatelji.

Če boste pot po prečkani noči nadaljevali v smeri urinega kazalca, vas najprej čaka nekolikanj odljuden polotok Snæfellsnes, ki mu kraljuje ognjenik z ledenikom na vrhu in kjer se zbirajo ezoterično navdahnjeni njujedžerji, prepričani v posebno moč tega kraja. Prav tu so junaki Vernovega romana tudi odkrili vhod v središče zemlje, kot simbol pa ima vulkan

pomembno vlogo v narodni zavesti Islandcev.

Lahko pa se proti severu odpravite čez kamnito puščavo (pogon na vsa štiri kolesa je obvezen tudi za avantur željne lezbijke) in prespite v koči sredi ničesar v Hveravellirju, kjer se dodobra namočite v toplem vrelcu in uživajte v odsotnosti vsega. Na začetku te poti se obvezno ustavite še v narodnem parku Þingvellir, kjer je domoval prvi parlament na svetu, ter pri Geysirju, najbolj »ta pravem« geizirju vseh gejzirjev, po katerem se vsi tudi imenujejo. Če vam izbruh Geysirja uide, se lahko zabavate ob vragolijah njegovega soseda Strokkurja, ki izbruhne tudi do 20 metrov visoko vsakih pet do osem minut. V bližini je tudi slap Gullfoss (Zlati slap), eden najlepših slapov v Evropi, ob sončnem vremenu pa se nad njim pogosto pne tudi mavrica. Zelo gejiš, ni kaj.

Če ste se brez gumidefektov prebili čez puščavo, si privoščite jahanje islandskih konj ali rafting po noro čistih islandskih rekah, nato pa naprej v Akureyri. Drugo največje islandsko mesto je s svojim

Hveravellir

Geysir

Reykjavik

Gullfoss

botaničnim vrtom posebna poslastica za žbunjefile, mestece pa služi tudi kot odlična začetna točka za izlete do jezera Myvatn in Slapu bogov (Goðafoss) ter na Namafjall, greben pastelnih barv na kadeči se tektonski prelomnici med ameriško in evrazijsko ploščo. Naprej proti vzhodu leži mestece Húsavík, kjer se lahko podate na nepozabno izkušnjo opazovanja kitov, pred tem pa skočite še v prikupni muzej falusov, ki kljub svoji obširni zbirki še vedno čaka na kozarec z nalepko »homo sapiens«. Nato sledi kanjon Ásbyrgi, kamor naj bi nekoč po nesreči s kopitom udaril osemnožni konj boga Odina, zato ima še danes obliko ogromne podkve. Obilo naravnih lepot, slapov in vrelcev vas tudi tu ne bo razočaralo, med drugim vas bo navdušil slap Dettifoss z nekajkratnim pretokom Amazonke.

Nato vas čaka vožnja skozi prikupne ribiške vasice na vzhodni obali, kjer si lahko privoščite vožnjo s kajakom po katerem izmed fjo-

dov, ptičeljubci pa nikakor ne smejo izpustiti obiska otočka Papey, kjer kraljujejo nerodni mormoni in kjer najdemo najmanjšo cerkev na Islandiji, obstaja pa tudi verjetnost, da boste naleteli na »našega« vodiča. In že smo ob vznožju največjega ledenika v Evropi, Vatnajökulla, ki pokriva kar 8300 km², torej skoraj pol Slovenije. Priložnosti za trekking je tu več kot dovolj, tisti najbolj zagreti se lahko dneve in dneve podite med zasneženimi vršaci, ostalim pa priporočam vožnjo z amfibijskim vozilom po laguni Jökulsárlón, kjer boste porabili pol spominske kartice za fotografije fantastičnih ledenih blokov in tjujnjev, ki zafirkantsko plavajo mimo. Naslednji priporočen postanek je Landmanalaugar, območje kristalno čistih jezer, vročih izvirov in zanimivih večbarvnih gora. Pot zahteva prečenje ledeniških hudournikov, zato boste spotoma morda rešili kakšne obtičale Francoze,

na cilju pa ugotovili, da ga pred kočo, ki je sicer bogu za hrbtom, že žinga večja skupina Kranjčanov. Pred povratkom v Reykjavik vas čaka še vožnja pod aktivnim vulkanom Hekla, ki še vedno izbruhne približno vsakih deset let ter obisk Vestmanskih otokov, ki so leta 1973 utrpeli silovit vulkanski izbruh, pred tem pa so jih leta 1627 napadli Alžirci. Ja, prav ste prebrali, Alžirci.

Islandijo obišče na leto zgolj okrog pol milijona turistov, ki se tudi med glavno turistično sezono porazgubijo po otoku, tako da boste imeli z večjimi skupinami opraviti le pri največjih znamenitostih. Noči so poleti kratke in trajajo zgolj nekaj ur, če vas mika severni sij pa se na Islandijo odpravite pozimi, ko je več omenjenih krajev sicer nedostopnih zaradi snega, kar pa ne moti velikega darkerskega duha. Hrana je užitna, če se uspete izogniti tradicionalni islandski kuhinji (kitovo

meso, ovnova moda, ovčja glava in plesnivo meso morskega psa), cene pa so dandanes zaradi zloma islandskega gospodarstva in padca islandske krone povsem primerljive z našimi.

Čeprav se boste na Islandijo verjetno odpravili predvsem v iskanju naravnih lepot, pa vseeno ni odveč podatek, da veljajo Islandci za enega najbolj liberalnih narodov na svetu. Že leta 1940 so dekriminlizirali homoseksualnost, leta 1992 izenačili sporazumno starost za homoseksualne in heteroseksualne spolne odnose in leta 1996 legalizirali zveze med istospolnimi partnerji, kar je vključevalo tudi posvojitve partnerjevega otroka. Leta 2006 je LGBT aktivistom uspel še zadnji veliki met, ko je parlament potrdil zakon o izenačitvi pravic istospolnih partnerjev do oploditev in posvojitve s pravicami heteroseksualcev.

Zimska pravljica za vroče poletne dni.

Gotovo smo se že vsi kdaj znašli v neprijetni ali nasilni situaciji, ko smo si zaželeli nadnaravnih sposobnosti akcijskih junakov. Na žalost so to zgolj pobožne želje, saj je v konfliktnih situacijah takojšnja zapustitev prizorišča še vedno najboljša rešitev. Kadar nam to ne uspe, pa je vsekakor modro vedeti, kako ravnati in na kaj biti pozoren. Legebitra je v sodelovanju s ŠOU-vom letos prav s tem namenom pričela z izvajanjem tečaja samoobrambe. Obiskali smo jih med vadbo in se prepričali, da stvar še zdaleč ni enostavna.

Utrinki s tečaja samoobrambe

1. Da preprečijo morebitne poškodbe, se udeleženci pred začetkom najprej ogrejejo, potem pa ...

2. AKCIJA! Trener v ozadju budno spremlja dogajanje in pomaga z nasveti.

3. Udeleženci najprej preizkušajo in vadijo že znane prijeme, preden ...

4. ... jim trener pokaže novo vajo.

5. Tesen objem ni vedno prijeten.

6. Leti, leti, leti ... trener!

7. In ko smo končno spravili nasprotnika na tla ...

8. ... se lahko povsem vživimo v svojo novo vlogo. Ali pa raje ne.

Foto: Janis

Med obiskom smo ugotovili, da so takšni tečaji nadvse koristna stvar in se jih je vsekakor vredno udeležiti. Sicer verjetno res nihče izmed nas ne bo postal novi Rambo, bomo pa morda večkrat odnesli celo kožo, če se bomo naučili »pravilnega ravnanja« s homofobičnimi nepripravili.

Pomoč

LEGEBITRINA SVETOVALNICA – poteka v obliki osebnega svetovanja, podpore in pomoči. Vsak torek in četrtek med 16. in 18. uro na Trubarjevi 76/a ali po telefonu 01 430 51 44. [www.drustvo-legebitra.si]

MAVRIČNA SVETOVALNICA – telefonsko, e-mail in osebno svetovanje za pomoč v stiski. Vsak ponedeljek, sredo in petek med 18. in 20. uro. Telefon: 031 258 685, e-mail: mavricna.svetovalnica@gmail.com

SKUPINA ZA SAMOPOMOČ OKUŽENIH GEJEV – v Sloveniji deluje internetna mreža HIV pozitivnih gejev in skupina za samopomoč: člani se dobivajo enkrat na dva tedna. Če bi se jim rad pridružil, vprašaj svojega zdravnika na Infekcijski kliniki za kontakt. Anonimni e-mail: gaypoz.si@gmail.com

Gejevske in lezbične pogovorne skupine

DIC Legebitra organizira skupino, ki je namenjena mlajšim gejem in lezbijkam do 30. leta starosti. Praviloma vsak petek ob 19. uri poteka pogovorna skupina Legebitre na Trubarjevi 76/a v Ljubljani. Za program in vsebino pogovornih skupin glej: www.drustvo-legebitra.si

DIC Legebitra organizira tudi »Iskrene pogovore« za razpravo o tistem, kar želiš in te muči. Skupina se srečuje vsak drugi ponedeljek ob 18h na Trubarjevi 76/a. Glej: www.drustvo-legebitra.si

Društvo za integracijo homoseksualnosti (DIH) pogovorne skupine organizira izmenjaje vsak petek ob 19.30 uri v Ljubljani (Slomškova 11) in Kopru (klub MKC, Gregorčičeva 4, Koper). Za program in vsebino pogovornih skupin glej: www.dih-drustvo.si

V klubu Monokel (Metelkova mesto, Masarykova 24, Ljubljana) vsako drugo sredo potekajo pogovorno-filmski večeri in bralni krožek Anonymous Readers. Za program in vsebino glej: www.klubmonokel.com in Klub Monokel na Facebooku.

Pogovorna skupina za starše gejev in lezbijk

Društvo za integracijo homoseksualnosti (DIH) pogovorno skupino za starše organizira enkrat mesečno v Ljubljani (Slomškova 11). Za program in vsebino glej: www.dih.si

Informacijski centri in knjižnice

Info točka Legebitre, Trubarjeva 76/a, 1000 Ljubljana. Odprto vsak dan med 12. in 16. uro. E-mail: legebitra@siol.net. Telefon: 01 430 51 44. [www.drustvo-legebitra.si]

Lezbična knjižnica, Metelkova 6, 1000 Ljubljana (1. nadstropje, prostori Škuc-LL). Telefon: 01 432 73 06. Izposoja: četrtek in petek od 15. do 19. ure [www.ljudmila.org/lesbo/knjiznica.htm]

Galerija Media Nox (Kotiček za istospolno usmerjene mlade) in Homodok Maribor (Arhiv za gejevske in lezbične študije), Židovska 12, 2000 Maribor.

Revije ter radijske oddaje

Narobe [www.narobe.si]

Lezbomanija na Radiu Študent (vsako tretjo soboto v mesecu ob 17. uri) [www.radiostudent.si (kultura – lezbomanija)]

Transintegral na Radiu Marš (vsak zadnji četrtek v mesecu ob 13. uri) [www.radiomars.si]

GLBT organizacije

DIC Legebitra [www.drustvo-legebitra.si]
Gejevska sekcija Škuc Magnus [www.ljudmila.org/siqrd/magnus]
Lezbična sekcija Škuc LL [www.ljudmila.org/lesbo]
Društvo za integracijo homoseksualnosti DIH [www.dih.si]

Gverila

Orto lezbijka
Rekrutacija na: orto.lezbijka@gmail.com

Klubi in bari

Café Open – gej frendli lokal, Hrenova ulica 19, Ljubljana [www.open.si]

Tiffany – gejevski klub v okviru sekcije ŠKUC – Magnus, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). [www.ljudmila.org/siqrd/tiffany]

Monokel – lezbični klub v okviru sekcije ŠKUC – LL, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). [www.klubmonokel.com]

Klub K4 – nedeljski gejevski in lezbični disko, občasno tudi ob sobotah. Kersnikova 4, Ljubljana. [www.klubk4.org]

Kafeterija Lan – »strejt frendli« lokal, Gallusovo nabrežje 27 (ob Ljubljani, blizu akademije za glasbo), Ljubljana.

Gymnasivm – klub in savna: »moški za moške«, Ulica pohorskega bataljona 34, Ljubljana. Telefon: 01 5342 485. Odprto: Nedelja, ponedeljek, torek, sredo, četrtek med 15. in 22. uro, petek in sobota med 15. in 23. uro. [www.klub-libero.si]

Internet

Slovenski seznam virov za geje in lezbijke SIQRD [www.ljudmila.org/siqrd]

Mejling liste

Mreža – poštni seznam (mailing lista), ki je namenjen diskusijam o queer (gejevskih, lezbičnih, biseksualnih, transvestitskih in traseksualnih) temah in obvestilih o queer dogodkih v Sloveniji. [www.ljudmila.org/siqrd/mreza]

Forumi

Legebitrin forum za mlade [www.lgbt-mladi.si]
Mavrični forum [www.mavricni-forum.net]
Open Cafe forum [http://forum.open.si]
Queer forum [www.queer-forum.com/index.php]
Roza simbioza [http://galeb.mojforum.si/]
Drugačen [http://www.drugacen.org/smf/index.php]
Yingyang club [http://yingyangclub.mojforum.si/]
Rozalija (za roza mame in očete) [http://rozalija.editboard.com/]

Kultura

Ljubljanski festival gejevskega in lezbičnega filma – najstarejši tovrstni festival v Evropi. Poteka vsako leto konec novembra / začetek decembra.

[www.ljudmila.org/siqrd/fglf/]

Zbirka Lambda, zbirka literarnih in teoretskih del s področja homoseksualnosti. [www.ljudmila.org/siqrd/lambda.php]

Zbirka Vizibilija, lezbična knjižna zbirka. [www.ljudmila.org/lesbo/vizibilija.htm]

Turizem

Slovenia For Gay Travelers – koristne informacije za homo turiste [www.sloveniaforgaytravelers.com]

Menjava GLBT stanovanj [www.surfingsofa.de]

Prijava homofobičnega nasilja

Povej naprej! [DIC Legebitra]
Prijava: activate.lgbt@yahoo.com ali po telefonu 01 / 430 51 44 (Jasna)

Roza alarm [Škuc-LL]
Prijava: www.ljudmila.org/lesbo/alarm

In še

Škratova čitalnica – radikalna gej frendli infoteka, Metelkova 4, 1000 Ljubljana (Metelkova mesto)
Telefon: 01 4340 345
Izposoja: od ponedeljka do četrтка od 17. do 21. ure
[www.ljudmila.org/anarhiv/]

Arhiv

Revije
eL magazin [www.elmagazin.com]
Lesbo [www.ljudmila.org/lesbo/lesbo.htm]
1xy [www.1xy.biz]
Revolver [www.ljudmila.org/siqrd/Revolver]
Internetne strani
Slovenske gejevske strani [www.ljudmila.org/sgs]
Gaja Kafe [www.gaja-kafe.org]
G! [www.gej.si]

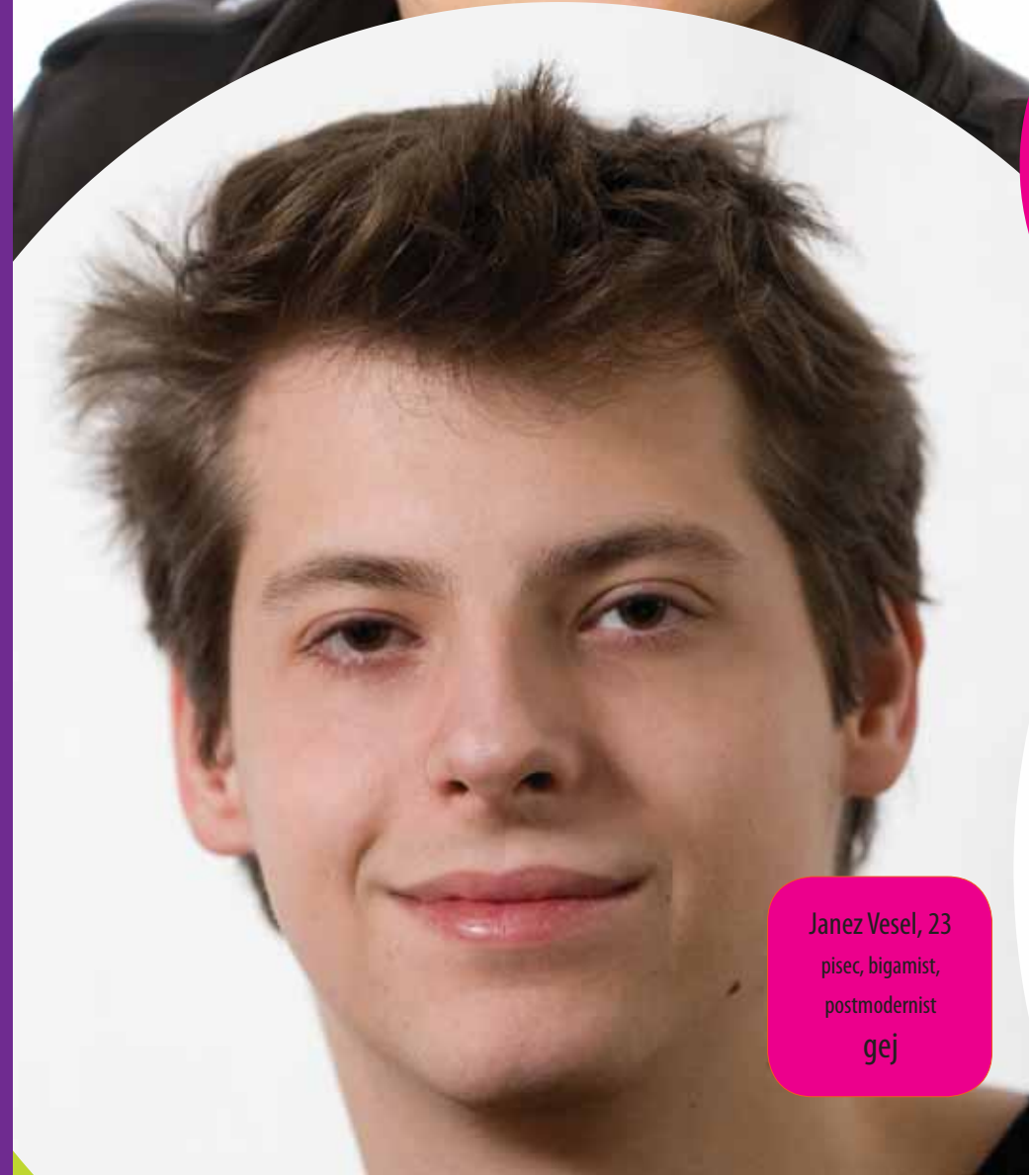
Forumi
Forum Labris [www.gaja-kafe/labris]

Dražena Perić, 36
oblikovalka
lezbijka

Foto razkritje

Če želite sodelovati pri akciji Foto razkritje,
kontaktirajte Lothar Orel (tel.: 040/522-881;
e-pošta: gink.biloba@gmail.com).

Janez Vesel, 23
pisec, bigamist,
postmodernist
gej

Tanja Pogačnik, 20
moškoљjubka, rišem,
fotografiram, bodoča
andragoginja,
zaljubljenja v življenje
queer

Špela Flis, 21
bivša glasbenica z željo
po igranju v gledališču,
še v iskanju smisla
(življenja - zase vem,
da sem, kar sem)
lezbijka

Foto: Nada Žgank / Memento

Če ste v zadnjih mesecih po večjih slovenskih mestih opazili razne lezbijkam naklonjene grafite, ali pa se znašli na Ulici lezbičnih brigad, potem se imate za polepšan dan zahvaliti kolektivu Vstaja Lezbosov. Dekleta s svojimi nočnimi akcijami – kot je bila recimo »12.000 lezbijk« oktobra v Ljubljani –, opozarjajo na dejstvo, da so tudi lezbijke del javnega prostora ter da je svoboda gibanja in izražanja pravica vsake posameznice. Mi pravimo: hočemo še!

ISSN 1854-8474

9 771854 847004